

Департамент інформаційної діяльності, культури,
національностей та релігій
Хмельницької обласної державної адміністрації

Хмельницька обласна
універсальна наукова бібліотека

Хмельницька міська організація
Національної спілки краєзнавців України

Календар

знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини
на 2022 рік

Рекомендаційний бібліографічний довідник

Хмельницький
2021

УДК 006.95(059.3)(477.43)«2022»
К 17

Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2022 рік : реком. бібліогр. довід. / Департамент інформаційної діяльності, культури, національностей та релігій Хмельниц. облдержадмін.; Хмельниц. ОУНБ; Хмельниц. міська орг. НСК України. – Хмельницький : ФОП Стрихар А. М., 2021. – 168 с.

Друкується за рішенням редакційно-видавничої ради Хмельницької ОУНБ, протокол № 6 від 15.12.2021 р.

Укладачі: *Шейн О. М.,
Борейко В. М.*

Редактори: *Маковська В. В.,
Шмаль Т. А.*

Відповідальна за випуск: *Чабан К. А.*

На обкладинці фото:

Костя Григоровича Солухи, Антона Людвіговича Смідовича, Михайла Антоновича Павловського, Бакотського скельно-печерного монастиря, Хмельницької обласної бібліотеки для юнацтва.

© Автори статей, 2021
© Хмельниц. ОУНБ, 2021

Від укладачів

Пропонуємо вашій увазі черговий випуск «Календаря знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини».

Його мета – надати довідковий матеріал про пам'ятні дати історії, соціально-економічного, культурного, літературного життя області у 2022 році, ювілеї уродженців та визначних діячів, життєво і творчо пов'язаних з Хмельниччиною, які прославили і прославляють наш край як в Україні, так і за її межами.

Традиційно видання складається з двох розділів: хронологічного переліку дат і розширених текстових довідок з бібліографічними списками.

У першому розділі спочатку подаються події, точна дата яких не встановлена. Далі – дати за місяцями і числами. Дати, до яких подаються розширені текстові довідки, виділені курсивом.

Для зручності користування у кінці видання подається покажчик персоналій та відомості про авторів історичних та біографічних довідок.

До написання текстових довідок залучалися науковці, краєзнавці, письменники, мистецтвознавці, освітяни.

Текстові довідки подаються в авторській редакції, бібліографічні списки – у логічній послідовності.

Видання розраховане на працівників культурно-освітніх установ, науковців, краєзнавців, журналістів, студентську та учнівську молодь, які цікавляться минулим та сьогоденням Хмельниччини.

Більш повну інформацію про ювілейні дати можна отримати у відділі краєзнавства Хмельницької ОУНБ.

Висловлюємо щире подяку всім, хто надав інформацію до «Календаря» і сподіваємось на подальшу співпрацю.

Свої пропозиції і зауваження надсилайте за адресою:
29000, м. Хмельницький, вул. Героїв Майдану, 28,
тел./факс: (0382) 79-47-31, тел.: 65-80-84
Обласна універсальна наукова бібліотека
e-mail: library.ounb.km@gmail.com

Знаменні і пам'ятні дати

**...О пам'ять, пам'ять, ти священна,
В собі несеш епоху й мить.**

П. Карась

У 2022 році виповнюється

- 895** років з часу першої згадки про Ізяслав (1127).
- 870** років з часу першої писемної згадки про Тихомль (Тихомель), нині Білогірського району (1152).
- 660** років тому *русько-литовська армія Великого князя Литовського Ольгерда в битві на Синіх Водах розгромила об'єднані сили татарських орд. Поділля та Кам'янець були передані Ольгердом у володіння князів Коріатовичів. Початок литовського періоду на Поділлі (1362);*
- 660** років з часу першої писемної згадки про Бакотський скельно-печерний монастир. (*Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»*).
- 630** років з часу першої документальної згадки про Городок (1392);
- 630** років з часу першої згадки про села Супрунківці та Вільховець Кам'янець-Подільського району (1392).
- 610** років з часу першої згадки про с. Думанів Кам'янець-Подільського району (1412).
- 600** років з часу першої згадки про села Руда та Гаврилівці Кам'янець-Подільського району (1422).
- 580** років з часу першої згадки про села: Ожигівці Волочиського району, Щербівці Новоушицького району та П'ятничани Чемеровецького району (1442).
- 560** років з часу першої писемної згадки про с. Кузьмин Красилівського району та с. Кунів Ізяславського району (1462).
- 545** років з часу першої згадки про с. Порохня Волочиського району (1477).
- 540** років з часу першої згадки про с. Маків Дунаєвецького району (1482).

- 525** років з часу першої документальної згадки про села: Дубище, Цеценівка (нині – Дружне), Кульчини, Чернелівка Красилівського району (1497).
- 510** років з часу першої згадки про с. Ластівці Кам'янець-Подільського району (1512).
- 505** років з часу першої згадки про села: Западинці, Кошелівка, Яворівці, Кульчинки, Чепелівка, Велика Клітна, Глібки, Вереміївка Красилівського району (1517);
- 505** років з часу надання містечкам Красиліву та Кузьмину великокнязівських привілеїв на магдебурзьке право;
- 505** років з часу першої згадки про с. Миролюбне Старокостянтинівського району.
- 490** років з часу першої згадки про с. Привороття Кам'янець-Подільського району (1532).
- 485** років з часу першої документальної згадки про с. Цибулівка Кам'янець-Подільського району (1537).
- 480** років з часу першої згадки про Нетішин (1542);
- 480** років з часу першої згадки про села: Морозів Дунаєвецького району, Савинці Ярмолинецького району.
- 470** років з часу першої згадки про с. Тарнорудка Волочиського району (1552).
- 465** років з часу першої згадки про села: Яблунівка, Шийнці Деражнянського району, Криничани Дунаєвецького району (1557).
- 460** років з часу першої згадки про села: Кур'янки та Шимківці Білогірського району, с. Михнівка Теофіпольського району (1562).
- 450** років з часу першої згадки про села: Кривовілька, Борщівка, Василівка, Троянівка, Строки Теофіпольського району (1572);

- 450** років з дня народження *Мелетія Герасимовича Смотрицького* (близько 1572 – 1634; за іншими джерелами дати народження – 1577, 1578, 1579) – письменника-полеміста, філолога, церковного, культурного і освітянського діяча. Народився у с. *Смотрич Дунаєвецького району*.
- 445** років з часу першої документальної згадки про села: Хоняків, Великий Скнит, Рівки, Малий Скнит Славутського району (1577);
- 445** років з часу надання магдебурзького права Базалії Теофіпольського району.
- 435** років з часу першої згадки про села: Сутківці Ярмолинецького району, Гуків Чемеровецького району (1587).
- 430** років з часу надання польським королем Сигізмундом III Дунаївцям магдебурзького права.
- 420** років з часу першої згадки про села: Понора, Ганнопіль, Глинники, Головлі, Кривин, Улашанівка Славутського району, Клепачі, Переросле Білогірського району (1602).
- 415** років з часу першої згадки про с. Китайгород Кам'янець-Подільського району (1607).
- 400** років з дня народження та 360 років з часу смерті Пьотра Потоцького (1622 – 1657) – військового діяча, Подільського генерального старости, коменданта Кам'янецької фортеці. Похований у м. Кам'янець-Подільський.
- 370** років з часу першої писемної згадки про с. Гоголі Віньковецького району (1652).
- 340** років з дня народження Павла-Кароля Сангушка (1682 – 1750) – благодійника, мецената, володаря повітових містечок Антоніни, Славута, Заслав.

- 280** років з дня народження архієпископа Іоаннікія (1742 – 1819) – першого ієрарха Подолії. Народився у м. Полонне.
- 260** років з дня народження Макклера Діонісія (Міклера, Мак Клера; 1762 – 1853) – майстра паркового мистецтва, засновника близько 50 великих парків, переважно на Поділлі і Волині.
- 245** років з дня народження Северина Маліновського (1777 – 1850) – актора, режисера, директора Кам'янець-Подільського театру. Належав до найвидатніших акторів польських провінційних труп. Похований у м. Кам'янець-Подільський.
- 240** років з часу першої писемної згадки про с. Канівка Волочиського району (1782).
- 235** років тому почали діяти папірні у селищі Понінка Полонського району та у селі Снітівка Летичівського району (1787).
- 225** років з часу створення у м. Кам'янець-Подільський лікарської управи як органу нагляду за військовими госпіталями (1797).
- 220** років з часу заснування друкарні в Миньківцях Дунаєвецького району (1802);
- 220** років з дня народження Павла Хомича Дунцова-Вигодовського (1802 – 1881) – декабриста, публіциста. Народився у с. Ружична, нині у складі м. Хмельницький.
- 205** років з дня народження Опанаса Семеновича Роговича (1812 – 1878) – ботаніка, палеонтолога, професора, доктора природничих наук. Досліджував флору Волині і Поділля.
- 180** років з дня народження Миколи Івановича Яворовського (1842 – 1919) – відомого поділлєзнавця, історика, етнографа, фольклориста, члена Подільського історико-археологічного товариства (1842);

- 180** років з дня народження, 110 років з дня смерті Якіма Олексійовича Олесницького (1842 – 1907) – письменника, доктора теології, професора Київської духовної академії. Народився у смт Теофіполь.
- 175** років з часу перебування Ференца (Адамовича) Ліста (1811 – 1886) – угорського композитора, піаніста, диригента, педагога в Україні і на Поділлі. У містечку Чорний Острів він завершив писати і вперше виконав всесвітньо відому рапсодію № 2 (1847);
- 175** років з часу заснування Красилівського цукрового заводу (1847).
- 170** років з дня народження Владислава Лещинського (1852 – після 1930) – живописця. Народився у містечку Чорний Острів Проскурівського повіту Подільської губернії (нині смт Хмельницького району).
- 155** років з дня народження Володимира Миколайовича Гогоцького (1867 – 1904) – лікаря, акушер-оператора Кам'янець-Подільської губернської лікарні, члена Товариства подільських лікарів, директора міської сповивальної школи, керівника безоплатної лікарні для бідних при Людинолодному товаристві.
- 150** років з часу запуску першої броварні (пивзаводу) у Кам'янці-Подільському (1872);
- 150** років з часу створення Комітету для історико-статистичного опису Подільської губернії у Кам'янці-Подільському;
- 150** років з дня народження Келюса-Доленга Антонія (1872 – ?..01.1927) – священнослужителя католицької церкви. З 1905 року виконував функції адміністратора парафії в с. Кульчинах Старокостянтинівського деканату.

- 145** років з часу формування Подільського полку, який брав участь у зимовому переході через Балкани і прославився під час Шипкінської оборони (російсько-турецька війна 1877 – 1878);
- 145** років з дня народження Віктора Леонідовича Масляникова (1877 – 1944) – українського живописця. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- 145** років з дня народження Харитона Михайловича Лебідь-Юрчика (1877 – 1945) – вченого-економіста, державного діяча, директора Державної скарбниці УНР, приват-доцента Кам'янець-Подільського державного університету (1919). З 1921 р. – в еміграції.
- 140** років з часу заснування школи у с. Браїлівка Новоушицького району (1882);
- 140** років з дня народження Карла Барана (1882 – 1918) – священнослужителя. З 1907 року служив вікарієм парафії у Летичеві, у 1918 році убитий більшовиками у Красилові;
- 140** років з дня народження Наталії Сінгалевич-Мазепи (1882 – 1945) – української громадської діячки, лікарки-бактеріологині. Народилася у м. Кам'янець-Подільський. Дружина Ісаака Мазепи – українського політичного і державного діяча, керівника уряду Української Народної Республіки періоду Директорії.
- 135** років з дня народження Сергія Платоновича Сингалевича (1887 – 1954) – історика, педагога, доктора історичних наук, професора, першого ректора (Казанського) Східного педагогічного інституту. Народився у м. Красилів.
- 130** років тому почав діяти борошномольний млин у Проскурові, нині ВАТ «Хмельницький комбінат хлібопродуктів» (1892);

- 130** років з часу відкриття першого театру у Проскуріві. Власник театру Б. Шильман;
- 130** років з дня народження Сидора Карповича Королюка (1892 – 1983) – кандидата економічних наук, доцента, ректора Кіровоградського державного педагогічного інституту (1936 – 1952), нині Кіровоградський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка. Народився у с. Ординці Теофіпольського району;
- 130** років з дня народження Максима Євменовича Задвірняка (Максима) (1892 – 1938) – церковного діяча Української автокефальної православної церкви. У 1914 році закінчив Подільську духовну семінарію у м. Кам'янець-Подільський.
- 125** років з дня народження Василя Гарби (1897 – ?) – письменника української діаспори. Народився у с. Тимків Новоушицького району;
- 125** років з дня народження Нестора Теодоровича Гаморака (1892 – 1937) – ботаніка, фізіолога рослин, професора, доктора ботаніки. У 1919 році запрошений на посаду приват-доцента Кам'янець-Подільського державного університету. Згодом працював у Кам'янець-Подільському сільсько-господарському інституті (нині Подільський державний аграрно-технічний університет);
- 125** років з дня народження Дмитра Антоновича Одрини (1892 – 1919) – українського політичного і державного діяча, лікаря за фахом. Був начальником санітарної управи Дієвої армії УНР. Помер у м. Кам'янець-Подільський;
- 125** років з часу першого перепису населення у Подільській губернії (1897).
- 120** років з дня народження Тетяни Йосипівни Горячок (1902 – 1993) – Герою Соціалістичної Праці. Народилася у с. Летава Чемеровецького району.

- 115** років з дня народження Бориса Адольфовича Колесси (1907 – 1940) – Героя Радянського Союзу. Народився у м. Старокостянтинів;
- 115** років з дня народження Миколи Антоновича Ярчевського (1907 – 1965) – повного кавалера ордена Слави. Народився у с. Глибочок Новоушицького району;
- 115** років з дня народження Володимира Степановича Константинова (1907 – 1940) – живописця, графіка, кераміста. Народився у м. Красилів.
- 110** років з дня народження Андрія Йосиповича Андрієвського (1912 – 1972) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Пилипи Городоцького району;
- 110** років з часу введення у м. Кам'янець-Подільський централізованого водопостачання;
- 110** років з часу побудови у м. Кам'янець-Подільський першої в області електростанції.
- 100** років з дня народження Георгія Липницького (1922 – 1989) – учасника італійського антифашистського руху Опору, бійця югославської армії, педагога. Народився у смт Теофіполь;
- 100** років з дня народження Івана Арсентійовича Гайдайчука – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Чернява Волочиського району;
- 100** років з часу заснування першої бібліотеки у Красиліві;
- 100** років з часу заснування школи-інтернату у с. Головчинці Летичівського району.
- 95** років з часу відкриття у Проскурові першого стадіону (1927);

- 95** років з часу заснування Новоушицького плодоконсервного заводу, нині ПАТ «Новоушицький консервний завод»;
- 95** років з дня народження Бориса Володимировича Заверухи (1927 – 2000) – флориста, систематика, еволюціоніста судинних рослин, фітогеографа, етноботаніка, фітосозолога, професора, доктора біологічних наук, автора монографії «Флора Вольно-Подолії и ее генезис».
- 90** років з часу голодомору в Україні (1932 – 1933), який практично охопив всю територію Поділля, всі села Хмельниччини;
- 90** років з часу заснування Кам'янець-Подільського комбінату хлібопродуктів (1932);
- 90** років з часу заснування у м. Кам'янець-Подільський машинотракторної станції, нині ПРАТ «Кам'янець-Подільський автоагрегат»;
- 90** років з часу заснування Красилівського машинобудівного заводу.
- 85** років з часу відкриття у м. Хмельницький Палацу піонерів, нині Хмельницький Палац творчості дітей та юнацтва (1937);
- 85** років з часу відкриття «Російської чоловічої школи № 6», нині Хмельницька ЗОШ № 6.
- 80** років з часу трагедії: розстрілу фашистами євреїв (у Волочиську – серпень; у Деражні – вересень; у Ярмолинцях – жовтень) (1942).
- 75** років з часу зародження газифікації області та встановлення перших 50-ти газобалонних установок у м. Проскурів (1947);
- 75** років з дня відкриття Славутської швейної фабрики, нині ПАТ «Горинь»;

- 75** років з часу заснування обласної екскурсійно-туристської станції, нині Хмельницький обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді.
- 70** років з часу заснування бібліотеки Білогірської об'єднаної територіальної громади (1952);
- 70** років з часу відкриття у Проскуріві нового залізничного вокзалу.
- 65** років з часу заснування на базі Кам'янець-Подільської торговельно-кооперативної школи торгово-кооперативного технікуму, нині Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут (1957);
- 65** років з часу введення в дію Городоцького молококонсервного комбінату, нині ТОВ «Городокконсервмолоко».
- 60** років з часу відкриття Хмельницької спеціалізованої ЗОШ № 8 (1962).
- 25** років з часу заснування музею Комітету поріднених міст та міжнародних зв'язків. Діє у Народному домі «Просвіта» у м. Хмельницький (1997);
- 25** років з часу створення Славутського телебачення, нині ТОВ ДП «Контакт-Славута».

Січень

- 90** років з часу виходу першого номера Віньковецької районної газети «Сільські новини» (1932).
- 1 230** років з часу виголошення Ігнацієм Мархоцьким конституції «Миньковецької держави» – суспільно-економічного феномену рубежу XVIII – XIX ст. Нині Миньківці, село Дунаєвцького району (1792). *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»);*

- **160** років з часу виходу першого номера часопису «Подольские епархиальные ведомости» (1862 – 1905). *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»);*
- **100** років з дня народження Григорія Сергійовича Чесака (1922 – 1987) – Героя Радянського Союзу, визволителя м. Волочиськ;
- **95** років з дня народження Веніаміна Володимировича Кушніра (1927 – 1992) – художника станкового живопису та монументально-декоративного мистецтва. Народився у м. Дунаївці;
- **95** років з дня народження Володимира Леонтійовича Зеляка (1927 – 2011) – лікаря-патологоанатома, доктора медичних наук, професора Івано-Франківського медичного університету (з 1962 р.). Народився у с. Турчинці Городоцького району;
- **85** років з дня народження Владислава Володимировича Дацюка – українського юриста, дійсного державного радника юстиції, генерального прокурора України (1993 – 1995 рр.). Народився у с. Добрин Ізяславського району;
- **75** років з дня народження Віталія Івановича Паламарчука – медика, заслуженого лікаря України, кандидата медичних наук, головного терапевта Хмельницької області (1980 – 2013). Народився у с. Мануїльське Теофіпольського району;
- **70** років з дня народження *Володимира Андрійовича Дмитрика (1952 – 2018) – поета, прозаїка, члена Національної спілки журналістів України, упорядника та редактора багатьох літературних альманахів та антологій Хмельниччини. Народився у с. Тернавка Ізяславського району;*

- **70** років з дня народження Наталії Олексіївни Урсу – фахівця в галузі образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, доктора мистецтвознавства, професора Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка;
 - **70** років з дня народження Василя Володимировича Ліщука – фахівця в галузі фізичної культури і спорту, заслуженого тренера України з легкої атлетики, доцента кафедри легкої атлетики з методикою викладання Кам'янець-Подільського національного університету, водночас з 1990 р. – тренера Хмельницької обласної школи вищої спортивної майстерності.
- 2** **30** років з часу заснування у Кам'янці-Подільському другої в Україні і першої на Поділлі дитячої хорової школи. Ініціатор створення і перший директор закладу – Іван Михайлович Нетеча.
 - 3** **75** років з дня народження Миколи Васильовича Хоружого – лікаря, поета, члена Хмельницької міської літературної спілки «Поділля», рекордсмена Хмельницької області зі стрибків у висоту, факелоносеця естафети Олімпійського вогню 1980 р.;
 - **75** років з дня народження Володимира Михайловича Гоняка – фахівця в галузі фізичної культури і спорту, заслуженого тренера України, почесного громадянина м. Старокостянтинів. Народився у с. Драчі Старокостянтинівського району. (*Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»*).
 - 4** **185** років з дня народження Павла Гнатовича Житецького (1837 – 1911) – літературознавця, члена-кореспондента Петербурзької АН. Протягом 1864 – 1867 років викладав російську мову та літературу у Кам'янець-Подільській чоловічій гімназії;

- **60** років з дня народження Володимира Анатолійовича Федорчука – фахівця в галузі інформатики, доктора технічних наук, професора Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Народився у с. Параївка Кам'янець-Подільського району.
- 5** **80 років з дня народження Анатолія Костянтиновича Пінчука – лікаря, управлінця. Життєво пов'язаний з Хмельниччиною;**
- **70** років з дня народження Неллі Миколаївни Павлової – графіка, живописця, члена Національної спілки художників України. Життєво і творчо пов'язана з м. Хмельницький. *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»).*
- 6** **60** років з дня народження Олександра Петровича Петрова – футболіста, заслуженого тренера України з футболу і заслуженого працівника фізичної культури та спорту України. Працював завідувачем кафедри спорту і спортивних ігор Кам'янець-Подільського національного університету, тренером паралімпійських чемпіонів з футболу. Помер 18 грудня 2014 р. у Кам'янці-Подільському.
- 7** **100** років з дня народження Наталії Савеліївни Говорун (1922 – 1987) – заслуженого лікаря УРСР, кавалера ордена Червоної Зірки, головного лікаря Полонської районної лікарні (1957 – 1984);
- **95** років з дня народження Феодосія (Ігоря Івановича Процюка; 1927 – 2016) – українського релігійного діяча, доктора богослов'я, митрополита Омського і Тарського. Служив настоятелем церкви Різдва Богородиці у с. Кузьмин Красилівського району, настоятелем Миколаївського храму і Покровської церкви у м. Кам'янець-Подільський. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»);*

- **55 років з дня народження Михайла Петровича Цимбалюка – поета, журналіста, члена Національних спілок письменників та журналістів України. Народився у с. Моломолинці.**
- 8 85 років з дня народження Галини Денисівни Гуменюк – вченого-зоотехніка, доктора сільськогосподарських наук, професора, лауреата Державної премії УРСР в галузі науки і техніки. Народилася у с. Степанівка Чемеровецького району;**
- **70 років з дня народження Валентини Василівни Стадник – вченого-економіста, доктора економічних наук, професора Хмельницького національного університету.**
- 10 80 років з дня народження Миколи Антоновича Мачківського (1942 – 2020) – письменника, члена обласної організації Національної спілки письменників України, лауреата Міжнародної літературної премії ім. І. Кошелівця, обласних премій ім. М. Годованця та ім. В. Булаєнка. Народився у с. Хоросток Славутського району.**
- 11 100 років з дня народження Марії Миколаївни Ченаш (1922 – 2015) – члена Прокурівської окружної підпільно-партизанської організації. Народилася у м. Проскурів.**
- 12 135 років з дня народження Василя Автономовича Лепікаша (1887 – 1920) – графіка, живописця, педагога. Народився у с. Велика Бубнівка Волочиського району.**
- 13 75 років з дня народження Едуарда Євстафійовича Кульчицького – управління, педагога, заслуженого працівника освіти України, заслуженого діяча науки і техніки України. У 2002 – 2006 рр. – голова Кам'янець-Подільської райради. Народився у с. Кульчіївці Кам'янець-Подільського району;**

- **40** років з дня народження Василя Олександровича Матвіюка – легкоатлета (біг), майстра спорту міжнародного класу (2003). Народився у с. Білогородка Ізяславського району.
- 14** **125** років з дня народження Івана Юліановича Кулика (1897 – 1937) – українського поета, журналіста, громадського діяча. Протягом 1921 – 1922 років працював редактором газети «Червона правда» у м. Кам'янець-Подільський. (*Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»*);
- **30** років з часу освячення та першого богослужіння у новозбудованому Свято-Покровському кафедральному соборі м. Хмельницький (1992).
- 15** **140** років з дня народження Івана Івановича Огієнка (митрополита Іларіона, 1882 – 1972) – відомого українського вченого-мовознавця, літературознавця, публіциста, педагога, політичного і церковного діяча, першого ректора Кам'янець-Подільського державного українського університету, нині Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка;
- **90** років з часу виходу першого номера Деражнянської районної газети «За соціалістичну перебудову», нині «Вісник Деражнянщини» (1932);
 - **75** років з дня народження Миколи Михайловича Суховецького – прозаїка, члена Національної спілки письменників України. Народився у с. Писарівка Волочиського району.
- 16** **165** років з дня народження Миколи Івановича Білінського (1852 – 1930-і) – українського історика, етнографа, мовознавця, краєзнавця і бібліографа Поділля. Допомігав Борису Грінченку в підготовці «Словаря української мови». З 1921 року бібліотекар і консультант Вінницької філії Всенародної бібліотеки УАН. Входив до складу Кабінету виучування Поділля. З 1926 року проживав у м. Кам'янець-

Подільський. Точна дата та обставини смерті невідомі;

- **85** років з дня народження Леоніда Васильовича Кравчука – вченого в галузі міцності матеріалів, доктора технічних наук, професора, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у м. Красилів;
 - **70** років з дня народження Анатолія Яковича Ротмана – фахівця в галузі геології, доктора геолого-мінералогічних наук, професора, академіка Російської академії природничих наук. Народився у с. Велика Клітна Красилівського району.
- 17** **105** років з дня народження Євгена Олександровича Ківільші (1917 – 1982) – медика-хірурга, заслуженого лікаря України, одного з організаторів ЛОР-служби на Поділлі, учасника Нюрнберзького процесу. З 1946 р. жив і працював у Кам'янці-Подільському. *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»).*
- 20** **70** років з дня народження Олександра Івановича Гуменчука – живописця, дизайнера, педагога, заслуженого художника України, члена Національної спілки художників України, одного з розробників музею «Пам'яті жертв голодомору 1932 – 1933 рр.» у Державному історико-культурному заповіднику «Межибіж». *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»).*
- 21** **125** років з дня народження Євгена Йосиповича Михальського (1897 – 1937) – поета-перекладача. Народився у смт Летичів;
- **60** років з дня народження Неоніли Ігорівни Косницької – живописця, графіка, викладача, члена Національної спілки художників України. Народилася у с. Богданівці Деражнянського району.

- 22** **120** років з дня народження Сіми Мирона (1902 – 1999) – єврейського живописця і графіка. Народився у м. Проскурів.
- 24** **105** років з дня народження Степана Семеновича Захарчука (1917 – 1997) – акушер-гінеколога, доктора медичних наук, професора. Працював у Львівському науково-дослідному інституті педіатрії, нині Інститут спадкової патології АМН України. Народився у м. Шепетівка;
- **80** років з дня народження Ольги Захарівни Лихогляд – поетеси, члена Хмельницької міської літературної спілки «Поділля». *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»);*
 - **60** років з дня народження Вадима Владиславовича Мендерецького – доктора педагогічних наук, професора Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Народився у с. Довжок Кам'янець-Подільського району.
- 28** **85** років з дня народження Броніслава Францовича Жухевича (1937 – 2015) – поета, члена Хмельницької літературної спілки «Поділля». Народився у с. Немиринці Городоцького району. *(Довідку див. «Календар ... на 2007 рік»);*
- **80** років з дня народження Василя Степановича Горбатюка (1942 – 2021) – українського військовика, першого заступника голови Служби національної безпеки України (1991 – 1992) і Служби безпеки України (1997 – 2001), генерал-полковника у відставці;
 - **80** років з дня народження Віталія Васильовича Яремчука – фахівця в галузі фізичної культури і спорту, педагога, заслуженого тренера СРСР, заслуженого тренера УРСР, заслуженого працівника

фізичної культури і спорту, доцента Хмельницького національного університету. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»).*

- 31** **100** років з часу смерті Костя Григоровича Солухи (1861 – 1922) – лікаря, громадського діяча, першого голови подільської «Просвіти» (1905 – 1917);
- **80** років з дня народження Федора Івановича Куркчі – художника-кераміста, члена Національної спілки майстрів народного мистецтва України. У 1965 – 2000 рр. жив і працював у м. Хмельницький. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»);*
 - **30** років з дня народження Ганни Миколаївни Соловей – української спортсменки-велосипедистки в гонках на шосе та треку, заслуженого майстра спорту, учасниці XXXI Олімпійських ігор (2016 р.), срібної призерки чемпіонату світу (2014 р.), срібної медалістки I-х Європейських ігор (2014 р.) у індивідуальній гонці з роздільним стартом на шосе, чемпіонки II-х Європейських ігор (2019 р.) у гонці на треку. Нагороджена орденом княгині Ольги III ст.

Лютий

- 1** **70** років з дня народження Івана Ярославовича Рожка – заслуженого діяча мистецтв України, лауреата обласних премій ім. Т. Г. Шевченка, ім. Я. Гальчевського та «Корчагінець», міської премії ім. Б. Хмельницького, головного режисера Хмельницької обласної філармонії (1989 – 2013).
- 2** **125** років з дня народження Євгена Філімоновича Маланюка (1897 – 1968) – українського поета, критика, публіциста. У роки війни перебував на Поділлі;

- **85** років з дня народження Ігоря Івановича Музичка – фахівця у сфері розробки нафтогазових родовищ, академіка Української нафтогазової академії, поета. Народився у с. Базалія Теофіпольського району;
- **80** років з дня народження Віталія Казимировича Казимирка – лікаря-терапевта, доктора медичних наук, професора Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Народився у с. Летава Чемеровецького району.
- 5** **120** років з дня народження Миколи Антоновича Чирського (1902 – 1942) – поета, драматурга, театрального діяча. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- **85** років з дня народження Никанора Миколайовича Дубицького (1937 – 2018) – прозаїка, гумориста, публіциста, члена Національної спілки письменників України. Народився у с. Ніверка Кам'янець-Подільського району;
- **75** років з дня народження Петра Івановича Каленюка – доктора фізико-математичних наук, професора Національного університету «Львівська політехніка». Народився у с. Шмирки Волочиського району;
- **70** років з дня народження Івана Тимофійовича Пустового – композитора, лауреата обласної премії ім. Т. Шевченка. Народився у с. Тополівка Віньковецького району.
- 7** **100** років з дня народження Василя Олександровича Жабенка (1922 – 2011) – фахівця в галузі фізичної культури і спорту, педагога, першого в області заслуженого тренера УРСР з легкої атлетики. У 1954 – 1982 рр. – завідувач кафедри легкої атлетики і спортивних ігор Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту.

- 8** **140** років з дня народження Федора Олександровича Колодія (1872 – 1919) – військовика, генерал-хорунжого армії УНР, командувача 2-го Подільського корпусу армії УНР. Українізував декілька підрозділів російської армії. Похований у м. Кам'янець-Подільський;
- **70** років з дня народження Василя Корнійовича Шуляка (1952 – 2014) – управлінця, академіка Української технологічної академії, заслуженого працівника сільського господарства України. Народився у с. Лютарівка Теофіпольського району;
 - **40** років з дня народження Ірині Олексіївни Мельник-Мерлені – спортсменки (вільна боротьба), першої олімпійської чемпіонки з вільної боротьби серед жінок (2004), майстра спорту міжнародного класу (1999), заслуженого майстра спорту України (2001). Народилася у м. Кам'янець-Подільський.
- 8-23** **30** років з часу дебютного виступу спортсмена з Хмельниччини на зимових Олімпійських іграх (XVI ЗОІ, Альбервіль, Франція) – бобслеїста Олександра Степановича Бортюка.
- 9** **85** років з дня народження Аркадія Гнатовича Гаєвського (1937 – 2009) – композитора, педагога, художника, відмінника народної освіти, викладача Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»);*
- **85** років з дня народження Бориса Овсійовича Рехтмана – лікаря-гематолога, завідувача відділенням гематології Хмельницької обласної лікарні, обласного гематолога. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
 - **85** років з дня народження Петра Михайловича Шкробота – краєзнавця, завідуючого прес-центром Хмельницької обласної ветеранської організації, Почесного ветерана України, члена Національних спілок журналістів та краєзнавців України.

- 10** **100** років з дня народження Петра Яковича Конопелька (1922 – 1997) – ветеринарного лікаря, доктора ветеринарних наук, професора Вітебського ветеринарного інституту, заслуженого працівника вищої школи Білорусії. Народився у с. Гнатки Старокостянтинівського району;
- **85** років з дня народження Анатолія Федоровича Бобра (1937 – 2014) – генетика-селекціонера, доктора біологічних наук, професора. Народився у с. Вовкотруби Смотрицького району Кам'янець-Подільської області, нині с. Діброва Чемеровецького району;
 - **60** років з дня народження Автанділа Симоновича Гігаурі – художника, скульптора, члена Національної спілки художників України, автора пам'ятника «Героям і жертвам Чорнобиля» у м. Хмельницький та пам'ятного знаку жертвам репресій та голодомору у м. Дунаївці. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»)*.
- 12** **170** років з дня народження Петра Миколайовича Бучинського (1852 – 1927) – біолога, доктора зоології, професора, президента Новоросійського товариства дослідників природи, ректора Кам'янець-Подільського інституту народної освіти (1922 – 1923), нині Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка. Народився у с. Довжок Кам'янець-Подільського району;
- **105** років з дня народження Василя Йосиповича Левицького (1917 – 1943) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Ожарівка Старосинявського району;
 - **90** років з дня народження Никифора Миколайовича Шунди (1932 – 2017) – вченого, педагога, доктора фізико-математичних наук, професора, ректора Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського (1976 – 2003 рр.). Народився у с. Ординці Теофіпольського району;

- **85** років з дня смерті Тадея Денисовича Ганицького (1844 – 1937) – українського скрипаля, педагога, композитора. У 1903 році у м. Кам'янець-Подільський відкрив музичну школу, створив симфонічний оркестр.
- 13** **60** років з дня народження Геннадія Васильовича Горохова – фахівця в галузі фізичної культури і спорту, майстра спорту СРСР, заслуженого тренера України з боротьби самбо. Працює тренером в Нетішинській КДЮСШ з 1988 року.
- 15** **105** років з дня народження Уляни Данилівни Гули (1917 – 2000) – Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Ружичанка Хмельницького району.
- 16** **80** років з дня народження Едуарда Рудольфовича Ермантраута – вченого-агронома, доктора сільсько-господарських наук. Працював у Кам'янець-Подільському сільськогосподарському інституті (1969 – 1995).
- 17** **145** років з дня народження Всеволода Андрійовича Чаговця (1877 – 1950) – українського театрознавця, журналіста. Народився у м. Старокостянтинів. *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»).*
- 18** **110** років з дня народження Станіслава Адольфовича Кшановського (1912 – 1990) – терапевта та фтизіатра, доктора медичних наук, професора, заслуженого лікаря України, головного лікаря обласного дитячого протитуберкульозного санаторію у с. Маліївці Дунаєвецького району (1945 – 1958), головного фтизіатра України. Народився у с. Підлісний Мукарів, нині Дунаєвецького району. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»);*
- **60** років з дня народження Олега Юрійовича Жарія – фахівця в галузі механіки, доктора фізико-математичних наук, професора. Народився у м. Кам'янець-Подільський.

- 19** **215** років з дня народження Наполеона Орди (1807 – 1883) – художника, піаніста, композитора, автора майже 70 малюнків маєтків Поділля;
- **115** років з дня народження Володимира Миколайовича Дутова (1907 – 1991) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Покасівка, нині у складі смт Летичів.
- 20** **90** років з дня народження Івана Івановича Назаренка (1932 – 2007) – вченого з питань ґрунтознавства, доктора сільськогосподарських наук, професора. З 1984 року працював у Кам'янець-Подільському сільськогосподарському інституті, нині Подільська державна аграрно-технічна академія.
- 23** **100** років з дня народження Петра Михайловича Лернера – медика-епідеміолога, доктора медичних наук, професора, письменника, заслуженого лікаря Узбецької РСР, заслуженого діяча науки Узбецької РСР. Народився у м. Шепетівка;
- **75** років з дня народження Віталія Феодосійовича Бардаченка – фахівця у галузі електронно-обчислювальних систем автоматики та зв'язку, доктора технічних наук, професора, директора Центру таймерного обчислювання систем Інституту кібернетики НАН України. Народився у м. Проскурів;
 - **55** років з дня народження Мар'яни Миколаївни Комариці – літературознавця, доктора філологічних наук, професора Львівського національного університету ім. І. Франка. Народилася у м. Хмельницький.
- 24** **105** років з дня народження Тетяни Нилівни Яблонської (1917 – 2005) – живописця, Героя України, народного художника СРСР, дійсного члена АМ СРСР, професора, лауреата Державних премій СРСР, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка. Творчо пов'язана з Хмельниччиною.

В 1949 році у с. Летава Чемеровецького району написала відому картину «Хліб».

- 25** **85** років з дня народження Володимира Івановича Блюсюка – архітектора, члена Спілки архітекторів України, автора багатьох архітектурних форм, пам'ятників, храмів, культурних комплексів. Народився у с. Святець Теофіпольського району;
- **45** років з часу заснування Хмельницької обласної бібліотеки для юнацтва (1977). (*Довідку див. «Календар ... на 2007 рік»*).
- 26** **65** років з дня народження Володимира Григоровича Байдича – кандидата історичних наук, члена Президії Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України.
- 27** **85** років з дня народження Валентини Михайлівни Петрицької – фахівця в галузі бібліотечної справи, педагога, відмінника освіти України, директора бібліотеки Хмельницького національного університету (1984 – 2005). (*Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»*);
- **55** років з дня народження Миколи Івановича Лисого – фахівця у галузі радіотехніки, доктора технічних наук (2012). Народився у с. Проскурівка Ярмолинецького району.

Березень

110 років з дня народження Карпа Сафоновича Божевського (1912 – 1944) – командира партизанського загону Ляховецького і Теофіпольського районів. Народився у с. В'язовець, нині Білогірського району;

100 років з часу виходу у Кам'янці-Подільському літературного журналу «Буяння». У ньому публікувались М. Драй-Хмара, І. Кулик, І. Дніпров-

- ський, М. Грінченко (1922). *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»)*;
- **75** років тому розпочато будівництво газопроводу Дашава – Київ на території Хмельниччини (1947);
 - **30** років з часу створення Хмельницької митниці (1992).
- 5** **195** років з дня народження Леоніда Івановича Глібова (1827 – 1893) – українського поета-байкаря. Протягом 1855 – 1858 років працював учителем у Чорному Острові, нині селище Хмельницького району. *(Довідку див. «Календар ... на 2007 рік»)*;
- **90** років з дня народження Олексія Івановича Козловського (1932 – 1996) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Клубівка Ізяславського району.
- 6** **75** років з дня народження Анатолія Михайловича Намистюка (1947 – 2004) – художника декоративно-прикладного мистецтва, визнаного майстра малої дерев'яної пластики, живописця, графіка, члена Національної спілки художників України. Народився у с. Чапля Летичівського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»)*.
- 9** **105** років з дня народження Степана Пилиповича Марценюка (1917 – 1998) – вченого, доктора філософських наук, професора, заслуженого працівника культури УРСР. Народився у с. Святець Теофіпольського району;
- **75** років з дня народження Володимира Назаровича Павловича – художника-педагога, члена Національної спілки художників України, директора Кам'янець-Подільської дитячої художньої школи (1991 – 2000). Народився у с. Сорокодуби Красилівського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»)*.

- 10** 235 років з дня народження Устима Яковича Кармалюка (1787 – 1835) – народного героя, керівника боротьби селян Поділля проти кріпацтва у I половині XIX століття. Похований у Летичеві.
- 11** 80 років з дня народження Дмитра Івановича Мартинюка (1942 – 1996) – доктора фізико-математичних наук, професора, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у с. Іванківці Дунаєвецького району.
- 12** 135 років з дня народження Василя Полікарповича Храчевича (1887 – 1937, 1938?) – природознавця, музеєзнавця, фундатора подільської зоологічної школи, завідувача природничим відділом Кам'янець-Подільського зоологічного музею (1923 – 1933). Був безпідставно репресований. Народився у с. Пирогівці, нині Хмельницького району;
- 115 років з дня народження Леоніда Антоновича Коваленка (1907 – 1985) – історика, поділлєзнавця, доктора історичних наук, професора, одного з організаторів Хмельницького обласного історико-краєзнавчого товариства. Протягом 1962 – 1984 років очолював кафедру загальної історії Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту.
- 13** 135 років з дня народження Валер'яна Петровича Захаржевського (1887 – 1977) – ортопедо-травматолога, письменника, члена Спілки письменників України. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- 80 років з дня народження Михайла Антоновича Павловського (1942 – 2004) – відомого вченого і політика, доктора технічних наук, доктора економічних наук, заслуженого діяча науки і техніки України, академіка Академії технологічних наук України, трічі лауреата Державної премії СРСР і двічі Державної премії

України в галузі науки і техніки, депутата Верховної Ради II, III та IV скликань. Народився у с. Ружична, нині у складі м. Хмельницький.

- 14** **90** років з дня народження Андрія Устимовича Лаврика (1932 – 2006) – доктора медичних наук, професора, академіка АН вищої школи України. Народився у с. Кузьмин Красилівського району.
- 15** **75** років з дня народження Леоніда Якимовича Ковальчука (1947 – 2014) – доктора медичних наук, члена-кореспондента НАМН України, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, ректора Тернопільського державного медичного університету ім. І. Горбачевського. Народився у с. Тернавка Ізяславського району.
- 16** **220** років з дня народження Казімежа Антоні Добровольського (1802 – 1888) – лікаря, доктора медицини. Працював повітовим лікарем, мав приватну практику у Чорному Острові. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- **105** років з дня народження Віктора Івановича Тищенка (1917 – 1987) – літературознавця, фольклориста, доктора філологічних наук, професора Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту;
 - **85** років з дня народження Володимира Івановича Сохи – краєзнавця, природознавця Поділля. Народився у смт Сатанів, нині Городоцького району.
- 17** **135** років з часу смерті Михайла Адамовича Завадського (1828 – 1887) – відомого українського і польського композитора, педагога, піаніста. Народився у с. Михалківці, нині Ярмолинецького району.

- 18** 75 років з дня народження Адама Васильовича Чикала – військовика, генерал-полковника, депутата Верховної Ради України II, III та IV скликань. Народився у с. Кремінна Городоцького району.
- 19** 65 років з дня народження Аполлінарія Йосиповича Краєвського – ветеринарного лікаря, доктора ветеринарних наук, професора, директора Навчально-наукового інституту тваринництва та ветеринарної медицини Сумського аграрного університету (з 2008 р.). Народився у с. Рудка Дунаєвецького району.
- 21** 115 років з дня народження Володимира Павловича Беляєва (1907 – 1990; *за словами В. Беляєва дата народження – 1909 р.*) – письменника, сценариста, лауреата Державної премії України ім. Т. Шевченка. Народився у м. Кам’янець-Подільський.
- 22** 105 років з дня народження Ісаака Яковича Лернера (1917 – 1996) – педагога, доктора педагогічних наук (1971), професора (1990), академіка Російської академії освіти (1992), заслуженого діяча наук РРФСР (1987). Народився у с. Деражня Проскурівського повіту (нині місто Хмельницької області).
- 23** 90 років з дня народження Станіслава Тимофійовича Дзюбака (1932 – 1996) – лікаря-мікробіолога, доктора медичних наук, професора Івано-Франківського медичного інституту. Народився у с. Завадинці, нині Городоцького району.
- 24** 110 років з дня народження Артема Григоровича Горного (1912 – 1986) – військового правознавця, генерал-полковника юстиції, головного військового прокурора (1957 – 1986), одного з розробників й ініціаторів прийняття першого «Положення про військову прокуратуру». Народився у с. Лезнево, нині у складі Хмельницького.

- **90** років з дня народження Олександра Андрійовича Мовчана (1932 – 2006) – актора, заслуженого артиста України (2002). Народився у смт Нова Ушиця.
- 25** **85** років з дня народження Володимира Євгеновича Дідуха (1937 – 2016) – українського співака, народного артиста України, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка. Народився у с. Іванківці Хмельницького району.
- 29** **105** років з дня народження Андрія Михайловича Патрус-Карпатського (1917 – 1980) – українського письменника. До 40-х років мешкав і працював у Кам'янці-Подільському. Бував у Хмельницькому, Летичеві, Пишках Старосинявського району.
- 30** **130** років з дня народження Олексія Олександровича Козловського (1892 – 1971) – військовика, громадсько-політичного діяча, почесного доктора економічних наук Українського технічно-господарського інституту. Народився у с. Ісаківці Кам'янець-Подільського району.
- 31** **80** років з дня народження Октавіана Михайловича Коханка (1942 – 2009) – педагога, організатора профтехосвіти на Поділлі, заслуженого працівника освіти України. Народився у с. Ріпинці Кам'янець-Подільського району.

Квітень

- 2** **110** років з дня народження Макара Олександровича Кирилюка (1912 – 1988) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Новосілка Деражнянського району.
- 6** **80** років з дня народження Бориса Олексійовича Барміна (1942 – 2004) – першого в області заслуженого тренера СРСР, майстра спорту СРСР міжнародного класу з веслування на байдарках та каное, переможця та призера чемпіонатів СРСР,

тренера олімпійського чемпіона 1976 року Сергія Нагорного. Нагороджений орденом «Знак Пошани». З 1969 року проживав в Хмельницькому.

- 7 **140** років з дня народження Дмитра Івановича Дорошенка (1882 – 1951) – українського історика, професора. У 1919 році працював у Кам'янець-Подільському державному українському університеті.
- 8 **80** років з дня народження Володимира Івановича Кропивницького – композитора, музикознавця. Народився у с. Крачки Хмельницького району.
- 10 **110** років з дня народження Степана Федоровича Крижанівського (1912 – 1976) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Педоси Хмельницького району;
- **30** років з дня народження Дмитра Олексійовича Пагора (1992 – 2014) – активіста Революції Гідності, Героя України. Народився у с. Хропотова Чемеровецького району.
- 12 ***110 років з дня народження Івана Федоровича Андрейцева (1912 – 1985) – повного кавалера ордена Слави. Народився у с. Велика Слобідка, нині Кам'янець-Подільського району.***
- 13 **90** років з дня народження Василя Федоровича Бледюка (1932 – 2001) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Волиця Теофіпольського району.
- 15 **110** років з дня народження Діонісія Людвиговича Котлінського (1912 – 1990) – бандуриста, живописця, графіка, одного з фундаторів і членів Ялтинської капели бандуристів ім. С. Руданського. Народився у с. Тадеушполь, нині Фадіївка Полонського району;

- **40** років з дня народження Андрія Володимировича Стадніка – заслуженого майстра спорту України з вільної боротьби, срібного призера XIX Олімпійських ігор (2008), бронзового призера чемпіонату світу (2007), чемпіона (2009) та бронзового призера чемпіонатів Європи (2005), володаря Кубка світу (2005) у ваговій категорії 66 кг, наразі головного тренера жіночої збірної України з боротьби вільної. Нагороджений орденом «За мужність» III ст. Народився у смт Вінківці.
- 21** **425** років з часу страти Северина Наливайка (? – 1597) – військового діяча, козацького ватажка антифеодального повстання 1594 – 1596 рр. на Поділлі.
- 22** **110** років з дня народження Марії Никифорівни Цельори (1912 – 1980) – Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Котелянка Полонського району.
- 24** **120** років з дня народження Олени Звичайної (1902 – 1985) – письменниці української діаспори. З повоєнного часу проживала у США. Народилася у м. Проскурів;
- **75** років з дня смерті Сави Захаровича Божка (1901 – 1947) – українського письменника. Входив до літературної організації «Плуг». У 1924 році у Кам'янці-Подільському налагодив випуск окружної газети «Червоний кордон»;
- **70** років з дня народження Віталія Петровича Мацька – вченого-літературознавця, письменника, доктора філологічних наук, члена Національної спілки письменників України, лауреата обласних премій ім. Т. Шевченка, М. Годованця та ім. Г. Костюка. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»).*
- 25** **115** років з дня народження Миколи Петровича Трублаїні (1907 – 1941) – українського письменника.

У 20-х роках мешкав у с. Черепівка Хмельницького району;

- **110** років з дня народження Ісаака Йосиповича Тартаковського (1912 – 2002) – графіка, народного художника України. Народився у м. Волочиськ. *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»)*.
- 27** **125** років з дня народження Сергія Ілліча Каплуна (1897 – 1943) – лікаря-гігієніста, професора, організатора і директора Державного інституту охорони праці у м. Москва (1927 – 1932). Народився у м. Старокостянтинів.
- 28** **100** років з дня народження Олександра Смотровича (справжнє прізвище Флоринський-Флорук; 1922 – 2011) – письменника української діаспори. Народився у м. Кам'янець-Подільський. Мешкав у Торонто (Канада);
- **95** років з дня народження Миколи Тимофійовича Плішка – фахівця в галузі тваринництва, кандидата біологічних наук, заслуженого працівника сільського господарства України, завідувача Дослідно-експериментальної міжвідомчої лабораторії синтетичних середовищ і біологічно активних препаратів Київського облдержплемпідприємства. Народився у с. Требухівці Летичівського району;
 - **80** років з дня народження Анатолія Федоровича Завальнюка – музикознавця, фольклориста, педагога, кандидата мистецтвознавства, професора Вінницького педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Народився у с. Клинини Волочиського району;
 - **65** років з дня народження Віталія Леонідовича Марченка – фахівця в галузі механіки, доктора технічних наук (2004), професора (2006). Народився у м. Хмельницький.

- 29** **110** років з дня народження Сергія Володимировича Кочубея (1912 – 1979) – економгеографа, доктора географічних наук, професора. Народився у м. Славута.
- 30** **145** років з дня народження Всеволода Олександровича Козловського (1877 – ?) – бібліотекознавця, публіциста, громадського і державного діяча. Народився у с. Лапківці, нині Хмельницького району;
- **115** років з дня народження Володимира Миколайовича Симашкевича (1907 – ?) – художника, майстра станкового живопису. Народився у с. Теліженці Старосинявського району.

Травень

- 115** років з дня народження Микити Карповича Печенюка (1907 – 1945) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Розсохувата Летичівського району;
- 30** років з часу заснування Хмельницького приватного інституту бізнесу, нині Хмельницький економічний університет (1992).
- 1** **100** років з дня народження Миколи Вікторовича Ніколайчука (1922 – 1996) – заслуженого артиста України, соліста державного ансамблю пісні і танцю «Козаки Поділля» Хмельницької обласної філармонії.
- 4** **95** років з дня народження Володимира Антоновича Плютинського (1927 – 2009) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Борисів Ізяславського району;
- **85** років з дня народження Бориса Прокоповича Шаталюка – хірурга вищої категорії, заслуженого лікаря України, кандидата медичних наук. Протягом 1979 – 2001 років працював головним лікарем Хмельницької обласної клінічної лікарні. *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»);*

- **75** років з дня народження Юрія Івановича Блажевича – історика, кандидата історичних наук, голови Хмельницької міської організації Національної спілки краєзнавців України, дійсного члена Центру дослідження історії Поділля та Південно-Східної Волині інституту історії України НАН України. Народився у с. Баглайки Красилівського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»);*
- **65** років тому розпочато будівництво Хмельницького заводу трансформаторних підстанцій, нині ВАТ «Укрелектроапарат» (1957).
- 5** ***140 років з дня народження Леоніда Тимофійовича Білецького (1882 – 1955) – літературознавця, професора, доктора філологічних наук. У 1918 – 1920 рр. працював у Кам'янець-Подільському державному українському університеті;***
- **65** років з дня народження Анатолія Федоровича Чернобая – фахівця в галузі фізичної культури і спорту, заслуженого тренера з легкої атлетики (спеціалізація – стрибки з жердиною). Народився у м. Хмельницький.
- 7** **170** років з дня народження Владислава Лещинського (1852 – 1916) – художника-живописця, графіка, літератора. Народився у смт Чорний Острів, нині Хмельницького району.
- 8** **85** років з дня народження Василя Гавриловича Мельника (1937 – 2015) – прозаїка, гумориста, драматурга, члена Національної спілки письменників України (1984). Народився у с. Куча Новоушицького району;
- **60** років з дня народження Миколи Петровича Тарадая – фахівця в галузі фізичної культури і спорту, заслуженого тренера України з боротьби вільної, тренера-викладача відділення вільної боротьби Хмельницького обласного центру фізичного

виховання учнівської молоді. Нагороджений медаллю «За працю і звитягу». Народився у с. Магнишівка Ярмолинецького району, проживає в Хмельницькому.

- 9** **105** років з дня народження Івана Йосиповича Сочивця (1917 – 2004) – журналіста, письменника, педагога, лауреата республіканської премії ім. О. Вишні. З 1936 року мешкав і працював на Хмельниччині.
- 10** **95** років з дня народження Володимира Степановича Леся (1927 – 2007) – художника-живописця, лауреата обласних премій ім. Т. Шевченка, ім. В. Розвадовського, Хмельницької міської премії ім. Б. Хмельницького. Народився у с. Андрійківці Хмельницького району. (*Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»*);
- **90** років з дня народження Івана Івановича Лотоцького – доктора економічних наук, професора Кам'янець-Подільської аграрно-технічної академії, краєзнавця. Народився у с. Покутинці Віньковецького району;
 - **70** років з дня народження Олега Анатолійовича Каденка – лікаря-дерматолога вищої кваліфікаційної категорії, доктора медичних наук, професора, головного лікаря Хмельницького обласного шкірно-венерологічного диспансеру, головного спеціаліста департаменту охорони здоров'я Хмельницької обласної держадміністрації зі спеціальності дерматовенерологія;
 - **40** років з дня народження Михайла Анатолійовича Намистюка – графіка, живописця, члена Національної спілки художників України (2010). Народився у м. Хмельницький.

- 12** 75 років з дня народження Дмитра Васильовича Берегового – лікаря-оториноларинголога, кандидата медичних наук, заслуженого лікаря України. Очолював трудовий колектив медичних працівників Волочиського району. Народився у с. Балакири Городоцького району.
- 14** *130 років з дня народження Володимира Костянтиновича Сокирка (1892 – 1983) – українського актора, народного артиста УРСР. Працював у театрах Києва, Харкова, Чернівців. Знявся у кінофільмах «Над Черемошем», «Мірабо», «Земля». Народився у с. Білогородка Ізяславського району;*
- 75 років з дня народження Миколи Петровича Мельника – композитора, хормейстера, педагога, заслуженого працівника культури України, лауреата обласної премії ім. Т. Шевченка. Народився у с. Врублівці Кам'янець-Подільського району;
 - 60 років з дня народження Надії Анатоліївни Борецької – майстра декоративно-ужиткового мистецтва, члена Національної спілки художників України, члена Європейської текстильної мережі, лауреата Хмельницької міської премії ім. Б. Хмельницького. Народилася у м. Хмельницький. *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»).*
- 15** 185 років тому відбулося освячення нового кам'яного собору Різдва Пресвятої Богородиці у м. Проскурів (1837);
- 100 років з дня народження Миколи Арсентійовича Стацюка (1917 – 1976) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Завовк, нині у складі смт Летичів.
- 18** 65 років тому запалений факел першого обласного фестивалю молоді Хмельниччини (1957);

- **65** років з дня народження Зої Михайлівни Навроцької – мистецтвознавиці, членкині Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Народилася у с. Снітівка Летичівського району.
- 21** **95** років з дня народження Івана Степановича Манащука – військовика, доктора військових наук, професора Київської військової академії. Народився у с. Святець Теофіпольського району;
- **70** років з дня народження Олександра Миколайовича Яковчука – композитора, заслуженого діяча мистецтв України, члена Національної спілки композиторів України, Ліги композиторів Канади, доцента Національної музичної академії України ім. П. Чайковського. Народився у с. Черче Червоноградського району.
- 22** **95** років з дня народження Миколая (Миколи Яковича Шкрумка) – церковного діяча Російської православної церкви. Народився у с. Кізя, нині Кам'янець-Подільського району.
- 23** **75** років з дня народження Михайла Михайловича Личака (1947 – 2012) – фахівця в галузі космічних досліджень, доктора фізико-математичних наук. Народився у с. Глушківці Ярмолинецького району;
- **60** років з дня народження Василя Івановича Корчового – скульптора, заслуженого художника України, члена Національної спілки художників України, автора пам'ятника Григорію Сковороді у м. Хмельницький. Народився у с. Божиківці Деражнянського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»).*
- 24** **70** років з дня народження Миколи Івановича Бялика (1952 – 2013) – фахівця в галузі сільського господарства, Героя України, голови правління ВАТ

«Радсад», що на Миколаївщині. Народився у с. Осламово Віньковецького району.

- 25 85** років з дня народження Василя Микитовича Лисогора (1937 – 2015) – фахівця в галузі автоматизованих систем управління медичної кібернетики, доктора технічних наук, професора Вінницького національного технічного університету, академіка Міжнародної академії з креативних наук. Народився у с. Требухівці Летичівського району;
- **120** років з дня народження Юхима Семеновича Гаврилюка (1902 – 1972) – художника по фарфору. Народився у с. Нігин Кам'янець-Подільського району.
- 29 95** років з дня народження Ігоря Дмитровича Нагаєвського (1927 – 1996) – промисловця, кандидата економічних наук (1969), лауреата Державної премії УРСР у галузі науки і техніки (1984), Державних нагород СРСР. Народився у м. Кам'янець-Подільський.

Червень

320 років з початку національно-визвольного селянсько-козацького повстання на Поділлі під проводом Семена Палія проти польсько-шляхетських завойовників (1702);

210 років тому було засноване Українське козацьке військо із селян Київської та Подільської губерній (1812).

- 1 110** років з дня народження Юхима Онуфрійовича Пархомчука (1912 – 1944) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Червона Дубина Теофіпольського району;

- **75** років з дня народження Володимира Івановича Андрейцева – фахівця в галузі економічного права, доктора юридичних наук, професора, академіка Академії природничих наук. Народився у с. Велика Слобідка Кам’янець-Подільського району;
- **75** років з дня народження Василя Петровича Струманського (1947 – 2001) – фахівця в галузі народознавства, національного виховання, доктора педагогічних наук, професора Кам’янець-Подільського державного педагогічного університету, краєзнавця Поділля. Народився у с. Чабанівка Кам’янець-Подільського району.
- 2** **90** років з дня народження Віктора Івановича Малюка (1932 – 2015) – біолога, доктора біологічних наук (1970), професора (1976). Народився у с. Понінка Полонського району.
- 3** **85** років з дня народження Володимира Ларіоновича Нікітюка – військовика, генерал-майора Служби безпеки України. Народився у с. Великі Юначки Красилівського району.
- 5** **110** років з дня народження Тетяни Яківни Резник (1912 – 1979) – Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Летава Чемеровецького району.
- 6** **125** років з дня народження Олени Миколаївни Рейтер (Рейтерової, Залевської, Русової) – освітянки, просвітительки, громадської діячки, інженерки, членкині Студентського товариства «Січ» (Відень, 1921), секретарки Харбінської філії товариства «Просвіта» (Маньчжурія, 1932). Народилася у м. Кам’янець-Подільський;
- **80** років з дня народження Анатолія Григоровича Потапова (1942 – 2007) – композитора, педагога, лауреата обласної премії ім. В. Заремби. Творчо пов’язаний з Хмельницьким музичним училищем ім. В. Заремби. *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»).*

- 7 **120** років з дня народження Миколи Архиповича Прокоп'юка (1902 – 1975) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Самчики Старокостянтинівського району.
- 8 **140** років з дня народження Зденека Рудольфовича Комінека (1882 – 1952) – скрипаля, педагога, диригента. З 1911 р. жив і працював у м. Кам'янець-Подільський. Виступав як соліст-скрипаль симфонічного оркестру під керівництвом Т. Ганицького;
- **90 років з дня народження Петра Павловича Широкого (1932 – 2004) – заслуженого працівника культури України, лауреата обласної премії ім. К. Широцького, організатора і керівника першого в області фольклорно-етнографічного ансамблю «Кудрявчик» при Ярмолинецькому РБК, якому було присвоєно звання «народний аматорський». Народився у с. Боднарівка Ярмолинецького району.**
- 10 **150** років з дня народження Антона Людвіговича (Антонія-Ігнація) Смідовича (1872 – 1916) – лікаря-гігієніста, прогресивного земського санітарного лікаря, громадського діяча. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- **130** років з дня народження Олексія Івановича Барановича (1892 – 1961) – українського історика-славіста, доктора історичних наук, автора багатьох історичних праць з історії Південної Волині. Народився у м. Старокостянтинів.
- 12 **135** років з дня народження Володимира Миколайовича Гагенмейстера (1887 – 1938) – художника-графіка, мистецтвознавця. Протягом 1916 – 1933 років працював директором Кам'янець-Подільської художньо-промислової школи. (*Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»*).

- 13** **80** років з дня народження Анатолія Миколайовича Калитки – живописця, члена Національної спілки художників України. Народився у с. Оринин Кам'янець-Подільського району.
- 15** **100** років з дня народження Олександра Давидовича Головатюка (1922 – 2004) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Красноставці Чемеровецького району;
- **85** років з дня народження Володимира Олександровича Соботовича (1937 – 1973) – перекладача, прозаїка. Народився у с. Чорна Старокостянтинівського району. (*Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»*).
- 16** **90** років з часу смерті Модеста Пилиповича Левицького (1866 – 1932) – письменника, публіциста, лікаря, педагога, перекладача і громадсько-політичного діяча. Народився у с. Вихилівка Ярмолинецького району;
- **85** років з дня народження Бориса Лукича Шнайдера – майстра декоративного мистецтва, текстильного дизайнера, члена Національної спілки художників України. Народився у с. Самчики Старокостянтинівського району. (*Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»*).
- 18** **125** років з дня народження Івана Вараниці (1897 – 1974) – політичного діяча і публіциста. З 1948 року жив у Канаді, головний директор часопису «Гомін України». Народився у с. Кузьмин Городоцького району;
- **50** років з дня народження Олександра Володимировича Мозолюка – фахівця спорту, майстра спорту, заслуженого тренера України та судді національної категорії з боротьби вільної, старшого викладача кафедри теорії і методики фізичного виховання та голови спортклубу

Хмельницького національного університету.
Проживає в Хмельницькому.

- 19** **70** років з дня народження Василя Івановича Овчарука – вченого-аграрія, доктора сільсько-господарських наук, професора, академіка АН ВШІ України. Народився у с. Шустівці Кам'янець-Подільського району.
- 20** **115** років з дня народження Михайла Борисовича Гіліса (1907 – 1989) – вченого-агронома, доктора сільськогосподарських наук, професора Львівського сільськогосподарського інституту (1947 – 1978), нині Львівський національний аграрний університет. Народився у с. Вербка-Мурована Ярмолинецького району;
- **90** років з дня народження Софії Іванівни Дев'ятової (1932 – 2019) – Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Савинці Ярмолинецького району;
 - **75** років з дня народження Леонтія Федоровича Горового – біолога, доктора біологічних наук. Народився у с. Черепівка, нині Хмельницького району.
- 21** **115** років з дня народження Євгена Олександровича Монастирського (1907 – 1991) – українського правознавця, кандидата юридичних наук. Народився у с. Нестерівці Дунаєвського району.
- 22** **85** років з дня народження Петра Францовича Вербового – фахівця в галузі електромеханіки, доктора технічних наук. Народився у с. Голосків, нині Кам'янець-Подільського району.
- 23** **80** років з дня народження Анатолія Даниловича Ковалю – матеріалознавця, фахівця у галузі ливарного виробництва, доктора технічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України. Народився у м. Шепетівка;

- **75** років з дня народження Володимира Івановича Ножки (1947 – 2004) – заслуженого працівника культури України, лауреата обласної премії ім. К. Широцького, художнього керівника народного аматорського фольклорно-етнографічного колективу «Дзвіночок» с. Пашківці Старокостянтинівського району. Народився у м. Старокостянтинів;
 - **35** років з часу заснування середнього професійно-технічного училища № 25, нині Хмельницьке ВПУ № 25 (1987).
- 24** **130** років з дня народження Ісаака Михайловича Оксмана (1892 – 1978) – лікаря-стоматолога, доктора медичних наук, професора, заслуженого діяча науки Татарської АРСР. Народився у м. Калюс Ушицького повіту Подільської губернії;
- **105** років з дня народження Павла Даниловича Цибульського (1917 – 1984) – українського письменника, журналіста, члена Спілки письменників України. Народився у м. Кам'янець-Подільський. *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»)*.
- 25** **165** років з дня народження Павла Федоровича Вікула (1857 – 1930) – історика церкви, священника, краєзнавця, педагога, члена Подільського історико-археологічного товариства. Життєво і творчо пов'язаний з м. Кам'янець-Подільський. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»)*.
- 26** **95** років з дня народження Нінель Леонідівни Гаркуші (1927 – 2006) – художника монументально-декоративної скульптури, мистецтвознавця. Народилася у м. Кам'янець-Подільський.
- 29** **140** років з дня народження Каленика Степановича Коваля (1882 – 196?) – військовика, керівника повстанського загону в с. Святець (1918 – 1921 рр.), комісара Кременецького повіту УНР. З 1925 року жив

у Парижі. Народився у с. Святець, нині Теофіпольського району.

- 30** **130** років з дня народження Дмитра Гермогеновича Віленського (1892 – 1960) – ґрунтознавця, геоботаніка, флориста, автора світової ґрунтознавчої карти, доктора геолого-мінералогічних наук, професора, завідувача кафедри географії ґрунтів Московського університету. Народився у м. Шепетівка;
- **115** років з дня народження Романа Йосиповича Шухевича (псевдоніми Тарас Чупринка, Дзвін, Тур та ін., 1907 – 1950) – українського політичного і військового діяча, головнокомандуючого Української повстанської армії. Прах похований біля с. Гуків на Чемеровеччині. (*Довідку див. «Календар ... на 2007 рік»*);
 - **100** років з дня народження Василя Филимоновича Яцькова (1922 – 1986) – українського поета. Народився у с. Водички Хмельницького району;
 - **95** років з дня народження Федора Трохимовича Галушака (1927 – 1992) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Адампіль Старосинявського району.

Липень

- 65** років тому дала струм Тарнорудська ГЕС, споруджена на р. Збруч у Волочиському районі (1957).
- 2** **75** років з часу смерті Миколи Григоровича Чеботарьова (1894 – 1947) – математика, члена-кореспондента Академії наук СРСР, лауреата Державної премії СРСР. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- **40** років з дня народження Вадима Вікторовича Крушинського – фахівця в галузі фізичної культури і спорту, майстра спорту України з регбі, заслуженого

тренера України з легкої атлетики, заслуженого працівника фізичної культури і спорту України. Експертна рада Асоціації спортивних журналістів України визнала його «Найкращим тренером 2020 року», таке ж звання він отримав за версією Федерації легкої атлетики України. Працює старшим тренером-викладачем з легкої атлетики Хмельницького обласного центру фізичного виховання учнівської молоді.

- 3 140** років з дня народження Анатолія Максимовича Богдановича (псевдонім Сокольський А. М., 1882 – 1914) – прозаїка. Народився у с. Сокіл Кам'янець-Подільського району.
- 4 90** років з дня народження Миколи Федоровича Котляра – історика, нумізмата, джерелознавця, доктора історичних наук, члена-кореспондента НАН України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у м. Кам'янець-Подільський.
- 5 165** років з дня народження Давида Гораційовича Гінцбурга (1857 – 1910) – сходознавця, письменника, громадського діяча, спонсора та загального редактора «Єврейської енциклопедії» Брокгауза та Ефрона. Народився у м. Кам'янець-Подільський.
- 6 85** років з дня народження Ніни Клімівни Ковальської – дипломата, Надзвичайного і Повноважного Посла України. Народилася у с. Шкарівка, нині Шепетівського району;
- **30** років з часу створення Хмельницького філіалу Одеського відкритого університету, нині Хмельницький університет управління та права ім. Леоніда Юзькова (1992).
- 7 95** років з дня народження Віктора Пауловича Михальченка (1927 – 2012) – фізика, доктора фізико-

математичних наук (1975), професора (1978). Народився у м. Проскурів (нині Хмельницький).

- 8** **100** років з дня народження Петра Васильовича Литвинова (1922 – 1944) – Героя Радянського Союзу. Загинув при обороні переправи через р. Бужок. Похований у с. Аркадіївці Хмельницького району;
- **75** років з дня народження Степана Григоровича Нагорняка (1947 – 2007) – фахівця у галузі машинознавства та верстатобудування, доктора технічних наук (1991), професора (1996). Народився у с. Коржівці Деражнянського району.
- 10** **110** років з дня народження Юрія Михайловича Тарасова (1912 – 1995) – історика, доктора історичних наук, професора Кам'янець-Подільського педагогічного інституту.
- 11** **100** років з дня народження Олександра Федоровича Майка (1922 – 1979) – художника станкової, монументальної та декоративної скульптури. Народився у с. Нове Поріччя Городоцького району;
- **65** років з дня народження Володимира Васильовича Кравченка – історика, доктора історичних наук, професора, головного редактора історико-культурологічного збірника «Схід-Захід». Народився у м. Кам'янець-Подільський.
- 14** **100** років з часу виходу першого номера газети «Ленінським шляхом», нині газета Новоушицької територіальної громади «Наддністрянська правда» (1922);
- **75** років з дня народження Петра Івановича Шевчука (1947 – 2005) – українського юриста, судового діяча, заступника голови Верховного Суду України (1993 – 2004). Народився у с. Рижупинці Хмельницького району;

- **60** років з дня народження Людмили Іванівни Мороз – психолога, доктора психологічних наук (2008), професора (2010).
- 15** **150** років з часу заснування паперової фабрики в с. Полянє Славутського району, нині ВАТ «Славутсько-Полянська паперова фабрика» (1872).
- 16** **65** років з дня народження Миколи Дмитровича Чемича – лікаря-інфекціоніста, доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри інфекційних хвороб з епідеміології Сумського державного університету. Народився у с. Демківці Чемеровецького району.
- 17** **85** років з дня народження Анатолія Йосиповича Коханського – фахівця в галузі суднових силових установок, доктора технічних наук, професора, завідувача кафедри автоматизації суднових паропотужних установок Одеської морської академії (з 1985 р.). Народився у м. Красилів.
- 19** **140** років з дня народження Густава Кароля Канського (1882 – 1949) – військово-морського діяча, капітан-лейтенанта польської армії, співзасновника польської морської школи та торгового флоту. Народився у с. Шибенна Старокостянтинівського району, нині Теофіпольського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»)*.
- 20** **110** років з дня народження Романа Васильовича Бершеди (1912 – 1979) – українського правознавця, доктора юридичних наук, професора. Народився у м. Славута;
- **70** років з дня народження Василя Андрійовича Петринюка – відомого аграрія, Героя України, доктора економічних наук, голови ТОВ «Старт», що на Теофіпольщині. *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»)*.

- 21** **120** років з дня народження Василя Яковича Івчука (1902 – 1938) – педагога, Героя України. Під час голодомору 1933 р. врятував від голодної смерті більше 200 дітей с. Дударівка Київської області. Народився у с. Яблунівка, нині Славутського району.
- 22** **135** років з дня народження Василя Мартиновича Шопінського (справжнє прізвище Жоночин, 1887 – 1967) – українського письменника, діяча українських прогресивних організацій у США. Народився у с. Терешівці Хмельницького району;
- **95** років з дня народження Олексія Івановича Проценка (1927 – 2014) – фахівця в галузі енергетики, директора Хмельницької АЕС (1977 – 1986), заслуженого енергетика України, почесного жителя м. Нетішин.
- 23** **95 років з дня народження Олени Феодосіївни Михальчишиної (1927 – 2008) – Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Попівці Летичівського району.**
- 25** **80** років з дня народження Людмили Прокопівни Киртич – лікаря-гастроентеролога, курортолога, доктора медичних наук, професора кафедри медичної реабілітації Ужгородського університету (2009 р.). Народилася у м. Кам'янець-Подільський.
- 26** **100** років з дня народження Бориса Васильовича Хричикова (1922 – 1995) – доктора філологічних наук, професора, учасника Другої світової війни. З 1973 року працював у Кам'янець-Подільському педагогічному інституті.
- 28** **210** років з дня народження Юзефа Ігнація Крашевського (1812 – 1887) – польського письменника, журналіста, громадського діяча, життя якого пов'язане із селами Киселі та Губин Старокостянтинівського району. (*Довідку див. «Календар ... на 2007 рік»*).

Серпень

- 2 **125** років з дня народження Семена Макаровича Сумного (псевдонім Угрюмов, 1897 – 1960) – українського письменника. Народився у Летичеві;
- **80** років з дня смерті Федора Михайловича Михайлова (1898 – 1942) – Героя Радянського Союзу, лікаря, одного з організаторів підпільного антифашистського руху Опору в північних районах Хмельницької області.
- 3 **115** років з дня народження Тихона Антоновича Коцюбинського (1907 – 1972) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Щедрова, нині у складі смт Летичів;
- **40** років з дня народження Вадима Валерійовича Штурбабіна – фахівця в галузі фізичної культури і спорту, майстра спорту, заслуженого тренера України з фехтування на шаблях, тренера Негішинської КДЮСШ з 2000 по 2008 рік.
- 5 **25** років з часу створення Державного історико-культурного заповідника «Самчики» згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 1997 р. № 844 (1997).
- 6 **35** років з дня народження Артема Анатолійовича Мазура (1987 – 2014) – учасника Революції Гідності, Героя Небесної Сотні. Народився у м. Хмельницький.
- 8 **130** років з дня народження Костя Тимофійовича Туркала (1892 – 1979) – мовознавця, публіциста, громадського діяча. Народився у с. Немиринці Городоцького району;
- **95** років з дня народження Святослава Миколайовича Федорова (1927 – 2000) – хірурга-офтальмолога, члена-кореспондента Академії медичних наук СРСР, Героя Соціалістичної Праці. Народився у

м. Проскурів. (Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»);

- **50** років з дня народження Олексія Ярославовича Слівінського – українського веслувальника-байдарочника, члена збірної команди України (1994 – 2003), заслуженого майстра спорту України, учасника Олімпійських ігор (1996), чемпіона, срібного (тричі) та бронзового (тричі) призера чемпіонатів світу, триразового срібного медаліста чемпіонатів Європи в складі різних екіпажів байдарок збірної команди України. Нагороджений орденом «За заслуги» III ст. З 1990 року проживає в Хмельницькому.
- 10** **90** років з дня народження Івана Григоровича Дацуна (1932 – 2014) – лікаря-хірурга, доктора медичних наук, академіка, заслуженого лікаря України. Народився у с. Соколівка Ярмолинецького району.
- 11** **65** років з дня народження Миколи Васильовича Солов'я – педагога, кандидата педагогічних наук, проректора Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, члена Національної спілки краєзнавців України.
- 12** **120** років з дня народження Олеся Васильовича Донченка (1902 – 1954) – українського письменника. У 1923 – 1926 рр. перебував на військовій службі у Проскурові. Тут написав вірші, які згодом увійшли до поетичної збірки «Червона писанка»;
- **80** років з часу смерті Миколи Григоровича Бурачека (1876 – 1942) – українського художника-пейзажиста, заслуженого діяча мистецтв УРСР. Народився у смт Летичів;
- **70** років з часу смерті Переца Давидовича Маркіша (1895 – 1952) – єврейського поета. У 1948 році був незаконно репресований. Реабілітований посмертно. Народився у м. Полонне.

- 13** **75** років з дня народження Леоніда Матвійовича Нечипорука – композитора, заслуженого діяча мистецтв України, члена асоціації діячів естрадного мистецтва. Народився у с. Ключівка Красилівського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»).*
- 14** **95** років з дня народження Ніни Пилипівни Похальчишиної (Щерби) (1927 – 1996) – Героя Соціалістичної Праці. Народилася у с. Книжківці Хмельницького району;
- **75** років з дня народження Миколи Адамовича Ластовецького – заслуженого діяча мистецтв України, члена Національної спілки театральних діячів України. Народився у м. Дунаївці.
- 15** **115** років з дня народження Лаврентія Васильовича Тручака (1907 – 1944) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Нагоряни Кам'янець-Подільського району;
- **100** років з дня народження Анатолія Івановича Фесенка (1922 – 1994) – художника, педагога, мистецтвознавця. Працював у Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті та Кам'янець-Подільському училищі культури, нині Кам'янець-Подільський коледж культури і мистецтв.
- 15-17** **25** років з дня проведення в Хмельницькому перших змагань з велосипедного спорту на честь майстрів спорту братів Стародубів (Анатолія, Миколи, Віталія, Валерія) Михайловичів.
- 16** **150** років з дня народження Моріса Фішберга (1872 – 1934) – американського лікаря-антрополога, віце-президента Американської національної академії наук (1909 – 1911 рр.). Народився у м. Кам'янець-Подільський.
- 17** **80** років з дня народження Марії Іванівни Будзінської – педагога, члена Хмельницької міської літературної

спілки «Поділля». Народилася у с. Чорна Чемеровецького району.

- 21** **80** років з дня народження Андрія Гнатовича Медвідя – фахівця в галузі фізики металів, доктора фізико-математичних наук, доцента кафедри фізики Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка (1976 – 2009). Народився у с. Степанівка Білогірського району;
- **60** років з дня народження Леоніда Леонідовича Шерстинюка – художника-іконописця, заслуженого художника України. Народився у м. Хмельницький. *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»)*.
- 22** **100** років з дня народження Григорія Климентійовича Атаманчука (1922 – 1994) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Тернова Дунаєвецького району;
- **100** років з дня народження Григорія Івановича Жищинського (1922 – 1998) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Лісоводи Городоцького району.
- 24** **95** років з дня народження Миколи Степановича Глевича (Главчева) – художника-графіка, живописця, члена Національної спілки художників України. Народився у с. Нестерівці Дунаєвецького району.
- 26** **150** років з дня народження Степана Онисимовича Сірополка (1872 – 1959) – вченого-педагога, громадського та політичного діяча, просвітянина, бібліотекознавця, директора бібліотеки Кам'янець-Подільського державного українського університету (1919 – 1920 рр.).

- 26.08.** 50 років з часу здобуття перших олімпійських нагород (Мюнхен, Німеччина) уродженцями
- 10.09.** Хмельниччини: легкоатлетами – Анатолієм Бондарчуком (золота медаль в метанні молота) зі Старокостянтинова, Фаїною Мельник (золота медаль в метанні диска) з Бакоти Кам’янець-Подільського району, веслувальником Юрієм Філатовим (золота медаль в складі екіпажу байдарки-четвірки збірної СРСР), футболістом Володимиром Капличним (бронзова медаль в складі збірної команди СРСР).
- 27** 85 років з дня народження Анатолія Васильовича Бочка (1937 – 2014) – фахівця в галузі фізики твердого тіла, доктора технічних наук, професора. Народився у м. Шепетівка.
- 28** 350 років тому Кам’янець-Подільський зайняли турки і володіли ним 27 років (1672);
- **110** років з дня народження Миколи Ізотовича Варчука (1912 – 1943) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Стецьки Старосинявського району.
- 29** 130 років з дня народження Афанасія Івановича Шелоумова (1892 – 1983) – художника-баталіста, пейзажиста. Народився у м. Кам’янець-Подільський.
- 31** 85 років з дня народження Олени Вікторівни Демчук-Букатевич – заслуженої артистки України. З 1968 року працювала у Хмельницькому обласному музично-драматичному театрі ім. Г. І. Петровського;
- **80** років з дня народження Володимира Васильовича Назарова (1942 – 2016) – фахівця в галузі електричних систем і мереж, доктора технічних наук (1990), професора (2003). Народився у м. Проскурів (нині Хмельницький).

Вересень

615 років з часу першої згадки про с. Чорніводи Городоцького району (1407).

- 1 165** років з дня народження Владзімежа Грохольського (1857 – 1914) – організатора та засновника сільськогосподарських товариств в Україні, депутата Першої Державної Думи, засновника польської газети в Києві «Дзеннік Кийовський». Народився та похований у с. Гриців Шепетівського району;
- **100** років з дня народження Миколи Никаноровича Магери (1922 – 2008) – українського письменника, члена Національної спілки письменників України, лауреата обласної премії ім. Т. Г. Шевченка, Хмельницької міської премії ім. Б. Хмельницького. Народився у м. Дунаївці. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»);*
 - **90 років з дня народження Володимира Сильвестровича Голуба – правовика, ветерана праці, поета. Народився у с. Ружичанка;**
 - **75** років з дня народження Миколи Петровича Мозгового (1947 – 2010) – естрадного співака, автора-виконавця, народного артиста України. Народився у с. Сарнів Волочиського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»);*
 - **75** років з дня народження Стефанії Едуардівни Баженової – українського археолога, краєзнавця, музеєзнавця, доктора історичних наук, професора Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Народилася у м. Городок. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»);*
 - **70** років з дня народження В'ячеслава Георгійовича Гамова – фахівця в галузі фізкультури і спорту, заслуженого тренера України з легкої атлетики,

заслуженого працівника фізичної культури і спорту України, заслуженого працівника освіти України, завідуючого кафедрою фізичного виховання Київського національного торговельно-економічного університету виховання. Нагороджений орденом «За заслуги» II та III ступенів. Народився у м. Славути;

- **55** років з часу створення Хмельницького управління об'єднаних котельних і теплових мереж, нині міське комунальне підприємство «Хмельницьктеплокомун-енерго» (1967).
- 2** **120** років з дня народження Степана Уменовича Бачинського (1902 – 1984) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Шарівка Ярмолинецького району;
- **80** років з дня народження Анатолія Павловича Морозовського – тренера (кікбоксинг), заслуженого тренера України (2008), судді міжнародної категорії (2004). Народився у м. Хмельницький.
- 5** **65** років з дня народження Олександра Мар'яновича Галуса – педагога, доктора педагогічних наук, професора, проректора з наукової роботи Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (з 2006 р.). Народився у с. Юхимівці Волочиського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»)*.
- 7** **180** років з дня народження Созонта Михайловича Лобатинського (1842 – 1909) – краєзнавця, дослідника церковного життя на Поділлі, археолога, члена Подільського історико-археологічного товариства. Протягом 1869 – 1875 років викладав у Кам'янець-Подільській духовній семінарії;
- **60** років з часу смерті Тодося Осьмачки (1895 – 1962) – видатного українського поета. На початку 30-х років учителював на Чемеровеччині, де й був незаконно репресований.

- 8** **160** років з дня народження Юзефа Миколайовича Потоцького (1862 – 1922) – польського землевласника, цукрозаводчика, бібліофіла, власника Антонін та Шепетівського цукрового заводу;
- **80** років з дня народження Анатолія Миколайовича Чумакова – фахівця в галузі фізкультури і спорту, заслуженого тренера України, заслуженого працівника фізичної культури і спорту, наставника майже 100 майстрів спорту України. Народився у м. Хмельницький.
- 9** **505** років з часу першої писемної згадки про с. Сковородки Старокостянтинівського району (1517);
- **110** років з дня народження Федора Юрійовича Маківчука (1912 – 1988) – українського письменника, сатирика і гумориста, члена Спілки письменників України, лауреата республіканської премії ім. Я. Галана. У 30-х роках працював кореспондентом газет у Старокостянтиніві та Кам'янці-Подільському;
 - ***70 років з дня народження Миколи Михайловича Таболи – лікаря-онкохірурга вищої категорії, лікаря вищої категорії з організації та управління охорони здоров'я, заслуженого лікаря України (2002), члена асоціації хірургів-гепатологів (1999), члена асоціації колопроктологів (2000), члена асоціації онкологів та онкоурологів України (2011), заступника директора з медичного обслуговування населення КНП «Хмельницький обласний протипухлинний центр» (2019). Народився у с. Ключівка Антонінської селищної об'єднаної територіальної громади.***
- 10** **70** років з дня народження Віталія Гнатовича Осінського – історика-краєзнавця, архівіста, директора Державного архіву Хмельницької області (1992 – 1994). Народився у с. Круглик Шепетівського району.

- 12** **195** років з часу смерті Ігнація Сцибор Мархоцького (1749; за іншими даними 1755 – 1827) – землевласника, реформатора, графа, засновника «Миньковецької держави – суспільно-економічного феномену рубежу XVIII – XIX ст.». (*Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»*);
- **115** років з дня народження Дмитра Васильовича Козака (1907 – 1943) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Данюки Хмельницького району.
- 13** **145** років з дня народження Сергія Івановича Кисельова (1877 – 1937) – політичного діяча, голови Проскурівської земної управи (1912 – 1917), губернського старости Поділля. Народився у смт Чорний Острів, нині Хмельницького району;
- **135** років з дня народження Степана Титовича Риндика (1887 – 1972) – письменника української діаспори, вченого, публіциста. Народився у м. Дунайвіці. Мешкав у Чикаго (США), де і похований. (*Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»*).
- 14** **70** років з дня народження Миколи Васильовича Гнатюка – українського естрадного співака, народного артиста України. Народився у с. Немирівка Старокостянтинівського району.
- 15** **125** років з дня народження Броніслави Сигізмундівни Кокошинської (1897 – 1959) – геолога, доктора геологічних наук, професора. Народилася у містечку Гриців, нині смт Шепетівського району;
- **35 років з дня народження Ольги Юріївни Полюк – триразової учасниці зимових Олімпійських ігор (2010, 2014, 2018 рр.), майстра спорту України міжнародного класу з фристайлу (повітряна акробатика) та спортивної гімнастики. Народилася та проживає у м. Хмельницький.**

- 17** *60 років з часу відкриття Хмельницького загальнотехнічного факультету Українського поліграфічного інституту ім. Івана Федорова (нині Хмельницький національний університет).*
- 18** **125** років з дня народження Івана Федоровича Розгіна (1897 – 1972) – вченого-біолога, громадсько-просвітницького діяча. З повоєнного часу – на еміграції. Народився у с. Куманів, нині Городоцького району;
- **75** років з дня народження Валерія Степановича Степанкова – історика, краєзнавця Поділля, доктора історичних наук, професора, академіка Української академії історичних наук, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, премії НАН України ім. М. Грушевського, обласної премії ім. Ю. Сіцінського. Народився у с. Слобідка-Рихтецька Кам'янець-Подільського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»).*
- 20** **85** років з дня смерті Софії Пилипівни Левицької (1874 – 1937) – відомої художниці, графіка, книжкового ілюстратора. Народилася у с. Вихилівка Ярмолинецького району. *(Довідку див. «Календар ... на 2007 рік»);*
- **65** років з дня народження Віри Борисівни Тарчевської – бібліотекаря, заступниці директора Хмельницької обласної бібліотеки для юнацтва, членкині Національної спілки краєзнавців України.
- 21** **120** років з дня народження Георгія Миколайовича Гайдовського (1902 – 1962) – письменника-мариніста, журналіста, драматурга, члена Спілки письменників СРСР. Народився у смт Чорний Острів Хмельницького району;
- **100** років з дня народження Валентина Івановича Єлькіна (1922 – 1944) – Героя Радянського Союзу. У 1944 р. здійснив повітряний таран поблизу с. Проскурівка, нині Ярмолинецького району.

- 22** **150** років з дня смерті Володимира Івановича Даля (1801 – 1872) – російського та українського лексикографа, етнографа і письменника. У 1831 році перебував на військовій службі у Кам'янці-Подільському (військовий лікар). Згодом свої враження від нашого краю висвітлив у повісті «Подільянка»;
- **110** років з дня народження Сергія Микитовича Миколіна (Ніколіна) (1912 – 1989) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Летава Чемеровецького району;
 - **85** років з часу створення (1937) Хмельницької області (до 1954 року – Кам'янець-Подільська). (*Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»*).
- 24** **110** років з дня народження Тимоша Романовича Одудька (1912 – 1982) – українського поета. Народився у с. Хоровець Славутського району.
- 25** **85** років з дня народження Віталія Васильовича Ковтуна – фахівця в галузі будівництва, доктора технічних наук, професора Хмельницького національного університету (з 1971 р.). Народився у с. Завалля Кам'янець-Подільського району.
- 28** **90** років з дня народження Миколи Семеновича Мордюка (1932 – 1998) – металофізика, кандидата фізико-математичних наук (1964). Народився у с. Івашківці Новоушицького району.
- 29** **580** років з часу утворення Подільського генерального староства – адміністративно-територіальної одиниці королівських володінь на території Подільського воєводства (1442);

- **85** років з дня народження Миколи Михайловича Макрушина – ученого-агронома, доктора сільсько-господарських наук (1979), професора (1982), члена-кореспондента НААНУ (1995). У 1969 – 1982 рр. працював у Кам'янець-Подільському сільсько-господарському інституті.
- 30** **215** років з дня народження Михайла Якимовича Орловського (1807 – 1887) – церковного і громадського діяча, історика, краєзнавця, етнографа. Народився у с. Кочубеїв, нині Чемеровецького району. *(Довідку див. «Календар ... на 2007 рік»);*
- **130** років з дня народження Людвіки Антонівни Сівіцької (псевдоніми: Зоська Верас, А. Войцікава, Шара пташка, 1892 – 1991) – білоруської письменниці і громадської діячки, видавця, публіциста, члена Спілки письменників Білорусії. Народилася у смт Меджибіж. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»);*
 - **90** років з дня народження Арнольда Павловича Верхоли – педагога, доктора педагогічних наук, професора. Народився у м. Проскурів.

Жовтень

50 років з часу закінчення будівництва магістрального газопроводу Хмельницький – Кам'янець-Подільський (1972).

- 1** **125** років з дня народження Валер'яна Львовича Поліщука (1897 – 1937) – поета, перекладача. Протягом 1918 – 1920 рр. навчався у Кам'янець-Подільському університеті. Редагував студентський журнал «Нова думка». Був незаконно репресований. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»).*

- 2 **125** років з дня народження Овсія Григоровича Лібермана (1897 – 1981) – вченого-економіста, доктора економічних наук, професора. Народився у м. Славути.
- 3 **75** років з дня народження Петра Даниловича Храпака – інженера з підготовки кадрів Регіонального навчально-методичного центру ДП «Подільський експертно-технічний центр Держпраці», Почесного працівника Хмельницької АЕС, члена Національної спілки краєзнавців України, автора краєзнавчих видань.
- 4 **105** років з дня народження Петра Кіндратовича Кізіона (1917 – 1979) – Героя Радянського Союзу. Народився у м. Красилів.
- 5 **220** років з дня народження Мауриція Гославського (1802 – 1834) – польського поета, представника української школи в польській літературі, співця Поділля. Народився у м. Фрампіль, нині с. Косогірка Ярмолинецького району. (*Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»*);
- **135** років з дня народження Олекси Кіндратовича Приходька (1887 – 1977) – диригента, педагога, організатора національних хорів в Україні. Народився у с. Княжпіль Кам'янець-Подільського району.
- 6 **135** років з дня народження Івана Теодоровича (чернече ім'я Іоанн; 1887 – 1971) – церковного діяча, проповідника, богослова, архієпископа Вінніпезького, предстоятеля Української Православної Церкви Канади, голови Собору єпископів і митрополитів УАПЦ у США. У 1921 – 1924 рр. створив численні парафії на Поділлі, служив єпископом у Кам'янці-Подільському. (*Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»*);

- **70** років з дня народження Анатолія Івановича Шинкарюка (1952 – 2015) – психолога, доктора психологічних наук, професора. Викладав у Кам'янець-Подільському національному університеті.
- 7** **90** років з дня народження Євгена Михайловича Нейка (1932 – 2010) – лікаря-терапевта, доктора медичних наук, професора, академіка Академії медичних наук України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, ректора Івано-Франківського національного медичного університету (1987 – 2010). Народився у с. Смотрич Дунаєвського району.
- 8** **90** років з дня народження Олени Василівни Бірюк – фахівця в галузі фізкультури і спорту, заслуженого майстра спорту СРСР, 12-разової абсолютної чемпіонки України з художньої гімнастики, судді міжнародної категорії, кандидата педагогічних наук. Народилася у с. Мала Стружка Новоушицького району;
- **55** років з дня народження Катерини Анатоліївни Чабан – директора Хмельницької ОУНБ, членкині Національної спілки краєзнавців України.
- 9** **60** років з часу відкриття Кам'янець-Подільської водолікарні (1962).
- 10** **85** років з дня народження Ярослава Миколайовича Кремінського (1937 – 2014) – письменника, лікаря, доктора медичних наук, професора, члена Національної спілки письменників України. Народився у с. Маначин Волочиського району.
- 12** **100** років з дня народження Василя Олександровича Жабенка – спортсмена, заслуженого тренера України. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»);*
- **75** років з дня народження Володимира Васильовича Лиса – композитора, художника, педагога, члена

Всеукраїнської музичної спілки України (2001), міської премії імені О. Стеблянка (м. Лебедин Сумської області, 1992). Народився у с. Сягрів, нині Полонського району;

- **45** років з дня народження Віти Григорівни Паламар – української легкоатлетки, яка виступала в змаганнях зі стрибків у висоту, бронзової призерки чемпіонату світу з легкої атлетики в приміщенні (2008), рекордсменки України в стрибках у висоту (2,01 м) в приміщенні серед жінок. Народилася у м. Хмельницький.
- 13** **120** років з дня народження Артема Максимовича Сороки (1902 – 1940) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Святець Теофіпольського району;
- **75** років з дня народження Петра Пилиповича Пилипчука – відомого правознавця, заслуженого юриста України, судді Верховного Суду України, голови Верховного Суду України (2011 – 2013 рр.). Народився у с. Тернавка Ізяславського району.
- 14** **125** років з дня народження Андрія Володимировича Розенкранца (псевдонім Карий Каштан) (1897 – ?) – письменника, журналіста. Народився у с. Гринчук Кам'янецького повіту Подільської губернії, нині Кам'янець-Подільського району. З 1931 р. – доцент математики, завідувач навчальною частиною Кам'янець-Подільського інституту соціального виховання. 20 березня 1933 р. заарештований у справі «Української військової організації», 3 грудня того ж року засуджений до 5 років ув'язнення. Подальша доля невідома;
- **80** років з дня народження Григорія Васильовича Бугріма – фахівця в галузі фізкультури, заслуженого тренера України з легкої атлетики, заслуженого працівника фізичної культури і спорту України, заступника директора Хмельницького РЦ

«Інваспорт». Народився у с. Лагодинці Красилівського району.

- 15** **75** років з дня народження Василя Леонідовича Іванюшка – вченого в галузі анестезіології, доктора медичних наук, віце-президента Асоціації анестезіологів України, члена міжнародної асоціації інтеграційної медицини. Народився у с. Степанівка Білогірського району.
- 17.10., 01.11.** **190** років з дня народження та **100** років з дня загибелі Романа-Даміана Сангушка (1832 – 1917) – останнього князя з роду Сангушків, громадського і політичного діяча, власника волинських маєтків, благодійника, засновника кумисолікувального закладу, лікарні в м. Славути.
- 18** **130** років з дня народження Костянтина Валентиновича Павленка (1892 – 1968) – спортсмена, тренера-викладача, рекордсмена з важкої атлетики. З повоєнних років пов'язаний з м. Кам'янець-Подільський;
- **110** років з дня народження Миколи Йосиповича Гавришка (1912 – 1976) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Давидківці Хмельницького району.
- 20** **75** років з дня народження Івана Михайловича Нетечі – фахівця з хорової справи, педагога, фундатора і керівника Кам'янець-Подільського дитячого хору «Журавлик», володаря ордену Лицарської доблесті V ступеня міжнародної організації «Лицарський орден Михаїла Архистратига», лауреата обласної премії ім. В. Заремби. Народився у с. Бедриківці Городоцького району. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»).*
- 22** **95** років з дня народження Федора Володимировича Кулика (1927 – 2011) – Героя Соціалістичної Праці, уродженця с. Адамівка Віньковецького району.

- 24** *120 років з дня смерті Владислава Івановича Заремби (1833 – 1902) – українського і польського композитора, педагога. Народився у м. Дунайці.*
- 25** **130** років з дня народження Володимира Михайловича Отроковського (1892 – 1918) – поета, літературознавця, педагога. Народився у с. Кудринці Кам'янець-Подільського району. *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»);*
- **120** років з дня народження Григорія Олександровича Костюка (1902 – 2002) – українського літературознавця, академіка НАН України. Народився у с. Боришківці Кам'янець-Подільського району. З 1952 року мешкав у США;
 - **110** років з дня народження Михайла Тихоновича Мельника (1912 – 2002) – хіміка-технолога, доктора технічних наук (1976), професора (1979). Народився у с. Слобідка-Рихтівська, нині Кам'янець-Подільського району;
 - **85** років з дня народження Наталії Омелянівни Кашук (1937 – 1991) – поетеси, літературного критика, перекладача. Дитячі та юнацькі роки пройшли у Кам'янці-Подільському. *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»).*
- 26** **90** років з дня народження Олександра Семеновича Снігура – журналіста, краєзнавця, члена Національної спілки журналістів України, почесного громадянина Ярмолинець. Народився у с. Слобідка Підлісно-Олексинецька Городоцького району.
- 27** **125** років з дня народження Нестора Короля (1897 – 1987) – вченого-агронома, доктора біології та сільськогосподарських наук, професора. Життєво пов'язаний з м. Шепетівка;
- **75** років з дня народження Ніни Сергіївни Косаревої (1947 – 2012) – майстра художньої обробки шкіри, заслуженого майстра народної творчості України,

кавалера ордена «Княгині Ольги» III ступеня, лауреата обласної премії ім. В. Розвадовського. З 1987 року мешкала і працювала у м. Хмельницький. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»).*

- 28** **85** років з дня народження Володимира Яковича Бурбана – публіциста, перекладача, члена Національної спілки письменників України, заслуженого працівника культури України, лауреата літературно-мистецької премії ім. І. Нечуя-Левицького. Народився у с. Богданівка Волочиського району;
- **75** років з дня народження Сергія Олександровича Полторацького – заслуженого майстра спорту СРСР з важкої атлетики, чемпіона світу та Європи, 5-разового рекордсмена світу. Народився у м. Хмельницький. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»).*
- 29** **75** років з дня народження Миколи Івановича Козака – художника, дизайнера, члена Спілки дизайнерів України, почесного громадянина м. Полонне.
- 30** **105** років з дня народження Хіларія Марчіна Вілька (1917 – 1998) – священнослужителя Римо-католицької церкви. На початку 90-х років XX століття очолив нововідкриту парафію у Старокостянтиніві. Одночасно очолював капуцинську парафію у Красилові.
- **85** років з дня народження Леоніда Ілліча Ганзюка (1937 – 2001) – фізико-хіміка, доктора технічних наук, професора Технологічного університету Поділля (1969 – 2001), нині Хмельницький національний університет;
 - **75** років з дня смерті Освальда Фрідріховича Бургардта (псевдонім Юрій Клен, 1891 – 1947) – поета, перекладача, літературознавця. Народився у с. Сербинівка Старокостянтинівського району *(за іншою версією – с. Сербинівці Жмеринського району Вінницької області);*

- **65** років з дня народження Наталії Миколаївни Поплавської – літературознавця, доктора філологічних наук, професора. Народилася у с. Романівка Чемеровецького району.
- 31** **50** років з дня народження Олени Євгенівни Марчук – майстрині витинання та бісероплетіння, членкині Національної спілки майстрів народного мистецтва України (2015). Народилася у м. Городок.

Листопад

- 1** **100** років з дня народження Феодосія Борисовича Гриневича (1922 – 2015) – фахівця у галузі електричних і магнітних вимірювань, доктора технічних наук, професора, академіка НАН України, лауреата Державної премії СРСР в галузі науки і техніки. Народився у с. Ріпна, нині Волочиського району;
- **80** років з дня народження Дмитра Івановича Боярчука – прозаїка, заслуженого журналіста України, члена Національної спілки письменників України. Народився у с. Святець Теофіпольського району.
- 2** **70** років з дня народження Юрія Олександровича Плаксюка – журналіста, заслуженого працівника культури України, генерального директора ТОВ «Міжнародна комерційна телерадіокомпанія» (ICTV) (1997 – 2000), члена Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення (2000 – 2003). Народився у смт Понінка Полонського району;
- **60** років з дня народження Миколи Васильовича Панасюка – заступника начальника відділу з питань внутрішньої політики, адміністративно-територіального устрою та інформаційного забезпечення виконавчого апарату обласної ради, члена Національної спілки краєзнавців України.

- 3** **105** років з дня народження Григорія Федоровича Бушка (1917 – 2003) – фізика, доктора педагогічних наук, професора. Народився у м. Кам'янець-Подільський;
- **75** років з дня народження Людмили Олександрівни Мазур (1947 – 2000) – художника-графіка, майстра витинанки, лауреата обласних премій ім. Т. Шевченка та ім. В. Розвадовського. Мешкала у Хмельницькому. *(Довідку див. «Календар ... на 2007 рік»);*
 - **70** років з дня народження Олега Андрійовича Дзюби – естрадного і камерного співака, педагога, заслуженого артиста України, лауреата багатьох пісенних конкурсів. Народився у с. Старий Остропіль Старокостянтинівського району.
- 4** **280** років з дня народження Іоанікія Никифоровича Полонського (1742 – 1810) – священнослужителя, архієпископа, першого архієрея Брацлавської і Подільської православної єпархії. Народився у м. Полонне. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»).*
- 5** **100** років з дня народження Степана Григоровича Мартинюка (1922 – 2014) – економіста, доктора економічних наук (1976), професора (1981). Народився у с. Онацьківці, нині Полонського району;
- **90** років з дня народження Івана Андрійовича Винограда (1932 – 2001) – лікаря-вірусолога, доктора медичних наук, професора. Народився у с. Ленківці Шепетівського району;
 - **85** років з дня народження Бориса Івановича Ковальчука (1937 – 2011) – вченого-механіка, доктора технічних наук, професора, лауреата Державної премії України у галузі науки і техніки. Народився у м. Гордок;

- **80** років з дня народження Михайла Петровича Люшні – самодіяльного композитора, педагога, члена Національної всеукраїнської музичної спілки, лауреата обласної премії ім. В. Заремби, голови об'єднання подільських композиторів. Народився у с. Вовковинці Деражнянського району.
- 6** **135** років з дня народження Пилипа Васильовича Клименка (1887 – 1955) – історика, археолога, етнографа, професора, голови Подільського губернського товариства охорони старовини і мистецтва. Протягом 1919 – 1920 рр. працював у Кам'янець-Подільському державному українському університеті. *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»)*.
- 7** **120** років з дня народження Бориса Ізраїїловича Марго (справж. – Марголіс) (1902 – 1995) – живописця, скульптора, графіка. Народився у містечку Волочиск Старокостянтинівського повіту Волинської губернії (нині місто Хмельницької області);
- **80** років з дня народження Віктора Никаноровича Грабовського – поета, літературного критика, перекладача, члена Національної спілки письменників України, заслуженого діяча мистецтв України, лауреата Всеукраїнської премії ім. В. Сосюри, міжнародної премії ім. І. Огієнка. Народився у с. Баговиця Кам'янець-Подільського району;
- **35** років з дня народження Галини Василівни Пундик – української фехтувальниці-шаблістки, заслуженого майстра спорту України, чемпіонки XXIX Олімпійських ігор (2008), переможниці (2009, 2013) та срібної призерки (2007, 2010 – 2012) чемпіонатів світу, триразової володарки Всеукраїнської премії «Герої спортивного року» (2007, 2008, 2009). Нагороджена орденом «За заслуги» III ст. та медаллю «За працю і звитягу». Народилася у с. Чотирбоки

Шепетівського району, вихованка Нетішинської КДЮСШ.

- 8** **105** років з дня народження Леоніда Миколайовича Левицького (1917 – 1943) – українського поета-воїна, військового кореспондента. Дитинство і юність пройшли у селах Новоставці Теофіпольського району та Плужне Ізяславського району. Загинув у бою за визволення Житомирщини. *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»)*.
- 12** **30** років з часу відновлення роботи обласного об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка (1992). *(Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»)*.
- 13** **85** років з дня народження Володимира Федоровича Іванова (1937 – 2010) – музикознавця, доктора мистецтвознавства, професора, композитора, педагога, члена Національної спілки композиторів України. У 1967 – 1974 рр. працював у Кам'янець-Подільському педагогічному інституті.
- 14** **30** років з дня народження Дмитра Миколайовича Янчука – українського веслувальника-каноїста, заслуженого майстра спорту України, бронзового призера XXXI Олімпійських ігор (2016) на дистанції 1000 м в складі екіпажу-двійки, учасника XXXII Олімпійських ігор (2021), бронзового призера чемпіонату світу (2015). Нагороджений орденом «За заслуги» III ст. та II ст. Народився у м. Хмельницький.
- 15** **115** років з дня народження Олександра Пантелійовича Матікова (1907 – 1982) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Лозни Летичівського району.

- 16** 45 років з дня народження Віталія Валерійовича Васильцова (1977 – 2014) – учасника Революції Гідності, Героя України. Народився у с. Гаврилівці Кам'янець-Подільського району.
- 17** 100 років з дня народження Григорія Васильовича Демедюка (1922 – 1994) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Поляхове Теофіпольського району.
- 18** 115 років з дня народження Йосипа Адамовича Поліщука (1907 – 1978) – психіатра, доктора медичних наук, завідувача кафедри психіатрії Київського інституту удосконалення лікарів (1954 – 1978). Народився у с. Користова Волочиського району;
- 60 років з дня народження Алли Іванівни Липської – радіобіолога, доктора біологічних наук (2008). Народилася у м. Кам'янець-Подільський.
- 19** 60 років з дня народження Митрофана (Михайла Івановича Юрчука) – церковного діяча Української православної церкви Московського патріархату, магістра богослов'я (1993), ордена князя Ярослава Мудрого 5-го ступеня (2008). Народився у смт Білогір'я.
- 20** 100 років з дня народження Михайла Якимовича Брицина (1922 – 2012) – мовознавця, доктора філологічних наук, професора. У 1950 – 1957 рр., 1960 – 1969 рр. працював у Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті.
- 21** 95 років з дня народження Михайла Омеляновича Андрійчука (1927 – 2020) – художника-графіка, живописця, заслуженого художника України, лауреата обласних премій ім. Т. Шевченка та ім. В. Розвадовського. Життєво і творчо пов'язаний з м. Хмельницький. (*Довідку див. «Календар ... на 2017 рік»*);

- **80 років з дня народження Людмили Олександрівни Шеремет (1942 – 2014) – лікаря, учасниці Революції Гідності, Героя України. Життєво була пов’язана з м. Хмельницький.**
- 26** **80 років з дня народження Олександра Олександровича Климчука (1942 – 2015) – літературознавця, письменника, критика, члена Національної спілки критиків та Національної спілки журналістів України, заслуженого діяча мистецтв України. Працював редактором журналу «Україна». Народився у с. Глядки Волочиського району;**
- **60 років з дня народження Олександра Миколайовича Костюка – хіміка, доктора хімічних наук, завідувача відділу фосфороорганічних сполук Інституту органічної хімії НАН України. Народився у м. Славута.**
- 27** **95 років з дня народження Миколи Степановича Гаврилюка (1927 – 1998) – українського живописця, члена Спілки художників України. Народився у с. Михнів Ізяславського району.**

Грудень

- 110 років з часу появи електричного освітлення у м. Кам’янець-Подільський (1912);**
- 90 років з часу заснування Кам’янець-Подільського автоагрегатного заводу (1932);**
- 35 років з часу відкриття у Хмельницькому дитячого кінотеатру «Планета» (1987).**
- 1** **95 років з дня народження Івана Васильовича Франценюка (1927 – 2005) – управлінця, Героя Соціалістичної Праці, лауреата Державної премії СРСР, директора Новолипецького металургійного комбінату (1978 – 2005). Народився у с. Вихватнівці Кам’янець-Подільського району.**

- 3** **50** років з дня народження Юрія Васильовича Олійника – завідуючого відділом Хмельницького обласного державного архіву, кандидата історичних наук, члена Національної спілки краєзнавців України.
- 4** **115** років з дня народження Ксаверія Прушинського (1907 – 1950) – польського письменника і публіциста, дипломата. Народився у с. Волиця-Керекешина Старокостянтинівського району;
- **70** років з дня народження Олега Володимировича Мамлюка – матеріалознавця, доктора технічних наук (2007), професора (2008). Народився у с. Пільний Олексинець Городоцького району.
- 6** **160** років з дня народження Миколи Вікентійовича Сікори (1862 – 1921) – Проскурівського міського голови (1917 – 1920);
- **100** років з дня народження Олександра Григоровича Хабарова (1922 – 2010) – Героя Радянського Союзу. Мешкав у Хмельницькому. *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»).*
- 7** **85** років з дня смерті Юхима Йосиповича Сіцинського (1859 – 1937) – видатного історика, етнографа, мистецтвознавця, музеєзнавця, громадського діяча Поділля. Народився у с. Мазники Деражнянського району. Похований у Кам'янці-Подільському.
- 8** **120** років з дня народження Анатолія Юриняка *(справжнє ім'я Юхим Павлович Кошельник, 1902 – 1996)* – письменника української діаспори. Народився у с. Копачівка Деражнянського району. З 1949 року мешкав у США. *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»);*
- **100** років з дня народження Цезаря Казимировича Малиновського (1922 – 2002) – Героя Радянського Союзу. Народився у с. Купіль Волочиського району.

- 9** **90** років з дня народження Георгія Андрійовича Максименка – диригента, композитора, педагога, заслуженого працівника культури УРСР. У 1967 – 1969 рр. працював головним диригентом ансамблю пісні і танцю «Подільська» Хмельницької обласної філармонії.
- 10** **115** років з дня народження Павла Івановича Фтемова (1907 – 1980) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Малинівці Кам'янець-Подільського району;
- **100** років з дня народження Петра Миколайовича Гранатюка (1922 – 2012) – повного кавалера ордена Слави. Народився у с. Пільний Олексинець Городоцького району;
 - **85** років з часу заснування Хмельницької обласної бібліотеки для дітей ім. Т. Г. Шевченка (1937). (*Довідку див. «Календар ... на 2007 рік»*);
 - **85** років з дня народження Бориса Володимировича Дзюбецького – вченого-селекціонера у галузі рослинництва, доктора сільськогосподарських наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки. Народився у с. Струга Новоушицького району.
- 12** **120** років з дня народження Зигмунта Станіславовича Козьмінського (1902 – 1939) – вченого зоолога-гідробіолога. Народився у с. Згарок, нині Деражнянського району.
- 13** **145** років з дня народження Миколи Дмитровича Леонтовича (1877 – 1921) – українського композитора, хорового диригента, збирача подільського музичного фольклору, педагога, громадського діяча. Протягом 1892 – 1898 років навчався у Кам'янець-Подільській духовній семінарії. Працював учителем музики та співів у Летичеві;

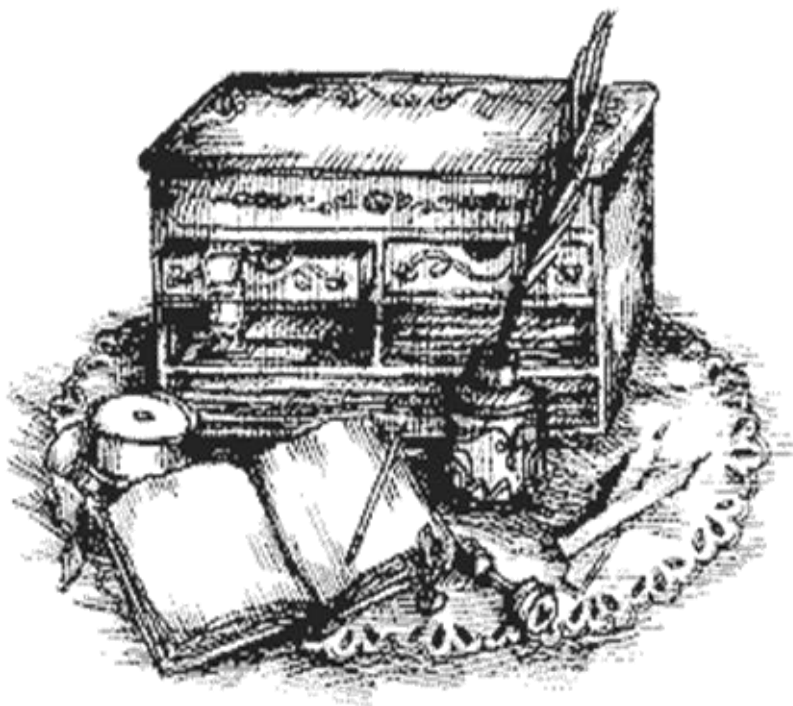
- **100** років з дня народження Анатолія Леонідовича Міранського (1922 – 1975) – повного кавалера ордена Слави. Народився у м. Кам'янець-Подільський.
- 14** **105** років з дня народження Інни Олександрівни Городецької (1917 – 1972) – художника станкового мистецтва, графіка. Народилася у м. Кам'янець-Подільський;
- **100** років з дня народження Леоніли Іванівни Міщенко (1922 – 2004) – вченого-філолога, доктора філологічних наук, професора. Народилася у м. Славута;
- *30 років з часу створення на базі вищого артилерійського командного училища Інституту Прикордонних військ України – єдиного в Україні вищого навчального закладу з підготовки офіцерів-прикордонників, нині Національна академія державної прикордонної служби ім. Б. Хмельницького (1992).*
- 18** **60** років з дня смерті Георгія Семеновича Верейського (1886 – 1962) – російського графіка, народного художника РРФСР, дійсного члена АМ СРСР, лауреата Державної премії СРСР. Народився у м. Проскурів.
- 19** *30 років з часу відкриття у Хмельницькому парку ім. М. Коцюбинського, нині сквер ім. Т. Г. Шевченка, пам'ятника Тарасові Шевченку (1992).*
- 22** **85** років з дня народження Миколи Олексійовича Прядко – доктора технічних наук, професора, академіка Академії інженерних наук України, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. Народився у м. Полонне;

- **80** років з дня народження Михайла Марковича Мацьохи – фахівця в галузі фізичної культури і спорту, майстра спорту СРСР, заслуженого тренера СРСР, заслуженого тренера України, заслуженого працівника фізичної культури і спорту України, наставника понад 50 майстрів спорту СРСР, України, 2 призерів Олімпійських ігор, почесного громадянина м. Хмельницький. Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня. Народився у с. Терешівці Хмельницького району;
- **35** років з часу введення в експлуатацію енергоблоку №1 Хмельницької АЕС (1987). *(Довідку див. «Календар ... на 2012 рік»).*
- 23** **115** років з дня народження Пантелеймона Михайловича Педи (*псевдонім Панько Педа*, 1907 – 1937) – поета, перекладача. Народився у с. Жванець Кам'янець-Подільського району. Був незаконно репресований. *(Довідку див. «Календар ... на 2007 рік»).*
- 24** **110** років з дня народження Петра Флоровича Лаптіна (1912 – 1986) – українського історика, поділлєзнавця. Протягом 1951 – 1986 рр. працював у Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті.
- 25** **90** років з дня народження Володимира Васильовича Захожого – письменника, публіциста, члена Національної спілки письменників України. Народився у м. Шепетівка;
- **70** років з дня народження Миколи Борисовича Петрова (1952 – 2008) – українського історика, археолога, кандидата історичних наук, професора Кам'янець-Подільського державного університету. Народився у с. Сирватинці Городоцького району.

- 26** **95** років з дня народження Євгенії Михайлівни Пламеницької (1927 – 1994) – українського архітектора, поділлєзнавця, дослідника пам’яток архітектури Кам’янець-Подільського та середньовічної фортифікації Поділля.
- 27** **85** років з дня народження Олександра Матвійовича Пажимського – заслуженого майстра народної творчості України, члена Національної спілки художників України, краєзнавця, директора державного історико-культурного заповідника «Самчики» (1997 – 2006). *(Довідку див. «Календар ... на 2007 рік»).*
- 28** **100** років з дня народження Віталія Володимировича Стеньгача (1922 – 1996) – Героя Соціалістичної Праці. Народився у с. Турчинці Городоцького району.
- 29** **140** років з дня народження Євгена Олександровича Ненадкевича (1882 – 1966) – українського літературознавця, педагога, шевченкознавця. Народився у с. Довгалівка Білогірського району.

Імена, події, факти

І календар життєвий свій
Гортаючи на вітрі стрічним,
Завжди - хвилинному й стовічнім
Подивуватися умій.

М. Федунець

Коріатовичі – подвижники європейської цивілізації на Поділлі

*До 660-річчя початку діяльності
Коріатовичів на Подільській землі*

Ще за 18 років до того, коли Московія, ледве ставши державним утворенням, виборола в Куликовській битві право платити дань вельможнішому із татар, Поділля стало в опозицію до них і перестало справляти дань баскакам. Це наслідок діяльності на цих землях князів Коріатовичів, які увійшли в приязнь зі старшинами місцевого населення й стали боронити Подільську землю. 1362 року великий литовський князь Ольгерд розбив трьох татарських «отчичів і дідичів Подільської землі» коло річки Сині Води (мабуть, це ліва притока Південного Бугу Синюха). Частину свого війська Ольгерд залишив на Поділлі, залишивши тут дітей свого брата Коріата-Михайла – Олександра, Костянтина, Юрія і Федора.

Коріатовичі передусім зміцнили Поділля: збудували замки у Бакоті, Сморичі, розбудували замки в Меджибожі, Вінниці, Брацлаві. Під час полювань облюбували місце, де тепер Кам'янець-Подільський. Літописи свідчать, що зачаровані місцевістю, вони збудували не тільки замок, а й місто. Заохочуючи людей селитися в ньому, Юрій і Олександр Коріатовичі видали 7 листопада 1374 року грамоту, в якій обіцяли міщанам 200 ланів землі на околицях, частину берега Дністра для риболовлі, пасовиська, ліс, дарували їм право самим судитися і порядкувати та на двадцять років увільнили від податків. Місто стало швидко рости.

Після їх смерті у Подільському князівстві правив молодший брат Федір. Його незалежна політика обурила правителя Литви, й 1393 року князь Вітовт пішов на Поділля, розгромив Федора Коріатовича біля Брацлава, Федір втік до Кам'янця. Вітовт зайняв замки й узяв Кам'янець і «прилучив усе Подолле до князівства Литовського».

Власне, згадана грамота Юрія й Олександра Коріатовичів – перше з відомих письмових джерел про місто, у

замку якого діяла князівська резиденція (спочатку вони сиділи у Смотричі). В документі перераховані міські верстви населення (бояри, міщани, земляни, дворяни), військова і міська адміністрація (війт, судді, воєвода). На той час існували всі атрибути для надання місту Магдебурзького права. У 1432 році в грамоті про надання цього права вказується, що воно для міста підтверджується (грамота короля Володислава кам'янецькому війту Георгію).

До свого приходу на Поділля князата Коріята-Михайла Гедиміновича виховувалися у Новгород-Литовському князівстві. Після смерті батька до 1351 року воно було втрачене. Тому їх дядько Ольгерд наділив їх територіями, над якими здобув протекторат. Попри укріплення територій (11 округів) Коріатовичі сприяли будівництву православних церков і католицьких костелів. З цим в Кам'янці почав функціонувати домініканський чернечий орден, заснований їхній і францисканський монастирі. 1378 року, Римський папа Урбан VI видав князю Олександрю Коріатовичу буллу на заснування в Кам'янці католицької єпископії.

Влада Коріатовичів на Поділлі тривала по 90-ті роки XIV століття. Вони намагалися реорганізувати адміністративну структуру Поділля, де боярська еліта складалася переважно з українців і незначної частини польської шляхти. І одне з периферійних князівств Великого князівства Литовського стало самостійним утворенням з суверенною зовнішньою та внутрішньою політикою. Хоча деякий час Коріатовичі були у васальній залежності від короля Угорщини та Польщі. Відомо, що 1377 року Олександр та Борис склали васальну присягу Людовику I.

Юрія Коріатовича у 1674 році запросили князувати в Молдавії, він столицю збудував в Сучаві. Олександр після Поділля князував на Волині, але 1392 року поліг у битві з татарами на Поділлі, похований в смотрицькому костелі. Наступником Бориса після 1386 року став його співправитель Костянтин, пізніше володіння якого – Чернігів і Чорторійськ. Його сини Гліб і Василь стали предками Чорторійських.

При Костянтині Коріатовичу в Кам'янці-Подільському почалося карбування монети, відомої як подільський полу

грошик. На ній було зображення святого Юрія Змієборця (геральдичного герба князівського роду Коріатовичів). Свою монету також карбував Федір Коріатович (1388 – 1394). Під короною на динарі зображені готичні літери «С» та «О», які більшість дослідників пов'язують з карбуванням монети в Кам'янці.

Наступник Ольгерда на Литовському престолі Вітовт, захопивши Поділля, поділив його на дві частини: верхнє Побожжя (з Меджибожем, Божьком і Вінницею), західну частину віддав Ягайлові, той від себе призначив управителем воеводу Спитка II.

Наймолодший з Коріатовичів, Василь (Костянтинович) теж титулується як «князь Поділля» в документі угорського короля Сигізмунда I Люксембурга від 2 лютого 1398 року. Але цей титул уже не мав реального значення.

Загалом князі Коріатовичі перебували під досить значним впливом західної культури. Прагнучи посилити заселення міст і підняти свої прибутки та військову силу, вони скористувалися готовим німецьким правом. Завдяки цій орієнтації Поділля у XIV столітті зазнало цивілізаційного стрибка. До чого «не рівно дихали» режими наступних гегемонів світу. В XVII столітті цю цивілізацію на деякий час придушило турецьке панування. А згодом сюди втулилася Російська імперія, яка з приходом сюди європейців Коріатовичів була ще дрімучою Московією.

Михайло Цимбалюк

Література

Трубчанинов С. Подільське князівство Коріатовичів // Подолянин. – 1994. – 5 трав. – 2002. – 18 січ.

Кінець столітнього іґа

*До 660-річчя з дня битви
на річці Сині Води*

660 років тому русько-литовська армія Великого князя Литовського Ольгерда в битві на Синіх Водах розгромила об'єднані сили татарських орд. Поділля та Кам'янець були передані Ольгердом у володіння князів Коріатовичів. Початок литовського періоду на Поділлі (1362).

«...Якщо ти знаєш своїх ворогів та знаєш себе, ти можеш перемогти у сотнях битв без єдиної поразки...» (Сунь Цзи «Мистецтво війни»). Взірцем реалізації цього принципу є військова кампанія Великого Князівства Литовського 1362 року. Литовці чудово вивчили монголів, досвід попередників, які їм протистояли і причини їх поразок. Ще у 1324 році великим князем литовським Гедеміном були завойовані Волинь та Київщина, які стали відмінним плацдармом, для походу на землі Золотої Орди. Слушна нагода не забарилася – у 1346 – 1353 роках монгольська імперія відчула на собі смертний подих бубонної чуми, а у 1359 році помирає хан Бердибек, що провокує розпад орди на улуси – ханства і початок громадянської війни – «Великої замятні».

Це був виключно вдалий час для ВЛК розширити свою владу на південний схід. Син Гедеміна Великий князь Ольгерд заключає перемир'я на кілька років із Тевтонським орденом, об'єднує під своїми стягами сили литовських та русинських князівств і восени 1362 року вторгається у підконтрольні монголам землі Русі. Час наступу вибрано не випадково – орда переходила до лісостепової зони, осіннє похолодання захищало воїнів у обладунках від літньої спеки. Улітку 1362 року кримський хан Мамай зі своїм військом вирушає у похід на Сарайаль-Джедід (*столицю Золотої Орди в нижній течії Волги*) чим відрізає ворожих йому ханів півдня та центру України від підтримки із центру Золотої Орди. Війська ВЛК реформовані за європейським зразком мали регулярну феодалну кавалерію лицарського зразка, значну частину піхоти склали арбалетники. Ольгерд провів навчання військ під час самого

походу для злагодженості дій руських та литовських військ, які до цього не воювали пліч-опліч.

Литовці вирішують спровокувати ворога на бій та захоплюють м. Коршев – митний та складський пункт, після чого вирушають до найбільшого міста регіону – Торговиці, на півшляху до якого біля переправи річки Сині Води (нині ріка Синюха в Кіровоградській області) їх зустріли три орди татарських беїв – Кутлубуги (правителя «Лівобережної» тьми), Кочубея (правителя «Правобережної» тьми) й Деметрія (правителя тьми в Дністровсько-Прутсько-Дунайському міжріччі) вишикувані у 3 полки.

Війська литовців застосували тактику запозичену у Данили Галицького, який воював із військами хана Куремси – мобільні загони, що своїм постійним маневруванням заплутують великі загони кінноти. Ольгерд знайшов протидію усім традиційним «козирям» ворога. Від втрат, які наносив обстріл кінних стрільців, піхоту захищали «павези» – ростові щити, а кінноту міцні обладунки, від шалених лобових атак ударної кавалерії литовці просто маневрували, заманюючи ворога у «коридор смерті», де із обох боків їх обстрілювали арбалетники, а коли знесилені втратами монголи спробували «вкисити» ряди русинської піхоти закрутивши своїх стрільців у «скіфському колі», єдиним потужним ударом важкої кінноти вони були зім'яті, та понесли численні втрати. Кутлубуга та Кочубей загинули. Деметрій разом із залишками орди за згоди угорського короля Лайоша I відійшов у Добруджський степ.

Результатом битви стало об'єднання більшої частини території сучасної України під владою Великого Князівства Литовського, яке користуючись у своїй політиці правилом «Старого не рушимо – нового не запроваджуємо», було лояльним у співіснуванні із місцевим населенням.

Євгеній Нагурний

Література

1. **Печенюк І.С.** Синьоводська битва та її місце у воєнній історії : наук. записки Кіровоград. пед. ун-ту ім. В. Винниченка: іст. науки. Вип. 20. – Кіровоград, 2014. – С. 107-114.
2. **Литвин В.** Велике князівство Литовсько-Руське. – Київ : Наук. думка, 2010. – 106 с.
3. **Журавський В.** Синьоводська битва: пошуки, знахідки, відкриття // Вечірня газета. – 2000. – 21 лип.
4. **Панченко В.** Битва на Синіх Водах: початок кінця Золотої Орди // День. – 1998. – 6, 10 листоп.

Постать Мелетія Смотрицького в історичній ретроспективі

До 450-ї річниці з дня народження

Мелетій Смотрицький – одна з найцікавіших і найсуперечливіших постатей релігійного життя і духовної культури першої половини XVII ст. в Україні. Його життя нагадує драму, яка, можливо, ще чекає на своє втілення в художньо-літературних творах, кіносценаріях тощо. Звісно, М. Смотрицький міг би «втекти від світу», як це робили Іван Вишенський, Іов Княгининський, пізніше – Григорій Сковорода, однак він визначив свою долю у словах «Я спасення шукав для народу», тобто йшов тернистим шляхом змагань і шукань.

Необхідно зазначити, що постать М. Смотрицького неодноразово привертала увагу багатьох українських і деяких зарубіжних дослідників, котрі розглядали її часто з різних позицій, однак завжди вважали її непересічною, знаковою, ідеєю якої не втратили свого значення й понині. Адже надзвичайно актуальним для сьогодення є бачення Мелетієм Смотрицьким ідеї гуманізму як процесу духовного вдосконалення, що базується на християнських цінностях. Йому також належить одна з перших фундаментальних граматики старослов'янської мови, яка започаткувала цілу епоху в українському мовознавстві. Більше ста років після виходу «Граматики

словенськія правильное синтагма», вона неодноразово перевидавалася і служила своєрідним мовним підручником в Україні, Білорусії, Росії та в інших слов'янських землях, де старослов'янська мова Кирила і Мефодія була століттями мовою церковного богослужіння.

На жаль, його бібліографія діяльності й творчості, на відміну, наприклад, від великої бібліографії про творчість полеміста Івана Вишенського, сучасника М. Смотрицького, який тоді був маловідомим автором і фактично мало впливав на тогочасне релігійне життя, неадекватна тій ролі, яку Мелетій відіграв у літературному й церковному житті України і Білорусії.

Основною причиною, на наш погляд, стала на певному етапі його життя еволюція духовно-релігійних поглядів від православ'я до унії, тому саме з конфесійних та політичних міркувань М. Смотрицький довгий час залишався непривабливою фігурою для багатьох дослідників, як в дореволюційний, так і в радянський періоди. В роки незалежності нашої держави, коли з однієї сторони розпочався своєрідний релігійний «Ренесанс», а з іншої – конфесійна ситуація в Україні нині склалася досить непростою, зокрема через належність парафіян до цілої низки конфесій (тільки в православ'ї, наприклад, утворилося три гілки) та складні відносини між різними церквами, з'явилися ідеї про необхідність діалогу на найвищому церковному рівні про можливість об'єднання церков, намагання знайти спільну платформу для поліпшення духовного клімату в Україні.

В 2021 році відзначається 450-ліття від дня народження Максима Герасимовича Смотрицького (чернече ім'я Мелетій). Наш славетний земляк, добре знаний в слов'янському світі, народився на Поділлі в селі Смотричі – родовому маєтку Смотрицьких. Його батько Герасим Смотрицький – відомий діяч Острозького гуртка, письменник і полеміст, який у 80-х роках XVI ст. обіймав посаду ректора Острозької греко-слов'яно-латинської академії, заснованої князем Костянтином-Василем Острозьким. Це був перший на східно-слов'янських землях навчальний заклад європейського типу.

Як бачимо, Максим (Мелетій) з дитинства виховувався в

атмосфері науки, освіти, духовної культури, великої рідні Смотрицьких, яка переїхала разом з Герасимом в Остріг.

У 1601 р., за рекомендацією князя Острозького і ректора Кирила Лукаріса, Максима направляють на навчання до Віленської єзуїтської колегії (академії). Після її закінчення в 1605 р. він прийняв пропозицію князя Соломирецького і переїхавши до його маєтку під Мінськом, став домашнім вчителем його сина. У 1605 – 1607 рр., як наставник молодого княжича, він подорожував з ним європейськими країнами, слухав лекції у Лейпцизькому, Нюрнберзькому і Віттенберзькому університетах. В одному з них він здобув ступінь доктора медицини.

Повернувшись додому (ймовірно 1608 р.), кілька років жив при дворах різних вельмож, здебільшого у князя Соломирецького. Після цього переїхав до Вільно, де став членом Віленського братства. Саме тут було написано й видано 1610 року польською мовою перший видатний полемічний твір М. Смотрицького (під псевдонімом Теофіл Ортолог) «Тренос». Він містить своєрідний скорботний монолог «матері-вітчизни-церкви», «розвінчання унії і церковних лжепастирів», антипапську сатиру. Не випадково «Тренос» М. Смотрицького набув неабиякої популярності серед православної шляхти та міщан. Варто наголосити, що в «Треносі» (як і в наступних полемічних творах, написаних до середини 1620-х років) М. Смотрицький виступав захисником православної віри, як ознаки «руської» національної ідентичності, розглядаючи покатоличення чи перехід до унії як відступництво від власного народу.

Поява «Треносу...» в 1610 р. виявилася вкрай небажаною для польського короля Сигізмунда III та його оточення. Польський король наказав відібрати у братчиків друкарню, наклад «Треносу...» конфіскувати, а друкарів та автора ув'язнити. Тому друкарі і М. Смотрицький змушені були переховуватись.

У 1610 – 1617 рр., за деякими даними, він перебував в Україні, викладав в Острозькій академії, був одним з перших ректорів Київської братської школи і читав там латинську мову. Близько 1616 року Смотрицький вступив до віленського

Святодухівського монастиря, де вже наступного року постригся в ченці під ім'ям Мелетій. Тут він підготував до видання свою славнозвісну «Граматику...».

У 1620 році сталася ще одна важлива подія в житті Мелетія Смотрицького: у зв'язку з відновленням Єрусалимським патріархом Феофаном православної ієрархії Смотрицького було висвячено на архієпископа Полоцького і на єпископа Вітебського та Мстиславського. 1623-й і 1624 роки можна вважати переломними в житті Мелетія. Напруга у відносинах між православними та уніатами сягнула критичної межі: пролилася кров. Від взаємних образ, неприхованої ворожості, обміну полемічними «ударами» перейшли до насильницьких дій. У Вітебську було вбито унійного архієпископа Йосафата Кунцевича, що викликало хвилю урядових репресій. Подія мала неабияке значення для відносин двох церков, суспільних і релігійних процесів у «руських» землях Речі Посполитої та в особистій долі Смотрицького, якого навіть звинувачували у підбурюванні православних до вбивства Кунцевича. Звісно, жодної прямої вини Мелетія тут не було, він не міг закликати до насильства, оскільки це суперечило його поглядам. У цей час він залишив Вільно й поїхав до Києва, щоб порадитися зі своїми соратниками – митрополитом Йовом Борецьким і печерським архімандритом Петром Могилою. Можливо, саме в ці роки до Мелетія Смотрицького прийшло глибоке розуміння безплідності й абсурду кривавої боротьби між двома релігійними «таборами» всередині єдиної етнічної спільноти – «Русі». Звідси – один крок до ідеї їх примирення на основі компромісного розв'язання проблеми. За згодою Йова Борецького Мелетій Смотрицький навесні 1624 року вирушив із Києва до Константинополя, щоб зустрітися з Константинопольським патріархом Кирилом Лукарісом. Можливо, однією з цілей Мелетія Смотрицького було домогтися згоди патріарха на об'єднання руських Православної та Унійної церков.

Іншою ймовірною причиною подорожі можна вважати бажання православних ієрархів позбутися надмірного впливу православних мирян, насамперед братств. Результатом подорожі справді стало те, що патріарх дав Смотрицькому грамоти, які скасовували ставропігії (що означало підпорядкування не

місцевим єпископам, а безпосередньо патріархові) братств, і ще одну, якою призначався екзарх від Константинопольського патріарха – ймовірно, сам Смотрицький. Такі заходи могли б посилити реальний вплив нововисвяченої ієрархії, тож відразу після повернення Смотрицького це викликало вкрай негативну реакцію світських кіл Православної церкви. За таких складних обставин Смотрицький зробив рішучий крок, що змінив його долю: він наважився перейти до унії, прийнявши пропозицію князя Олександра Заславського посісти Дерманську архімандрію у володіннях князя.

Після таємного навернення до унії Мелетій Смотрицький працював як посередник між унійними та православними ієрархами, а його полемічна діяльність була підпорядкована меті теоретичного обґрунтування необхідності припинити міжконфесійну боротьбу на «руських» землях.

Особливо вагомими були зусилля Смотрицького в підготовці Київського синоду 1628 року, запланованого як крок до об'єднання Православної та Унійної церков. Треба звернути увагу на те, що в лютому 1628 року Йов Борецький і Петро Могила були схильні визнати Папу почесним очільником християнства, планувалося навіть скликати собор у Києві, де Смотрицький мав представити ґрунтовну доповідь. Свої тодішні погляди Смотрицький виклав у книзі «Апологія моєї мандрівки до країв східних», що вийшла друком (польською мовою) 1628 року у Львові. Якщо вірити авторові «Апології», то розходження між православ'ям і католицизмом – це лише схоластика, а не прірва у змісті віровчення.

Подальші події підтвердили, що православна спільнота в цілому не була готова прийняти погляди Смотрицького і його сміливий проект залагодження суперечностей між двома церквами (проти виступили насамперед частина кліру, козацтво та міщани). Собор проходив у надзвичайно напруженій атмосфері.

За свідченням самого Смотрицького, він прибув до Києва 13 серпня 1628 року і з подивом дізнався, що в Києво-Печерському монастирі вже засідає духовний собор, і предметом його є «Апологія» в «руському варіанті», який Смотрицький надіслав Борецькому і Могилі. Останні вирішили

передати твір духовному суду, а саме відомим богословам Лаврентієві Зизанію, корецькому протопопу, і Андрієві Мужилівському, случькому протопопу. Відтак 15 серпня 1628 року на Київському соборі «Апологію» ухвалили проклясти і прилюдно спалити (при цьому православні ієрархи Борецький і Могила, які перед тим підтримували план Смотрицького, під тиском з боку частини кліру та козацтва зрештою відвернулися від Мелетія, а згодом і поготів заперечували свій зв'язок із ним). Письменника погрозами розправи змусили відректися від «Апології».

Після цього в тому ж багатому на події 1628 році Мелетій Смотрицький відкрито перейшов до унії й отримав Дерманський монастир. У своїх останніх творах письменник протестував проти вчиненого над ним насильства, пропонував скликати новий собор у справі унії.

Погляди Смотрицького на шляхи примирення та об'єднання Православної і Унійної церков найповніше викладено у двох його останніх творах – *Paraenesis* та *Exethesis*, в яких Мелетій Смотрицький висунув ідею створення окремого «Руського» патріархату на українських і білоруських теренах, що був би незалежним від Константинопольського патріарха. Посвячення Руського патріархату на базі Унійної і Православної церков, особливо якби він тримався згоди з Римом, принесло би, на думку Мелетія Смотрицького, велику користь суспільно-політичному й культурному розвитку цих земель. Такий патріарх, за його задумом, відкрив би двері для західної культури, чистив би церкву від «блудів та ересей», сприяв би розвитку шкіл, семінарій, упорядкуванню монастирів, ухваленню узгодженого катехізису та виданню церковних книг, відкрив би шлях для духовних і світських осіб до «урядів», урешті – приніс би «єдність і згоду» руському народові.

Важливо звернути увагу й на те, що для Смотрицького союз з Унійною церквою був передусім шляхом до примирення двох частин однієї спільноти («Русі з Руссю»), до збереження своєрідності «руської» окремішності в рамках «Руського патріархату» під номінальною владою Папи Римського. Проект Руського патріархату міг означати для Смотрицького певну кооптацію Унійної церкви до «руського» світу. Тому його план

постає як компроміс, що на нього потрібна була згода як православного «табору», так і Римської курії. Однак цей план М. Смотрицького не був підтриманий і став занадто болісним ударом для М. Смотрицького. Після цього він, зневірений і пригнічений, відійшов від активної діяльності, віддавшись аскетичному життю. Помер 27 грудня 1633 року у Дерманському монастирі, де й похований.

Своєрідна й цікава еволюція поглядів Мелетія Смотрицького свідчить про існування двох альтернативних поглядів серед «руських» церковних інтелектуалів першої половини XVII століття. Частина інтелектуалів розглядала православ'я як головну ознаку «руської» самоідентифікації, а тому вважала уніатів-русинів «відступниками» і «зрадниками», інша частина схилилася до визнання і православних, і уніатів представниками однієї етнокультурної спільноти й виступала за їх об'єднання в рамках «національної» церкви – автономного «Руського патріархату» під зверхністю римського понтифіка.

Як бачимо, Мелетій Смотрицький, який пройшов складний і трагічний шлях від «Треносу...» до «Апології», зумів побороти прірву між православ'ям і уніатством і накреслити реальний шлях порозуміння та толерантного ставлення двох релігійних православних гілок, однак в тодішніх умовах різкого протистояння між Річчю Посполитою та Московією при певній позиції Константинополя і Риму така продумана схема Мелетія Смотрицького щодо врахування прагнень всього українського народу, на жаль, на той час була нездійсненною. Деяко подібна ситуація склалася в православному середовищі України й нині – знову за Україну і її православний люд зішлися в двобой Москви і Константинополя. Тому події, які відбувалися в релігійному житті України в XVI – XVII ст. і роль в цих подіях видатного церковного діяча, письменника і полеміста, великого гуманіста Мелетія Смотрицького є надзвичайно актуальними і їх варто ще раз проаналізувати і використати з користю в сучасних реаліях, особливо після проголошення утворення Православної Церкви України і отримання Томосу про автокефалію від Константинопольського патріарха Варфоломія I.

Юрій Блажевич

Література

1. **Смотрицький Мелетій** // Енциклопедія історії України. – Київ : Наук. думка, 2003. – Т. 9. – С. 676.
2. **Горобець В. М.** Українсько-російські контакти початку раннього Нового часу // Україна і Росія в історичній ретроспективі : нариси в 3-х т. / Інститут історії України НАН України. – Київ : Наук. думка, 2004. – Т. 1.

1 січня

«Адже залишаться оці вірші...»

*До 70-річчя з дня народження
Володимира Дмитрика*

Дмитрик Володимир Андрійович народився 1 січня 1952 року в селі Тернавка Ізяславського району на Хмельниччині в сім'ї лікаря. Дитячі та юнацькі роки пройшли в м. Старокостянтиніві, в містах Криму, Івано-Франківської, Тернопільської, Черкаської областей – за місцем роботи батька.

У 1969 році закінчив Старокостянтинівську середню школу № 2 і в тому ж році вступив на факультет культурно-освітньої роботи Харківського державного інституту культури (нині Академія культури). У студентські роки був членом Центральної літературної студії ім. П. Тичини Спілки письменників України (м. Харків), працював статистом в Українському державному академічному театрі ім. Т. Г. Шевченка. В інституті брав активну участь в роботі наукового студентського товариства. На ХХІІ обласній науковій студентській конференції (1970 р.) виступив з науковою розвідкою «Острозька Академія та її місце в історії української національної культури ХVІ ст.» (рецензент – доктор історичних наук М. С. Павлюк). В цей час зібрав цінні матеріали про перебування в м. Старокостянтиніві на службі у князя К. К. Острозького першодрукаря Івана Федорова.

В інституті був редактором стіннівки курсу, стінної

газети факультету «КПР», на третьому курсі – обраний заступником редактора загальноінститутської газети «Культура».

В 1973 році, після закінчення інституту, направлений в розпорядження Одеського обласного управління культури і працював директором Ширяєвського районного будинку культури.

Згодом повернувся на Поділля. Працював методистом з репертуару Хмельницького обласного Будинку народної творчості. У 1976 році був призначений старшим інспектором управління культури Хмельницького облвиконкому. 1984 – 1991 рр. – старший методист Хмельницького обласного клубу-лабораторії кінолюбителів. Брав участь у створенні десятків кінофільмів, які були відзначені на Всесоюзних та республіканських фестивалях кінотворчості в Ташкенті, Свердловську, Суздалі, Дніпропетровську. Ряд короткометражних кінострічок з історії та краєзнавства Поділля («Пилявська битва», «Садиба Самчики» та інші), які були створені за його сценарієм, придбані Хмельницьким обласним краєзнавчим музеєм і знаходяться в його фондах, а фільм про Шепетівське підпілля в роки Великої Вітчизняної війни (в співавторстві з В. Павловичем) — в Шепетівській середній школі ім. Валі Котика. З погіршенням стану здоров'я (II група інвалідності) перейшов на творчу роботу.

Нагороджений Нагрудним знаком «Відмінник клубної роботи» Міністерства культури СРСР (1982).

В 1993 – 1994 рр. – член Проводу Хмельницької обласної організації Народного Руху України.

В 1993 році брав активну участь у створенні Хмельницької міської літературної спілки «Поділля», з травня 1997 р. до листопада 2006 р. був її головою. Є одним із засновників Хмельницької газети «Літературна громада». З першого дня її заснування був заступником редактора, а у 1999 – 2006 рр. виконував обов'язки редактора видання.

В періодичних виданнях друкувався з 1971 року. Має понад триста газетних та журнальних публікацій в республіканській, обласній (Дніпропетровщина, Харківщина, Одещина, Хмельниччина) пресі, періодичній пресі колишнього

Союзу. Виступав у різних жанрах публіцистики, в основному як мистецтвознавець, літературний критик та есеїст. З 1998 р. співпрацював з міжнародним журналом «Склянка часу/Zeitglas» (Україна. Росія. Німеччина), який видається в Каневі.

Упорядник випусків альманахів «Творче Поділля» (1993, 1998, 2003), трьох випусків збірки «Поезія. 1997» (м. Сімферополь), один з упорядників і авторів книги «Великий Терор на Хмельниччині» (видавництво Хмельницької літературної спілки «Поділля» та НВП «Евріка» ТОВ, м. Хмельницький, I-й випуск 1997 р., II-й випуск 2004 р.), антологій сучасної подільської поезії «Безсоння вишень» (2000), «Осик осінній сон» (2001) та «Плоскирів. Проскурів. Хмельницький» (2006, 2007). Започаткував серію довідкових видань «Хмельницький в іменах» – упорядник двох книг «Хмельницький в іменах. Прозаїки. Поети. Журналісти» (2006), «Хмельницький в іменах. Митці» (2010).

Має окремі видання: «Учень Садовника» (поезія, 1998), «Книга» (рассказ, 1998), «Книга» (оповідання, 1999), «Иду по Проскуровской» (поезія, 2000), «Прообраз» (статті, нариси, інтерв'ю, 2002), «Время верлибра» (поезія, 2006), «Человек, я целую имя твое» (поезія, проза, 2013), «День молодого дерева» (поезії, 2017), «СЛОВА: сила, логос, образ, воля, автор» (поезія, проза. 2020: посмертне видання).

Лауреат міської премії ім. Богдана Хмельницького (2007).

З 2007 до 2018 працював відповідальним секретарем Хмельницької обласної організації Національної спілки журналістів України. Нагороджений Золотою медаллю української журналістики (2009) та Почесним знаком НСЖУ (2011).

Володимир Дмитрик помер 5 травня 2018 року у Хмельницькому.

Віталій Міхалевський

Література

1. **Дмитрик В. А.** СЛОВА: сила, логос, образ, воля, автор (поезія, проза) / уклад. В. Ц. Міхалевський. – Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2020. – 224 с.
2. **Кульбовський М.** Зустрічайте його на Проскурівській / Кульбовський М. М. З подільського кореня. – Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2020. – С. 107-112.
3. **Лауреати міської премії імені Богдана Хмельницького у галузі історії, культури і мистецтва (1994 –2013 роки) :** біобібліогр. довідник. – Хмельницький : Сторожук О. В., 2014. – С. 72.

5 січня

Пінчук Анатолій Костянтинович (спогади дружини)

До 80-річчя з дня народження

Пінчук Анатолій Костянтинович народився у Кокчетавській області, що у Північному Казахстані.

Обравши професію лікаря після 3-х річної служби в ракетних військах Радянської армії у 1965 році вступив до Львівського державного медичного інституту на педіатричний факультет. Займав активну громадську позицію, брав участь у суспільному житті. Багато прекрасних спогадів залишилося в душі про ці щасливі роки студентського життя. В той час практикувався так званий «союзний розподіл», коли випускників вузів направляли у всі республіки Радянського Союзу, а надто туди, де були проблеми з кадрами, захворюваністю та смертністю населення. Анатолій Костянтинович обрав одну із республік Середньої Азії, де була висока дитяча смертність і де педіатри були вкрай необхідні.

Місце роботи дісталось у самій спекотній місцевості на півдні Таджикистану за 25-30 км від радянсько-афганського кордону, де пекельна спека досягала часом 45-50 градусів в тіні.

Робота лікаря була виснаженою, відповідальною: висока дитяча захворюваність на гепатити, черевний тиф, дифтерію, шлунково-кишкові інфекції і інші недуги, характерні для такого жаркого клімату. Та ще й на фоні недостатньої санітарно-гігієнічної культури і протиепідемічної настороженості населення.

У 1984 році повернувся в Україну. Розпочав Анатолій Костянтинович свою роботу на Хмельниччині в обласній психіатричній лікарні на посаді головного лікаря. За невеликий проміжок часу він зумів об'єднати великий колектив прекрасних високопрофесійних спеціалістів, налагодити належне харчування, лікування і перебування хворих. І коли перед обласною владою гостро постало питання про термінове введення в дію багаторічного довгобуду – госпіталю інвалідів Великої Вітчизняної війни – тодішнє керівництво обласного управління охорони здоров'я запропонувало кандидатуру Пінчука А. К.

Слід відмітити, що з присутньою йому енергією, відповідальністю, господарською жилкою, бажанням ввести до ладу заклад, такий необхідний ветеранам, – взявся він за державну справу. Разом з будівельниками у кирзових чоботах та ватнику Анатолій Костянтинович днював і ночував на майданчику, контролюючи весь процес, не упускаючи жодної дрібниці. Всіх цих людей об'єднала справжня чоловіча дружба, взаєморозуміння і одна мета: в найкоротші терміни вдихнути життя в недобудовані стіни для воїнів, які приймали на удар страшної війни, вистояли і перемогли.

Анатолій Костянтинович завжди з великою повагою згадував майстрів, керівників будівельних організацій, які просто на ходу вирішували чимало різноманітних проблем, рухали будівництво вперед і довели його до завершення у 1991 році.

Надалі управлінський і життєвий досвід Пінчука А. К. дозволили йому очолити обласне управління охорони здоров'я у 1992 році. Це були досить непрості роки: роки розвалу усталених міждержавних зв'язків, відсутності бюджетних коштів на утримання значної мережі медичних закладів області. Але знову ж, – кваліфіковані кадри головних лікарів, керівників

інших ланок медичного обслуговування населення на рівні районів, міст, селищ, – об'єднались, згуртувались і продовжували в умовах безгрошів'я свою так необхідну жителям Хмельниччини роботу. В звичайному режимі працювали служби швидкої та невідкладної допомоги, поліклініки, стаціонарні відділення; виконувались планові та ургентні оперативні втручання. За його керівництва не був скорочений ні один фельдшерсько-акушерський пункт (а їх було більше тисячі), ні один медичний працівник не залишився без роботи.

В тісній співпраці з органами виконавчої влади на місцях, в кооперації і співпраці з обласними організаціями вишукувались нові підходи і можливості для збереження мережі та фінансування закладів охорони здоров'я, особливо в сільській місцевості. Прикладом цього може бути реорганізоване спільно з обласним товариством Червоного Хреста лікарні в с. Святець Теофіпольського району, де люди змогли продовжувати лікування наближеного до свого місця проживання і не залишились без допомоги і уваги медиків. На рівні обласних стаціонарних закладів впроваджувались інноваційні технології. В числі перших у державній обласній клінічній лікарні була впроваджена методика малоінвазивних лапароскопічних втручань при захворюваннях жовчного міхура, комп'ютерна томографія, готувалась база і кадри для проведення стентування судин при патології серцево-судинної системи. На сьогодні, – це кардіохірургічна служба, яка є однією з найкращих в державі. У 2000 році Анатолій Костянтинів очолив обласну клінічну лікарню. На жаль, недовго йому довелося попрацювати з цим прекрасним професійним колективом. Важка хвороба забрала його у 2006 році, коли ледь виповнилося 64 роки.

Анатолій Костянтинів завжди був світлою, доброю, щедрою, щирою і інтелігентною людиною, душа якого була наповнена любов'ю і увагою до всіх. Таким він і залишиться назавжди в нашій пам'яті....

Людмила Пінчук

7 січня

Журналістські та письменницькі обрії Михайла Цимбалюка

До 55-річчя з дня народження

Михайло Петрович Цимбалюк (7 січня 1967 р. н.) народився першим у родині, яка стала багатодітною. Виріс у селі Моломолинці над річкою Бужок неподалік Меджибожа. Після сільської школи закінчив Хмельницьке медичне училище, але відомий як журналіст і письменник.

Перші його публікації належать до 1980 – 1987 років. У цей час в районній газеті «Прибузька зоря» та газеті Прикарпатського військового округу «Слава Батьківщини» з'явилося близько десятка віршів і нарисів початківця. Активний же творчий період у Михайла Цимбалюка настав під час навчання в Київському Національному університеті імені Т. Г. Шевченка (закінчив у 1995 році) та під час роботи журналістом у районних та обласних газетах Хмельниччини, в міжрегіональних виданнях, у телерадіоредакціях і в прес-службах.

Бібліографія письменника складається зі 180-ти публікацій художніх і художньо-публіцистичних творів. Серед численних публікацій у газетах, в колективних збірниках та літературних альманахах виділяються дев'ять окремих книжок Михайла Цимбалюка.

Першою світ побачила збірка «Зорі на землі» (поezії, 1998), видана в «Бібліотечці газети «Ровесник». У передмові до неї письменник Петро Осадчук відзначив сповідальну відкритість душі автора, який пише в річищі традиційної реалістичної поezії. Наступною була збірка поezій «Аорта» («Еврика», 2000), у якій автор вдається до перших експериментів зі словом. Із цим доробком молодий поет уже розглядався як імовірний претендент для вступу у Національну спілку письменників України.

Більш як десятилітній досвід журналістської роботи дав

літератору поживу і для творів у жанрі малої прози. 2007 року вийшла книжка нарисів та оповідань «Неповернення». У ній автор критично осмислює події Помаранчевої революції 2004 року, зазирає у далеке минуле рідного Поділля, виводить соціально-побутові типи людей в повсякденному житті. 2008 року Михайло Цимбалюк повертається до поезії, видаючи збірку «Такий в житті буває день». У ній ті ж мотиви, теми й образи, але у експресивному вимірі, властивому поетичному осмисленню речей і явищ.

Помітним кроком творчого зростання стала книжка поезії «Вінок Аріадни» (2013). Окрім нових віршів, створених за п'ять років, автор знаходить місце своїм першим поетичним пробам у розділі «Почерк юності», а також причісує по-українськи вірші росіян Бориса Пастернака, Роберта Рождественського, Володимира Висоцького (розділ «Позичене натхнення»). Ці книжки видані хмельницьким видавництвом А. Цюпак.

Своєрідним відгуком письменника (прийнятий у НСПУ в 2015 році) на російську агресію стали літературні казки «Витязі Савур-могили».

Гумор і публіцистична сатира, що зірвалися із кінчика журналістського пера Михайла Цимбалюка, склали книжку «Протокольний нокдаун» (2017).

Плідним для письменника виявився 2019 рік: вінницьким видавництвом «Твори» видано книжки «Ближні обрії» (поезії) і «Весла – на воду» (шляхові нариси). Перша з них відзначена дипломом лауреата Всеукраїнського фестивалю «Українська мова – мова єднання», друга – опис пригод, досліджень і спостережень упродовж екологічно-туристичної експедиції «Дністер», одним зі співорганізаторів, медійним координатором та учасником якої він був з 2003 по 2018 рік. За матеріалами, зібраними в експедиції, він створив понад сорок газетних публікацій, був автором та співавтором більш як тридцяти теле- і радіорозповідей.

Журналіст Михайло Цимбалюк працював у районних газетах «Вперед» (Ярмолинці) і «Прибузька зоря» (Хмельницький); у обласних газетах «Всім», «Подільський кур'єр», «Актуально для подолян», «Фортеця»; в обласній

телерадіокомпанії «Поділля-Центр»; у міжрегіональній газеті «Експрес» (Львів); у прес-службах компанії «Хмельницькобленерго» і державної податкової адміністрації в області; у Громадянській мережі ОПОРА (моніторинг виборчих кампаній в Україні).

За популяризацію економічних і соціальних реформ та за аналітичні матеріали про особливості їх впровадження нагороджений Грамотою Верховної Ради України (2018), відзначений подякою Прем'єр-Міністра України (2018), лавреат Хмельницької міської премії імені Богдана Хмельницького (2017) за досягнення у медіасфері.

Віталій Міхалевський

Література

1. **Михайло Цимбалюк**: на перехресті стихій // Вперед. – 2021. – № 10. – 11 берез.
2. **Лауреати міської премії імені Богдана Хмельницького у галузі історії, культури і мистецтва (2014 – 2018 роки)** : біобібліогр. довід. – Вінниця, 2019. – С. 54.
3. **Нас згуртовує мета** // Подільські вісті. – 2000. – № 36. – 28 берез.

10 січня

Незгасна пам'ять про Миколу Мачківського

До 80-річчя з дня народження

Постать Миколи Мачківського – неординарна, тому й незамінна. У літературно-мистецькому просторі його ім'я витає серед тих, які не згасають із роками, а, навпаки, окрилюються і звучать. І не тому, що так судилося, а тому, що є ті, яким не байдуже. Не байдуже ділитися Словом, котре немає віку, хоча підвладне Історії...

Цьогоріч Миколі Антоновичу виповнилося б вісімдесят

років. Але, на жаль, він не дожив до свого ювілею... Бо ж ніхто не вічний у цьому світі. Про нього залишається пам'ять – невимушена, щира, безкорислива. Вона й берегтиме ім'я письменника на землі. А воно, наче талісман, притягує...

Народився Микола Мачківський 10 січня 1942 року в селі Хоросток на Славутчині. Закінчив середню школу і вступив на факультет журналістики Львівського державного університету імені Івана Франка. У своїй книзі спогадів «Древо триєдине», яку ще встиг перед смертю потримати у руках, автор із трепетом згадує хвилювання перед вступом до вузу. А все тому, що мав ваду у здоров'ї (погано чув), яка унеможлиблювала його навчання у цьому престижному навчальному закладі. Та завдяки підтримці друзів і величезному бажанню вчитися він таки став студентом і опанував улюблений фах. Журналістика виявилася його поведирем у житті. Аж поки не завела в поезію, а згодом – у прозу, публіцистику, літературну критику. Кожен цей жанр відкривав Миколу Антоновича по-своєму, демонстрував його внутрішній світ і грані тонкої душі, яку, на жаль, мають не всі.

Після закінчення університету М. Мачківський працював редактором Білогірської районної газети, літредактором, випусковим, літконсультантом, кореспондентом обласних газет «Радянське Поділля» (сьогодні – «Подільські вісті»), «Корчагінець» (пізніше – «Ровесник»), редагував обласну газету «Подільська панорама», був редактором відділу культури Всеукраїнської газети «Україна», головним редактором Хмельницького державного видавництва «Поділля», науковим співробітником обласного музею «Літературна Хмельниччина», тричі обирався заступником голови обласної організації Національної спілки письменників України, завідував кабінетом молодого автора при Хмельницькій обласній організації НСПУ.

Всебічна обізнаність і високий інтелект письменника допомогли йому реалізувати свій творчий потенціал, виробити професійний стиль і проявити його через різножанрову специфіку написання оригінальних творів. З-під пера автора вийшли ґрунтовні літературно-краєзнавчі праці, поетичні збірки («В житах», «Червоний рушник», «Живий дощ», «Зав'язь доброти», «Осіння радість» та ін.); художньо-документальні

повісті («Сорокодуби», «За сонячний промінь тримаючись», «Живи – як сад», «Кунча, ХХІ», «Брат і сестра»); романи («Пароль – «Проскурів», «Чорний дяк», «Провесінь в імлі», «До вежі Черленої», «Коріятовичі», «Каратель», «Пришелець з Європи»). Всі вони – з добра, внутрішнього піднесення, віри і настроєвої гармонії. Таким був сам автор – добродушний, відвертий, щирий, із прекрасним почуттям гумору.

За романом «Пароль – «Проскурів» знято художньо-документальний фільм. За романом «Чорний дяк» (про Ісайю Кам'янчанина) – телефільм. Романи «Коріятовичі», «Каратель», «Пришелець з Європи» публікувалися в популярному львівському журналі «Дзвін». На замовлення Державного комітету телебачення і радіомовлення України роман Миколи Мачківського «Коріятовичі» випущено другим виданням (доповненим і допрацьованим) за програмою «Українська книга» (Київ, видавництво «Гетьман» 2012 р.).

«Древо триєдине» – остання прижиттєва книга письменника, видана за підтримки Українського культурного фонду, але розповсюдження котрої відбувалося вже після смерті автора. У ній Микола Антонович пригадує зустрічі з відомими письменниками, такими як Микола Вінграновський, Іван Драч, Євген Гуцало, Володимир Дрозд, Григорій Тютюнник, Борис Олійник та ін. У ній наче сповідається перед читачами, які були його найпершими критиками і найціннішими натхненниками. Це книга-спогад, книга-роздум, книга-виступ, «мемуарний нероман», як зазначає письменник Василь Горбатюк у передмові до видання (він же є й редактором книги). Видання містить також додатки, серед яких значне місце займає епістолярій та фотовернісаж Миколи Мачківського. Увагу привертають рубрики «Подзвіння праджерел», «Творчі профілі», «З літературної пошти», прочитавши котрі, можна більше пізнати Миколу Мачківського, його внутрішній світ.

Після того, як Микола Антонович відійшов в інші світи, вийшла ще одна його поетична збірка «Пізня молодість», над котрою автор працював ще за життя. У ній вміщено вірші різних років. Вона є своєрідним підсумком творчості письменника.

Наполегливість у творчості, невичерпний ентузіазм і талант митця високо цінувалися і заслуговували нагородження.

Так, Микола Мачківський свого часу був відзначений медаллю Національної спілки письменників України «Почесний знак», а також Почесною грамотою НСПУ, медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «Будівничий України», «Спеціальною відзнакою» секретаріату Національної спілки журналістів України. Він – лауреат Міжнародної літературної премії імені Івана Кошелівця, Всеукраїнської літературної премії імені Олександра Олеся, XVIII загальнонаціонального конкурсу «Українська мова – мова єднання», республіканської – «Вірш року», міжрегіональної – «Скарби Землі Болохівської». А ще лауреат обласних літературних премій – імені Микити Годованця та імені Володимира Булаєнка, міської – імені Богдана Хмельницького, читацької – «Марічка».

Творчість Миколи Антоновича Мачківського – це нерозпізнане джерело сили і натхнення, віри і любові до ближнього. Це еліксир прагнення до самопізнання, саморозуміння і самореалізації. Віриться, що його праця матиме продовження і стане об'єктом не одного дослідження.

Альона Радецька

Література

1. **Мачківський М. А.** Древо триєдине. Замість роману... / М. А. Мачківський. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «РУТА», 2020. – 560 с.

2. **Радецька А.** Такого пошукати – удруге не знайдеш / А. Радецька // Слово Просвіти. – 2021. – 20-26 трав.

11 березня

Видатний вчений-математик

*До 80-річчя з дня народження
Дмитра Івановича Мартинюка*

Видатний вчений-математик і педагог Д. І. Мартинюк народився 11 березня 1942 року (за неофіційними даними – 25 березня 1940 року) в селі Іванківці Дунаєвецького району Хмельницької області в селянській сім'ї. На вихованні та матеріальному становищі хлопчика виразно позначилася Друга світова війна та її наслідки для його родини. Перших сім шкільних років він навчався в рідному селі, а з 1954 по 1957 роки – у Гірчичнянській середній школі. Вчителі відзначали його світлий розум, допитливість, тонку інтуїцію, працьовитість, щире серце і любов до своїх простих і скромних односельчан. У 1957 – 1962 роках Дмитро Іванович навчався на фізико-математичному факультеті Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту. Викладачам факультету він запам'ятався як студент, що обдарований математичним талантом і розумом, відповідальністю і слухняністю у навчанні. Керівництву факультету і вишу було чітко видно, що їх випускник за рівнем знань і математичних здібностей значно перевершував рівень вимог до вчителя загальноосвітньої школи. Тому в серпні 1962 року його було зараховано асистентом кафедри математики рідного закладу вищої освіти, а через рік, як активно продукуючого науковця, скеровують на стажування до Інституту математики АН УРСР за спеціальністю «диференційовані рівняння».

У 1965 році Д. І. Мартинюк вступив до аспірантури Інституту математики АН УРСР, де під керівництвом академіка Ю. О. Митропольського почав займатися дослідженням диференціальних рівнянь з запізненням. Вже через два роки він успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Періодичні розв'язки нелінійних систем диференціальних рівнянь з аргументом, що запізнюється». В 1967 – 1988 роках Дмитро

Іванович на різних посадах працював на кафедрі інтегральних та диференціальних рівнянь Київського державного університету ім. Т. Шевченка, де читав загальний курс лекцій диференціальних рівнянь, інтегральних рівнянь, ряд спеціальних курсів з різних розділів теорії звичайних диференціальних рівнянь, диференціально-різницевих рівнянь та різницевих рівнянь. Молодий вчений добре розумів, що для донесення його ідей до студентів була вкрай необхідна нова література. Тому за короткий період ним було видано три надзвичайно важливих праці: «Лекції з теорії коливачь систем із запізненням» (1969 р.), «Лекції з теорії стійкості рішень систем з післядією» (1970 р.) та «Лекції з якісної теорії різницевих рівнянь» (1972 р.).

Докторську дисертацію на тему «Періодичні та квазіперіодичні розв'язки диференціально-різницевих рівнянь» Д. І. Мартинюк захистив в 1982 році. Перед цим в 1979 році побачила світ його фундаментальна монографія «Періодичні та квазіперіодичні коливання систем із запізненням» (у співавторстві з Ю. О. Митропольським), присвячена математичному викладанню теорії коливачь систем з запізненням. Це була перша книга у вітчизняній та зарубіжній літературі із систематичним викладом даної теорії. За цю працю її автори у 1985 році були відзначені Державною премією України в галузі науки і техніки. Як великий успіх в Україні та за кордоном була оцінена його наступна монографія «Системи еволюційних рівнянь з періодичними та умовно періодичними коефіцієнтами», що вийшла у співавторстві з Ю. О. Митропольським і А. М. Самойленком (1984 р.). У 1993 році вона була перекладена на англійську мову і перевидана під назвою «System of evolution equation with periodie and quasiperiodik coefficients» Kruwel Academie Publishers, Dordrecht (Boston) London. Д. І. Мартинюк є автором шести монографій, які присвячені сучасним досягненням якісної теорії диференціально-різницевих рівнянь та різницевих рівнянь, які внесли вагомий внесок в розвиток математичної науки та методику її викладання. Як показують підрахунки, результати досліджень нашого земляка відображені у майже ста наукових працях, опублікованих в різних центральних математичних

журналах, збірниках і працях міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференцій. Підготував 9 кандидатів наук. Упродовж тривалого часу він був членом спеціалізованих вчених рад для присудження наукових ступенів кандидатів та докторів фізико-математичних наук в Київському національному університеті ім. Т. Шевченка та Інституті математики НАН України.

В 1988 – 1995 роках Д. І. Мартинюк працював завідувачем кафедри математичної фізики механіко-математичного факультету. На цій посаді з особливою силою розкрилися його наукові і організаційні здібності. Цей період був по-справжньому історичним, оскільки припав на розвал СРСР і перші кроки незалежної Української держави. В цей час співробітниками кафедри математичної фізики, крім математичних проблем, що традиційно досліджувались, вивчається широке коло задач, пов'язаних з диференціальними рівняннями в частинних похідних та їх застосуванням в теорії фільтрації, гідродинаміки, екології. У зв'язку з погіршенням стану здоров'я в 1995 році Дмитро Іванович за власним бажанням залишив посаду завідувача кафедри математичної фізики і повернувся на кафедру інтегральних та диференціальних рівнянь, де працював до останніх днів свого життя – 25 листопада 1996 року.

Ім'я Д. І. Мартинюка назавжди вписано в історію вітчизняної і світової математичної науки. Подоляни шанують пам'ять свого славного сина. В Кам'янець-Подільському національному університеті ім. І. Огієнка регулярно відбуваються міжнародні математичні конференції. На приміщенні школи, де майбутній світоч математики робив свої перші шкільні кроки, 14 жовтня 2018 року була урочисто відкрита меморіальна дошка з портретом вченого. Такою постаттю по праву може пишатися кожна нація.

Олександр Григоренко

Література

1. **Осецький Й. Д. І.** Мартинюк – видатний учений і педагог // Духовні витоки Поділля: заклади освіти в історії краю: матеріали ІХ Всеукр. науково-практ. конф. – Хмельницький, 2019. – С. 264-271.
2. **Добровольський В. О.** Мартинюк Дмитро Іванович // Енциклопедія Сучасної України. – Т. 19. – Київ, 2018. – С. 299.
3. **Дмитро Іванович** Мартинюк // Український математичний журнал. – 1996. – № 12.

13 березня

Славний син подільської землі

*До 80-річчя з дня народження
Михайла Антоновича Павловського*

Серед яскравої плеяди видатних особистостей, що подарувала світові подільська земля, особливо почесне місце належить доктору технічних і економічних наук, професору, новатору-педагогу, вченому з світовим іменем, політику і державотворцю Михайлу Антоновичу Павловському. Його життєва доля є цілковитим підтвердженням слів одного з найславетніших вчених світу – шведського біолога Карла Ліннея, який підкреслював, що походить із простої родини, і писав: «З маленької хатинки може вийти велика людина». Він народився 13 березня 1942 року в селі Ружична Хмельницької області. Всі шкільні роки навчався виключно на відмінно. Закінчивши середню школу в 1958 році з золотою медаллю, в 16-річному віці вступив до Київського політехнічного інституту. З цим із одним з найпрестижніших закладів вищої освіти було пов'язане все його наступне життя. З першого курсу брав активну участь в роботі студентського наукового товариства, неодноразово був учасником і призером всеукраїнських і міжнародних студентських олімпіад. У співавторстві з викладачами опублікував ряд наукових робіт в авторитетних

наукових виданнях. Його гострий аналітичний розум, нестандартне мислення, здатність критично оцінювати найновіші досягнення світової технічної науки і прогнозувати подальші тенденції їх розвитку справили особливе враження на членів державної екзаменаційної комісії під час захисту дипломної роботи. Під час захисту відбулася активна дискусія, що засвідчила не лише про ґрунтовні теоретичні знання обдарованого випускника, але і його чітке бачення реалізації пропонуванних ідей у виробництві. Його наукові здобутки були належно оцінені і рекомендували для вступу до аспірантури.

Про надзвичайні наукові здібності і титанічні зусилля для досягнення поставленої мети Михайла Антоновича свідчить, наприклад, те, що в 25-річному віці він став кандидатом технічних наук, а в 35 років доктором технічних наук. Станом на 1977 рік він був одним із небагатьох науковців на теренах всього колишнього Радянського Союзу, що мали науковий ступінь доктора наук. Наукові звершення цієї видатної постаті в новітній історії України гідні подивування. Вони стрімко зростали з роками напруженої праці. Наукові здобутки М. А. Павловського були гідно оцінені державою. В 1980 році він був удостоєний Державної премії України в галузі науки і техніки, а в 1986 році став лауреатом Державної премії СРСР в галузі науки і техніки. За визначні досягнення в галузі науки і техніки в 1991 році йому було присвоєно звання «Заслужений діяч науки і техніки України». На монографічні дослідження вченого завжди з'являлися розгорнуті позитивні відгуки у вітчизняних наукових виданнях і в спеціалізованій зарубіжній літературі. Розвиток науки і техніки в Україні в значній мірі був активований визначними організаторськими здібностями Михайла Антоновича. У 1985 році він створив Міжгалузевий науково-дослідний інститут проблем механіки «Ритм», був одним з ініціаторів та організаторів створення Академії технологічних наук (1991 р.) та став її Першим віцепрезидентом. Він був також дійсним членом Російської інженерної академії та Міжнародної академії навігації та керування рухом. Багато років вчений очолював спеціалізовані вчені ради для захисту дисертацій, підготував 12 докторів наук і більше півсотні кандидатів наук. В науковому доробку

дослідника понад 450 наукових праць, серед яких 24 монографії. В науковому світі професор М. А. Павловський відомий як вчений, що здійснив вагомий внесок в розвиток механіки гіроскопічних систем, навігаційних систем та комплексів, нелінійних просторових коливань. В багатогранній діяльності науковця поєднувались широкий діапазон фундаментальних наукових досліджень з вирішенням найважливіших народногосподарських проблем. Зокрема, під його керівництвом було розроблене унікальне обладнання для наземних випробувань ракетно-космічного комплексу «Енергія-Буран», створена теорія і доведені до практичного використання роботи з розробки приладів та систем навігації, побудованих на нових фізичних принципах.

Михайло Антонович був також людиною, що володіла рідкісною педагогічною майстерністю, здатною на високому науково-методичному рівні організувати навчально-виховний процес. Кафедру теоретичної механіки Київської політехніки він беззмінно очолював протягом 26 років. У викладанні навчальних дисциплін застосовував новітні досягнення педагогічної теорії і практики. Він є автором кількох підручників і навчальних посібників, які з успіхом використовували викладачі і студенти не тільки закладів вищої освіти України, а й інших країн. У 2002 році, на порозі третього тисячоліття, вперше видав українською мовою новий тип підручника українською мовою. Його лекції, семінарські і лабораторні заняття були справжньою педагогічною лабораторією. Студенти схвально відгукувалися про його лекції, які характеризувалися глибоким знанням навчального матеріалу, логічністю та ясністю викладу, застосуванням мультимедійних засобів навчання. Його педагогічна праця відзначена званням «Почесний професор КПІ».

В нових суспільно-політичних умовах М. А. Павловський значну частину свого життя віддав становленню державності України, економічному розвитку молодій Українській держави в умовах переходу до ринкової економіки, працював на відповідальній посаді Міністра промисловості України. Як політик і державний діяч активно впливав на вирішення проблем взаємодії громадянського суспільства і

держави, на вирішення питань її внутрішньої та зовнішньої політики. Про його високий авторитет в суспільстві свідчить те, що він протягом кількох разів поспіль обирався депутатом Верховної Ради України. Там він обирався Головою комітету з ядерної політики та безпеки, Головою підкомітету з питань організації роботи Верховної Ради, очолював міжпарламентську групу «Україна-Китай». Михайло Антонович був заступником керівника політичної партії «Батьківщина», одночасно очолював Київську міську організацію партії. Його виступи з парламентської трибуни завжди характеризувалися конкретністю, неспростовною доказовістю наведених фактів, чітким обґрунтуванням і переконливими аргументами на користь висловлених пропозицій, нікого не залишали байдужими.

М. А. Павловський відійшов у вічність 26 лютого 2004 року. В пам'яті всіх, хто його знав, він назавжди залишився як надзвичайно проста, щира, з великим і добрим серцем, запрограмованим на добро, чесна й благородна людина.

Вадим Григоренко

Література

1. **Дунець В.** Зоряний шлях Михайла Поплавського // Видатні постаті міста Хмельницького : матеріали Другої науково-практ. конф. «Місто Хмельницький в контексті історії України». – Хмельницький, 2007. – С. 207-210.
2. **Литвин В.** Павловський Михайло Антонович // Голос України. – 2004. – 27 лют.
3. **Михайло Павловський** закінчив свій земний шлях // Голос України. – 2004. – 27 лют.

12 квітня

Повний кавалер орденів Слави

*До 110-річчя з дня народження
Івана Федоровича Андрейцева*

Іван Федорович Андрейцев народився 12 квітня 1912 року в селі Велика Слобідка на Кам'янецьчині в селянській сім'ї. Одержав початкову освіту. Ще юнаком почав працювати у сільгоспартілі.

На початку війни потрапив в оточення і опинився в полоні, звідки зумів вирватися. З весни 1944 р. – знову на фронті. Кулеметник 574-го стрілецького полку (121-а стрілецька дивізія, 60-а армія, 1-й Український фронт) сержант І. Ф. Андрейцев в бою за Тернопіль проявив особисту хоробрість при захопленні в полон розвідгрупи, за що у квітні 1944 р. нагороджений орденом Слави III ст., за Львівсько-Сандомирську операцію нагороджений орденом Слави II ст. За винахідливість і сміливість у бою за Прагу в травні 1945 р. його нагородили орденом Слави I ст. Також нагороджений орденом Вітчизняної війни I ст., медаллю «За відвагу» та іншими медалями.

З 1946 року – в запасі. До виходу на пенсію працював у колгоспі їздовим. Помер 24 грудня 1985 р. Похований у селі Велика Слобідка.

Пам'ять про Другу світову війну та її безпосередніх учасників безмежна, невичерпна, вічна. Сувора правда про ті часи особисто дорога нам, нащадкам, бо це приклад самовідданого служіння Батьківщині.

Іван Федорович проводив велику патріотичну і виховну роботу в школах в дні, коли йшла підготовка до річниці Перемоги. Робив він це доступно, просто, натхненно. Всі присутні на уроках мужності його уважно слухали і розуміли.

Якось розповів Іван Федорович і про те, як в 1945 році за визволення м. Прага був представлений до нагороди, ордену Слави I ступеня. Але через те, що був важко контужений і

тривалий час перебував у госпіталі, нагороди не отримав. В мене це викликало гіркоту. Скільки років пройшло з того часу, а чомусь замовчують. Разом з тим вірилося, що правда все-таки восторжествує і з часом усе стане на свої місця.

Навесні 1974 року у сільському будинку культури проходила нарада. Я підійшов до представника військкомату і розповів про непросту долю Івана Федоровича, про не отриману ним нагороду. Той уважно вислухав мене і пообіцяв розібратися. Так воно і сталося.

В 1976 році в урочистій обстановці у Шутновецькому клубі Івану Федоровичу було вручено орден Слави I ступеня. Через тридцять один рік нагорода найшла героя.

24 грудня 1985 року сумна звістка пролетіла по всіх селах нашого господарства. Перестало битися полум'я серця Івана Федоровича Андрейцева.

Тож відчуємо себе синами Вітчизни. Хай буде у кожного із нас почуття гордості від того, що ми є спадкоємцями слави і духовності цінностей, які нам залишили солдати Перемоги, серед яких і славний подолянин Іван Андрейцев.

Антон Малик

Література

1. **Просяний І.** Кулеметник Андрейцев // Прапор Жовтня. – 1970. – 17 жовт. – С. 3.
2. **Марковський В.** Діти солдата // Прапор Жовтня. – 1987. – 9 трав. – С. 3.
3. **Малик А.** 3 когорти мужніх // Прапор Жовтня. – 1991. – 17 серп. – С. 2.
4. **Кирилюк І.** Фронтові дороги Івана Андрейцева // Кам'янець-Подільський вісник. – 1995. – 6 трав. – С. 2.

5 травня

Вчений-літературознавець Леонід Білецький: на ниві національного відродження

До 140-річчя з дня народження

Леонід Тимофійович Білецький належить до категорії тих непересічних особистостей, які усе своє свідоме життя присвятили розвитку української справи. Зокрема, за авторитетним визнанням професора М. М. Ільницького, він створив єдину досі історію української літературознавчої думки, вперше дав систематизований виклад психологічної теорії О. Потебні, яка сьогодні здобула світове визнання, написав низку досліджень з історії української літератури від найдавніших часів до сьогодні, фольклористичних праць, студій про український театр, як педагог виховав багато поколінь літераторів.

Народився Л. Т. Білецький 5 травня 1882 р. в селі Листвинівка Липовецького повіту Київської губернії в селянській родині. Початкову освіту здобув у с. Краснопільці Уманського повіту, закінчивши двокласну народну школу. Затим виїхав до Петербургу, де навчався в середній механіко-технічній школі та водночас готувався до іспитів за повний курс гімназії. У червні 1907 р. він ці іспити успішно склав за курс Другої Київської класичної гімназії, а восени цього ж року вступив на фізико-математичний факультет університету св. Володимира. Однак уже за рік Л. Т. Білецький переводиться на історико-філологічний факультет.

З 1909 р. він енергійно працює в семінарі відомого літературознавця В. Перетця у галузі російської філології, а згодом студіює нову російську і українську літературу та народну поезію у семінарі професора А. Лободи. У 1913 р. на відмінно закінчує університетські студії, за що був залишений при навчальному закладі професорським стипендіатом. Крім того, з 1914 по 1917 р. учительює в Київській державній гімназії.

Навесні 1918 р. Л. Т. Білецький успішно складає

магістерські іспити, які давали йому право провадити викладацьку роботу у вищій школі на посаді приват-доцента. Прагнучи до самореалізації на освітянській ниві, він від початку Української революції 1917 – 1921 рр. вступає на службу до департаменту середньої школи Генерального секретаріату освіти, а невдовзі після приходу до влади гетьмана П. Скоропадського погоджується переїхати до Кам'янця-Подільського, де спільними зусиллями місцевих громадських активістів, київської професури та представників урядових структур було відкрито другий в Українській державі національний вищий навчальний заклад.

Кам'янецький період в життєвому сенсі був особливо насичений різними вагомими подіями. Природно, що основні свої зусилля Л. Т. Білецький сконцентрував на науково-педагогічній діяльності. Впродовж 1918 – 1920 рр. він прочитав декілька курсів, в тому числі й обов'язкових. Викладаючи історію української літератури (давні часи, до XIV ст.), він ставив за мету подати слухачам не стільки повноту картини історико-літературного розвитку та вичерпний зміст усіх літературних фактів доби, як з наукових підстав висвітлити передусім зміст терміну «історія української літератури», визначити її початок та наукові засади існування, після чого проілюструвати історико-літературну картину дисципліни в найбільш художніх її зразках та їх справжнього наукомистецького висвітлення. З метою вирішення цього завдання він звертав особливу увагу на апокрифи, легенди, гімнографію описів церков, повісті та духовні романи, що мали не тільки історичне, але й художнє значення. При цьому Л. Т. Білецький притримувався не суто хронологічного принципу подачі матеріалу, а жанрово-історичного, тобто проводив класифікацію творів по сюжетах та формі і вже в ділянці останній з'ясував історичну картину розвитку окремого жанру з боку його сюжету та форми. Наслідком цього курсу був підготовлений до друку 1-й том «Історії української літератури».

Крім наполегливої праці із забезпечення навчального процесу якісним змістом, Л. Т. Білецький майже увесь час перебування в університеті виконував обов'язки декана історико-філологічного факультету, входив до складу комісії з

реалізації конкурсу будівництва нових університетських приміщень. Рішенням правління навчального закладу йому неодноразово доручали перевіряти скарбницю університету, на прохання ректора він займався підготовкою програм до Шевченківських святкувань.

Не менш яскраво творча енергія Л. Т. Білецького проявлялася і в державотворчому житті краю. Зокрема, в 1919 р. він редагував кам'янецькі часописи «Життя Поділля» та «Трудовий шлях», виступав із матеріалами про старе українське письменство на курсах з українознавства, улаштованих Культурно-освітньою управою Головного управління Генерального штабу для старшин і урядовців рекрутських полків і інституцій.

Ця діяльність не могла залишитись поза увагою більшовиків. Коли останні в квітні 1919 р. вдруге зайняли Кам'янець-Подільський, Л. Т. Білецький разом із В. О. Бідновим були арештовані, і лише завдяки певному збігу обставин залишилися живими. Тому коли комуністи в середині листопада 1920 р. остаточно утвердилися в краї, у Леоніда Тимофійовича особливого вибору не було. Він не повертається з відрадження зі Львова, куди виїхав напередодні доленосних подій за дорученням ректора, аби пришвидшити приїзд до Кам'янця-Подільського обраних на кафедри навчального закладу галицьких науковців – І. Крип'якевича, С. Балея, Ю. Гірняка та ін.

У 1923 р. Л. Т. Білецький переїздить до Праги, де впродовж трьох років обіймає посаду ректора Українського високого педагогічного інституту імені М. Драгоманова. З 1932 р. він працює на посаді професора в Українському вільному університеті. Наразі викладає в Українській гімназії у Празі та в Українській господарській академії в Подєбрадах. Цей період відзначений як особливо плідний у творчій біографії науковця.

Перед наступом радянських військ Л. Т. Білецький переїздить до німецького міста Ульм, що належало до англійської окупаційної зони. Тут він стає співробітником Центрального представництва української еміграції.

У лютому 1949 р. Л. Т. Білецький перебирається до

Канади й оселяється у Вінніпезі. Спочатку він стає заступником президента Української вільної академії наук, а у 1950 – 1955 рр. очолює УВАН у Канаді. Тут йому вдалося реалізувати давніший задум – підготувати до видання твори Т. Шевченка за власними принципами впорядкування та коментарями. Чотиритомне видання вийшло у 1952 – 1954 рр. за фінансової підтримки видавництва «Тризуб».

Помер Л. Т. Білецький 5 лютого 1955 р. Його праці до сьогодні залишаються підвалинами нової концепції історії української літератури.

Віктор Адамський

Література

1. **Білецький Л. Т.** Мої спомини (1917 – 1926 рр.) / підготовка тексту, вступна стаття та іменний покажчик В. Р. Адамського. – Кам'янець-Подільський: «Медобори – 2006», 2013. – 239 с.

2. **Завальнюк О. М.** Історія Кам'янець-Подільського державного українського університету в іменах (1918 – 1921 рр.). – Кам'янець-Подільський, 2006. – С. 171-181.

3. **Гльницький М. М.** Леонід Білецький – історик українського літературознавства // Білецький Л. Т. Основи української літературно-наукової критики. – Київ, 1998. – С. 7-26.

4. **Мандрика М. І.** Леонід Білецький. – Вінніпег : Накладом Т-ва «Просвіта» в Кенорі, Онт., 1957. – 21 с.

14 травня

Славетний земляк – Володимир Сокирко

До 130-річчя з дня народження

Володимир Костянтинівич Сокирко – відомий український актор, народний артист України. Народився 14 травня 1892 року в містечку Білогородка, що на Поділлі.

Мати – співачка, батька не було. Як згадував сам актор «був незаконнонародженим». Мати, гастролуючи, змушена була брати сина з собою, тому змалку В. Сокирко зазнав мандрівного життя. Уже в підлітковому віці Володимира взяв на виховання театральний критик К. Й. Зінченко. Саме він увів хлопця в коло артистів театру Михайла Кропивницького, який гастролував у той час в м. Одеса. Володимир, познайомившись з акторами, виконував різні дрібні доручення, допомагав робочим сцени і, звичайно, відвідував усі вистави. І саме тоді він пройнявся духом театру і вирішив стати актором. У 1910 році, будучи вісімнадцятирічним юнаком, вступає в трупу Одеського театру мініатюр як повноцінний актор.

Життя актора було мандрівним, виступати здебільшого доводилося в невеликих повітових містечках, отримував авансом по 15-20 копійок на день, яких вистачало лише на скромне харчування. Маючи чудовий голос, у нього був бас, добре співаючи, В. Сокирко мріяв про справжню театральну сцену, де міг би реалізувати ці здібності. І коли в Ростові-на-Дону зустрівся з українською трупю Д. А. Гайдамаки, соратником М. Кропивницького, перейшов туди. Граючи у класичних виставах ролі зі співом, почав реалізовувати свій співочий талант. Та, на жаль, цей період у його житті тривав недовго. Почалася Перша світова війна і Володимира призивають до війська. З перших днів війни брав участь у боях, був поранений, отруєний газами. Тому, демобілізувавшись, довго лікувався, і лише у 1919 році знову повернувся на сцену, ставши актором українського театру Політосвіти. Та стан здоров'я Володимира Костянтиновича погіршився, тому довелося відмовитись від мандрівного акторського життя. Усе-таки відходити від сцени він не хоче, тому влаштовується завідуючим клубом при Миловинківському цукровому заводі, де організовує драматичний гурток, у якому і сам грав окремі ролі. Та професійне театральне щастя його не обминуло.

У березні 1922 року до них з виставами приїхала трупа Київського театру імені І. Франка. Запримітивши талант молодого керівника драмгуртка і актора, Володимиру Сокирку запропонували вступити до трупи. І так він знову став актором професійного театру, у якому пропрацював до 1931 року. І коли

у цьому ж році – у Харкові – тодішній столиці України – відкрився Державний Театр Революції, створений з акторів Одеського Театру Революції, харківських театрів і Київського театру ім. І. Франка, В. Сокирко стає актором новоствореного театру.

У 1940 р. театр переведено на Буковину під новою назвою Чернівецький український музично-драматичний театр імені Ольги Кобилянської. У цьому театрі актор Володимир Костянтинович Сокирко працював до 1976 року, саме тут виріс, змужнів і досяг слави. За весь період акторської кар'єри ним було зіграно більше сотні ролей. Найкращими були: Микола Задорожний («Украдене щастя» Івана Франка), Івоніка («Земля» за Ольгою Кобилянською), Лавро Мамай («Дума про Британку» Юрія Яновського), Отелло (в однойменній трагедії Вільяма Шекспіра), Вересай («Соло на флейті» І. Микитенка) та ін.

Як талановитий актор В. Сокирко запрошувався зніматися і в українських фільмах, таких як: «Чорні дні» (Машиніст, 1930), «Мірабо», «Земля», «Над Черемошем» та ін.

За багаторічну працю і всенародно визнаний талант актора Володимиру Костянтиновичу було присвоєно звання Народного артиста УРСР, а також нагороджено найвищою на той час нагородою – Орденом Леніна.

Свій театральний шлях актор Сокирко завершив у 1976 році, у віці 84 роки.

Помер Володимир Костянтинович Сокирко 14 жовтня 1983 р. в м. Чернівці, де і похований на місцевому кладовищі.

Валентин Ільїнський

Література

1. **Сокирко Володимир** Костянтинович // Богайчук М. А. Література і мистецтво Буковини в іменах : словник-довідник / М. А. Богайчук. – Чернівці : Букрек, 2005. – С. 254.

2. **Сокирко Володимир** Костянтинович // Капельгородська Н. М. Кіномистецтво України в біографіях : кінодовідник / Н. М. Капельгородська, Є. С. Глущенко, О. Р. Синько. – Київ, 2004. – С. 555.

3. **Сокирко Володимир** Костянтинович // Енциклопедія Українознавства. – Львів, 2000. – Т. 8. – С. 2939-2940.

4. **Сокирко Володимир** Костянтинович // Мистецтво України : біогр. довід. / за ред. А. В. Кудрицького. – Київ, 1997. – С. 551.

1 червня

Герой «Десанту Ольшанського»

*До 110-ї річниці з дня народження
Героя Радянського Союзу Юхима Пархомчука*

Юхим Онуфрійович Пархомчук народився 1 червня 1912 року в с. Червона Дубина Острозького повіту Волинської губернії (нині Теофіпольського району Хмельницької області), у сім'ї селян. Відомо, що він працював в органах НКВС в Одеській області, про що свідчить книга «Загиблих працівників органів НКВС Одеської області в роки Великої Вітчизняної війни».

За даними бази даних «Пам'ять народу» Юхим Онуфрійович призивався у Червону Армію Одеським районним військовим комісаріатом, служив у Севастополі. З 1941 р. ніс службу у Чорноморському військово-морському флоті СРСР. У складі флоту брав участь в обороні Одеси, що тривала 72 дні та восьмимісячній обороні Севастополя. В одному із боїв його помилково зарахували до загиблих, про що свідчить запис в обліковій карточці «пропав безвісти в листопаді 1941 року». Інформація про смерть Юхима Онуфрійовича була надіслана його дружині Урсовій Анні Іванівні, яка проживала в Одесі. За оборону Одеси Указом Президії Верховної Ради СРСР 26 вересня 1943 р. нагороджений медаллю «За оборону Одеси».

У квітні 1943 р. зарахований до складу 384 окремого батальйону морської піхоти на посаду заступника командира відділення ПТР. У складі батальйону брав участь у Південно-Озереївській десантній операції відомій більше як «мала земля». Оборона цього клаптика землі розпочалася в ніч на 4 лютого 1943 р. і тривала 225 днів та завершилася вранці 16 вересня

звільненням Новоросійська. Місто було звільнене силами Чорноморського флоту під час проведення Новоросійської десантної операції (тривала з 10 по 16 вересня 1943 р.). Під час боїв отримав два поранення.

Восени 1943 р. брав участь в десантних операціях із визволення міст Таганрогу, Маріуполя та Бердянська. В жовтні 1943 р. за відмінне виконання бойових завдань при визволенні Маріуполя був нагороджений медаллю «За відвагу».

Подвиг

26 березня 1944 р. Червона Армія розпочала проведення «Одеської наступальної операції». У ній були задіяні війська 3-го Українського фронту та Чорноморський флот. Щоб надати допомогу червоноармійським підрозділам в районі Миколаєва, командувач 28-ю армією генерал-лейтенант Олексій Гречкін наказав висадити в Миколаївському порту десант морської піхоти. Цей загін повинен був зав'язати бій в тилу німецьких військ, викликати паніку та відтягнути на себе частину ворожих підрозділів.

Виконання завдання поклали на 384-й окремий батальйон морської піхоти. Зі складу 384-го окремого батальйону морської піхоти виділили групу десантників під командуванням старшого лейтенанта Костянтина Ольшанського. До неї увійшли 55 моряків (серед них був і матрос Ю. Пархомчук), 2 зв'язківця зі штабу армії та 10 саперів.

Дві доби загін вів кровопролитні бої, відбив 18 запеклих атак противника, знищивши при цьому до 700 солдатів і офіцерів ворога. В живих із групи залишилося лише 6 десантників. Героїчно загинув і матрос Ю. Пархомчук.

Загиблі десантники були поховані 3 квітня 1944 р. в центрі Миколаєва, у сквері на східній стороні Соборної площі. У 1946 р. на місці поховання з бетону було споруджено пам'ятник, і розбито сквер, що отримав ім'я 68-ми Десантників.

20 квітня 1945 року Указом Президії Верховної Ради СРСР за зразкове виконання бойових завдань при боротьбі з нацистськими загарбниками та проявлену при цьому відвагу і героїзм, матросу Ю. О. Пархомчуку посмертно присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Юрій Олійник

Література

1. **Пархомчук Юхим** Онуфрійович // Безсмертя: кн. пам'яті України: 1941 – 1945. – Київ, 2000. – С. 785.

2. **Макухин М.** В отряде ольшанцев // Гордость и слава Подолии: очерки о Героях Советского Союза – уроженцах Хмельниц. обл. – Львов, 1985. – С. 187-189.

8 червня

Широкий Петро Павлович

До 90-річчя з дня народження

Широкий Петро Павлович народився 8 червня 1932 року в селі Бондарівка Ярмолинецького району в сім'ї колгоспників. Дитячі та шкільні роки пройшли в рідному селі. Навчався в Шайнській семиричній школі. З 1941 по 1944 рік разом із сім'єю перебував в евакуації на Кавказі. Батько, Павло Максимович, активний учасник бойових дій на фронтах Великої Вітчизняної війни, старшина, командир артилерійського підрозділу – обслуги гаубиці. Нагороджений бойовим орденами Червоної зірки та Слави другого і третього ступенів, медалями «За відвагу» і «За бойові заслуги».

В 1951 році Петро Широкий закінчив Дрогобицьке музичне училище, отримавши спеціальність диригента хорових колективів. Працював у Західній Україні м. Миколаїв Львівської області. Там одружився. Дружина, Софія Миколаївна, 1931 року народження, закінчила Київське училище культури за спеціальністю – бібліотекар, після закінчення якого була направлена на роботу по спеціальності в Миколаїв Львівської області. Там у них у 1954 році народилася дочка Світлана. У 1955 році сім'я Широких переїжджає в смт Ярмолинці Хмельницької області. З цього ж року аж до виходу на заслужений відпочинок він працював художнім керівником районного Будинку культури.

В 1967 році Петра Павловича призначають керівником

новоутвореного вокального ансамблю «Ярмолинчанка». Під керівництвом обдарованого, талановитого музиканта-композитора ансамбль швидко поповнився артистами, виконавцями, ентузіастами народного фольклору. Через деякий час ансамбль змінив назву на «Кудрявчик». В його репертуарі виключно народні пісні, співанки, жарти, які записані на тернах області. За відродженням та пропагуванням народних традицій і звичаїв Міністерство культури України 21 травня 1970 року ансамблю «Кудрявчик» присвоїло звання «Народний». Крім цього, він був ще й керівником районної агіткультбригади при Будинку культури, багатьох хорових колективів, зокрема, художнім керівником і диригентом народного аматорського хору медичних працівників районної лікарні, хорів: працівників освіти, підприємства «Райсільгосптехніка», залізничної станції, військової частини, що дислокувалася в смт Ярмолинці, працівників культури району, медиків Хмельницької обпсихлікарні, райвідділу внутрішніх справ, а також аматорського хору ветеранів війни і праці.

Ним особисто зібрано та записано понад 70 чудових зразків пісенної творчості жителів Ярмолинеччини. Створено багато особистих музичних творів, здійснено чимало музичних обробок мелодій та пісень.

Був лауреатом багатьох Міжнародних, Всесоюзних, республіканських фестивалів та конкурсів. За сумлінну та багаторічну працю в розвитку культури в 1971 році нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, а в 1990 році отримав звання Заслуженого працівника культури України.

Помер 8 квітня 2004 року, похований у смт Ярмолинці.

Петро Коцюба

23 липня

Олена Феодосіївна Михальчишина

До 95-річчя з дня народження

Олена Феодосіївна Михальчишина народилася 23 липня 1927 року в селі Попівці Летичівського району в родині сільських трудівників. Крім неї в сім'ї було ще троє дітей: дві дочки і син.

Дитячі роки Олени припали на тяжкі 30-ті роки: голод, війна. В школі навчалась лише три роки. Батько загинув на фронті. В березні 1944 року, після звільнення села, Олена 17-річною дівчиною, долучилася до праці в колгоспі в рільництві, їздовою. Вже в 1948 році вона очолює ланку буряківниць. Рік за роком покращуються результати їх роботи, зростає врожайність цукрових буряків. Ланка виходить на перші місця в районі, стає учасником Всесоюзної сільськогосподарської виставки, нагороджується «Великою срібною медаллю». В 1971 році Михальчишиній Олені Феодосіївні за високі результати в роботі присвоюють звання Героя Соціалістичної Праці з врученням Зірки Героя та ордена Леніна. В 1976 році вона нагороджується орденом Трудового Червоного Прапора.

Працюючи, Олена Феодосіївна вже заочно закінчила середню школу. Була активною в громадському житті. Неодноразово обиралася депутатом районної та обласної ради. З тих пір і до кінця своєї звичайної трудової біографії вона була ланковою. В 1959 та 1963 роках Олена Феодосіївна обирається депутатом Верховної Ради України 5-го та 6-го скликань.

Померла 27 лютого 2008 року на 82 році.

В 2015 році на приміщенні агрофірми «Промінь» села Суслівці, на честь Михальчишиної Олени Феодосіївні відкрито меморіальну дошку. В місцевій школі створено музей хліба, в якому розміщені матеріали про видатну селянську трудівницю.

Галина Чекерда

Література

1. Савенко В. Господарі землі // Летичівська газета. – 1997. – 4 жовт.
2. Герою – сімдесят // Летичівська газета. – 1997. – 26 лип.
3. Олена Феодосіївна Михальчишина // Радянське Поділля. – 1972. – 13 лют.
4. Незабутні, хвилюючі дні // Корчагінець. – 1971. – 15 квіт.

1 вересня

Його життєва доля

*До 90-річчя з дня народження
Володимира Сильвестровича Голуба*

Володимир Сильвестрович Голуб – правовик, ветеран праці, поет. Він гідно представляє славне старше покоління Хмельниччини.

Життєвий поріг Володимир Сильвестрович переступив в селі Ружичанка в 1932 році. Тут в сім'ї сільського вчителя зіп'явся на ноги, зробив перші кроки... а після батька перевели директором школи в сусідні Івашківці, де сім'я проживала до початку війни.

Сильвестр Сидорович, батько Володимира, на п'ятий день війни, здавши в місцевий колгосп корову і телицю, взяв пару коней, воза та відправив дружину – Марію Василівну з маленьким сином в евакуацію на схід країни, а сам добровільно пішов на фронт.

Після багатьох поневірянь, під бомбами фашистських літаків, сотень кілометрів доріг і залізниці малий Володимир з матір'ю отримали прихисток в далекому Казахстані. До травня 1944-го вони мешкали в селі Уріцьке Красногвардійського району. Мати працювала в колгоспі. Частенько на допомогу їй ставав і малий Володя.

Влітку сорок четвертого повернулись до рідної

Ружичанки. Цього ж року з госпіталю приїхав додому і батько інвалідом першої групи. Згодом їх сім'я переїхала на проживання в Ізяслав, а потім Славуту, де батько вчителював, а Володя ходив до школи.

Закінчивши в 1952 році десятирічку, Володимир вступає в Харківський юридичний інститут. І після його закінчення за направленням прибув у Хмельницьку область. Працював тут слідчим прокуратури колишнього Старо-Ушицького району, а потім на цій же посаді в Кам'янець-Подільській міжрайпрокуратурі. В Кам'янець-Подільському у Володимира Сильвестровича Голуба почалось особисте становлення як професійного юриста. Тут зміцніло, набрало нових сил і його сімейне життя. В місці над Смотричем Володимир Сильвестрович добре виправдовував звання юриста, досвідченого працівника.

Володимир Сильвестровичу поталанило працювати у Кам'янець-Подільському під керівництвом талановитих керівників: Г. Тонкачєєва, О. Лесового, П. Коротаєєва, П. Івка та інших.

Відпрацювавши у Кам'янець-Подільському краї більше 10 років, він отримав справжній гарт професіонала, здобув високу відповідальність на його подальшій діяльності.

З початку 1971 року Володимир Сильвестрович працює в обласному центрі – Хмельницькому. Його активна діяльність проявилася на партійній роботі, обласній колегії адвокатів, а з часом – начальника управління юстиції. На цій посаді працював 13 років.

За роки роботи обирався депутатом обласної ради 4-х скликань. Після виходу на пенсію працював юристом-консультантом в обласному управлінні юстиції, українсько-німецькій фірмі «Агро-Поділля».

За багаторічну і сумлінну працю, активну громадську діяльність Володимир Сильвестрович був нагороджений відзнаками: «Ветеран праці», «За бойові заслуги» та інші.

Видав збірку віршів «Багряний листочок».

Ось така життєва доля Василя Сильвестровича – щедрої, доброї людини, яка любить і вміє пожартувати і в полон своїм рокам здаватись не збирається.

Петро Шкробот

9 вересня

Микола Михайлович Табола: життя віддане хірургії

До 70-річчя з дня народження

Табола Микола Михайлович – лікар-онкохірург вищої категорії та лікар вищої категорії з організації та управління охорони здоров'я, заслужений лікар України (2002), член асоціації хірургів-гепатологів (1999), член асоціації колопроктологів (2000), член асоціації онкологів та онкоурологів України (2011), заступник директора з медичного обслуговування населення Комунального неприбуткового підприємства «Хмельницький обласний протипухлинний центр».

Микола Михайлович народився в селі Ключівка, що на Краси́лівщині, 9 вересня 1952 року в родині рибалки. Його батько Михайло Федорович – працівник рибгоспу, мати Марія Петрівна – домогосподарка.

Через 2 роки сім'я переїхала на проживання до м. Антоніни. Микола Михайлович закінчив Антонінську середню школу у 1969 р. і вступив до Вінницького медичного інституту ім. М. Пирогова. 1969 – 1975 рр. – навчання в інституті. Чому професія лікаря? Сам Табола М. М. говорить про це: «... я схилився на бік медицини, напевне, тому, що в мене часто хворіла мама, і я бачив її страждання, бачив людей у білих халатах, і мені теж хотілося когось рятувати! А, можливо, заговорив голос крові – лише після закінчення медінституту я дізнався, що моя бабуся по батьковій лінії, яка жила в Росії, була сільською знахаркою. Вона прожила 92 роки і до останнього допомагала людям».

Навчаючись в інституті на останніх курсах, визначився із медичною спеціальністю – це хірургія. Інтернатуру проходив на базі Хмельницької міської лікарні протягом 1975 – 1976 рр. Після закінчення інтернатури був направлений працювати онкологом в Антонінську районну лікарню № 2.

Перша операція, що була зроблена цілком самостійно: жінка розбила ногу і колінна чашечка лопнула надвоє. Михайло Табола її прооперував, і через два тижні вона вже ходила.

1980 – 1982 рр. – ординатура, яку Микола Михайлович проходив під керівництвом Миколи Шевченка – одного з найкращих на теренах України онкохірурга по техніці операцій з Вінниці. Він казав Таболі М. М. : «Великим науковцем я тебе не зроблю, бо я сам не такий, а от хірургом будеш достойним».

Після закінчення ординатури Миколу Таболу направили на роботу в Хмельницький онкологічний диспансер лікарем-онкологом. З 1983 по 1992 р. – перший заступник з лікувальної частини цього закладу. Працюючи на цій посаді завжди прагнув впроваджувати нові методики діагностики та техніки операцій, які вивчав під час численних стажувань у провідних онкологічних клініках України та Росії.

Стажувався в Донецьку, у академіка АМН України, професора Григорія Бондаря, який показував усі етапи операції. Після того заходили в кабінет, і він знову розказував, малював...

Далі була Москва, онкологічний центр – у Радянському Союзі це був найпотужніший медичний заклад. Тамтешні спеціалісти спочатку підсміювалися над нашим лікарем – що він може знати, провінція! Але Миколі Михайловичу вдалося довести їм, що знає не менше, ніж більшість із них. Як згадує Табола М. М., йому пощастило працювати із провідними лікарями – Василем Книшем, Юрієм Патютко, Борисом та Всеволодом Матвєєвими, Михайлом Давидовим, які передали йому унікальну техніку операцій на стравоході, печінці й нирках. Все, чому Микола Табола навчився у них, почав впроваджувати у нас в онкодиспансері.

У 1991 році за професійні заслуги М. М. Табола нагороджений нагрудним почесним знаком «Відмінник охорони здоров'я».

У 1998 році Микола Михайлович Табола виконав першу у Хмельницькій області операцію на печінці (видалення правої частки печінки). Був ініціатором впровадження операцій на стравоході торакальним та комбінованим доступом та інших унікальних на той час операцій. Зважаючи на майстерність хірурга, знання, та вклад в онкологічну службу Хмельниччини у

2002 році Миколі Таболі присвоєно звання «Заслужений лікар України».

З березня 2006 року і дотепер Табола Микола Михайлович працює заступником директора з медичної частини обласного протипухлинного центру. У цьому ж році М. М. Табола пройшов стажування з онкохірургії в Сполучених Штатах Америки (м. Модесто, штат Каліфорнія). Брав участь у численних конгресах, з'їздах, конференціях з питань онкології в нашій країні і за кордоном. Свої знання і досвід завжди передавав своїм учням – молодим лікарям та інтернам. Мороз В. А., Стручковський В. В., Гнатюк М. Г., Моргун А. С. – далеко не повний перелік тих, хто чомусь навчився у Миколи Михайловича. І головна учениця – донька Надія, яка пішла дорогою батька та стала онкохірургом.

Микола Михайлович одружений на Лідії Миколаївні, яка теж лікар, вони зустрілись в Антонінах під час роботи після інтернатури. У них двоє доньок Наталія та Надія, обидві обрали професію лікаря. Підрастає онук Іван.

А ще Табола М. М. надає спонсорську допомогу та підтримує Антонінську школу, де навчався, і церкву с. Ключівка. Завдяки Миколі Михайловичу надруковано 2 книги Наталії Куян та Лілії Рибачук «Гордість Антонінської землі» та «Свята Ключівська земля».

Розмірковуючи про свою професію Микола Табола говорить про те, що на жаль, є дві медицини: медицина з парадного входу – це білі халати, гарні медсестри, усмішки, а є з чорного – трудові будні, неприємні запахи, стогони хворих, незадоволені родичі, смерті... На жаль, онкології більше стосується останнє...

Табола Микола Михайлович і сьогодні оперує, допомагаючи хворим, для яких він остання надія.

За свою багаторічну роботу М. М. Табола неодноразово відзначений нагородами різного рівня:

2008 – Почесна грамота Кабінету Міністрів України;

2012 – орден I ст. Комітету координації сприяння правоохоронним органам та військовим формуванням України;

2013 – відзнака Хмельницької обласної державної адміністрації «За заслуги перед Хмельниччиною»;

2015 – медаль «За заслуги» II ст. «Асоціації К» Служби Безпеки України;

2016 – медаль «За заслуги» I ст. «Асоціації К» Служби Безпеки України.

Українська православна церква відзначила благодійну діяльність Миколи Михайловича:

2012 – орден Святого Миколая Чудотворця;

2014 – орден Покрови Пресвятої Богородиці;

2017 – орден Святого рівноапостольного князя Володимира I ст.;

2017 – медаль «За жертвність і любов до України».

Ірина Козак

Література

1. **Байдич О.** Кризь плин віків... Історія Красилівщини / О. Байдич. – Хмельницький : [б. в.], 2003. – 292 с.

2. **Куян Н.** Гордість Антонінської землі / Н. Куян, Л. Л. Рибачук. – Хмельницький : ФОП Цюпак А. А., 2016. – 32 с.

3. **Куян Н.** Свята Ключівська земля / Н. Куян, Л. Л. Рибачук. – Хмельницький : ФОП Цюпак А. А., 2021. – 32 с.

4. **Шандовська Л.** Микола Табола : «З кожним пацієнтом лікар втрачає частину свого здоров'я» / Л. Шандовська // Є. – 2012. – 16 верес.

15 вересня

Життя в польоті

*До 35-річчя з дня народження
Ольги Юріївни Полюк*

Ольга Юріївна Полюк народилася 15 вересня 1987 року в Хмельницькому. Учасниця трьох зимових Олімпійських ігор, майстер спорту України міжнародного класу з фрістайлу

(повітряна акробатика) та майстер спорту України зі спортивної гімнастики.

У 5 років Оля почала займатися спортивною гімнастикою в Хмельницькому обласному центрі фізичного виховання учнівської молоді в групі Валентини Лопатовської, приділяючи багато уваги загальнофізичній підготовці. А технічні навички їй продовжила розвивати Тетяна Довжук. Це давало їй змогу в подальшому увійти до складу збірної області і успішно виступати на багатьох всеукраїнських турнірах серед одноліток – як в окремих вправах, так і гімнастичному багатоборстві.

У жовтні 2000 року здобула першу вагому перемогу на Спартакіаді України серед школярів в опорному стрибку. На чемпіонаті ФСТ «Динамо» України в Києві у 2001 році стала призером в цьому ж виді та у вправах на колоді. Якось після отриманої травми на першому виді, порадившись з тренеркою, Оля все ж переконала її, що спроможна продовжити виступи, і таки завершила всеукраїнські змагання на високому 5 місці в багатоборстві. У 2002 році Ользі було присвоєно звання майстра спорту України зі спортивної гімнастики.

Взимку 2003 року під час відновлювального навчально-тренувального збору в Закарпатті спробувала кататись на лижах по гірських схилах на околицях Сваляви. І це в неї виходило досить природно та ефективно. Після закінчення 9 класу в Хмельницькій ЗОШ № 10 було бажання і надалі реалізовувати свої можливості в спорті. Проте в гімнастиці перспектива була мізерна. Адже на той час для її віку проводилось обмаль змагань. От тоді разом з батьками прийняла рішення спробувати зайнятися лижною акробатикою. Тетяна Довжук звернулася до відповідного фахівця – Галини Досової, яка посприяла вступу Ольги до Рівненського обласного ліцею-інтернату і розпочала з нею тренування. За три роки Полюк пройшла шлях від новачка до спортсменки високого міжнародного рівня в цій дисципліні.

Наполегливо тренується у відділенні фрістайлу в ДЮСШ № 1 і вже у 2004 році стає бронзовою призеркою чемпіонату України.

У 2005 році вступає до Міжнародного економіко-гуманітарного університету ім. академіка Степана Дем'янчука

на факультет фізичної культури та здоров'я і продовжує вдосконалювати свою спортивну майстерність: 2006 рік – Ольга посідає 2 місце на етапі Кубка Європи в Білорусі та виборює бронзову нагороду на чемпіонаті світу серед юніорів (Росія); 2007 рік – 3 місце на чемпіонаті світу серед юніорів (Швейцарія); 2008 рік – Ольга Полюк входить до складу збірної команди України з фрістайлу, виступає на етапах Кубка світу; 2009 рік – стає чемпіонкою України, готує нову програму стрибків, яку опробовує на етапах Кубка світу; 2010 рік – дебют на зимових Олімпійських іграх у Ванкувері (Канада), де Ольга виконувала складні стрибки та посіла 20 місце.

Повернувшись до України, Полюк доводить свою першість на етапі Кубка Європи та вкотре стає чемпіонкою України. Цього ж року Ольга отримує диплом магістра за спеціальністю фізична реабілітація та фізичне виховання.

У 2011 році Ольга перевелась до Рівненської обласної школи вищої спортивної майстерності і почала представляти за консолідованим заліком на всеукраїнському рівні ще й Хмельницьку область. Всього під час тривалої спортивної кар'єри станом на початок 2021 року виступила на трьох зимових Олімпійських іграх (2010, 2014, 2018 рр.), послідовно зайнявши там 20, 15 та 16 місця; на 8 чемпіонатах світу, де 4 рази входила до 10 найсильніших (6, 7, 8, 10 місця; на понад 100 етапах Кубка світу, посівши в сезоні 2018 – 2019 років високе 8 місце.

Виграла етапи Кубка Європи та Північної Америки, а в сезоні 2016 – 2017 років посіла друге загальне місце в Кубку Європи.

Нині, проживаючи в рідному Хмельницькому, продовжує за рейтингом перебувати серед найсильніших акробаток світу, готуючись до своєї 4-ї зимової Олімпіади, котра відбудеться у лютому 2022 року в Пекіні.

Віктор Флентін

Література

Ольга Полюк : «Кожен олімпієць у душі – чемпіон» // Проскурів. – 2021. – 18 трав.

17 вересня

Хмельницький національний університет: освіта, кар'єра, успіх

До 60-річчя з часу утворення

17 вересня 1962 року відбулось урочисте відкриття Хмельницького загальнотехнічного факультету Українського поліграфічного інституту ім. Івана Федорова. Факультет розташувався у триповерховій споруді. У навчальному корпусі було облаштовано шість аудиторій, лабораторії хімії, фізики, технології металів, опору деталей і машин, бібліотека із читальним залом.

За час свого існування заклад вищої освіти пройшов шлях від факультету Українського інституту до Хмельницького національного університету, який є найбільшим на Поділлі закладом вищої освіти. Наразі до складу університету входять п'ять навчальних корпусів, наукова бібліотека, дослідно-експериментальна база, будинок побуту, їдальня, лікувально-оздоровчий центр, п'ять гуртожитків, спортивно-екологічний комплекс на річці Південний Буг, музей історії ХНУ, музейно-виставковий центр «Історія та сучасність техніки», ботанічний сад.

Підготовку майбутніх фахівців в університеті здійснюють 8 факультетів за 49 спеціальностями. Сьогодні в університеті навчається близько семи тисяч студентів. Навчальний процес забезпечують 95 докторів та 374 кандидати наук.

У Хмельницькому національному університеті впроваджено ступеневу систему підготовки фахівців за такими ступенями – бакалавр, магістр та доктор філософії. У рамках цієї

системи університет активно співпрацює із партнерами: загальноосвітніми закладами освіти, закладами фахової передвищої освіти, закладами вищої освіти, суб'єктами господарювання, органами державної та місцевої влади. Університет є визнаним в Україні та за її межами науковим центром, у якому функціонують більше 20-ти наукових шкіл, докторантура, аспірантура, Вчені ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій, 10 навчально-наукових виробничих центрів та лабораторій, Центр проектування нестандартного обладнання. На базі університету починає свою роботу Регіональний науково-інноваційний центр, до створення якого доклала зусиль не лише адміністрація університету, але й представники міської влади.

За десять останніх років захищено більше 60-ти докторських та 170 кандидатських дисертацій. В університеті постійно ведеться робота по виконанню держбюджетних тем, господарських договорів, реалізуються грантові проекти, видається 9 наукових журналів, щорічно публікується понад 1700 статей та отримуються 25-35 патентів на винаходи, корисні моделі, промислові зразки тощо.

За 60 років зусиллями науково-педагогічних працівників в університеті підготовлено більше 60 тисяч висококваліфікованих фахівців. Серед випускників університету – керівники міністерств, відомств і департаментів, народні депутати України, міські голови, директори підприємств, ректори закладів вищої освіти, відомі вчені, олімпійські чемпіони, чемпіони світу та Європи, зірки естради тощо. Усе це результат копіткої, напруженої праці не одного покоління викладачів, співробітників, студентів, випускників.

У різні роки університет очолювали ректори: С. М. Ганжуров (1962 – 1969), М. І. Карпиленко (1969 – 1974), Р. І. Сілін (1974 – 2001), М. Є. Скиба (2001 – 2021), а з травня 2021 року на чолі університету став С. А. Матюх.

Вагомий внесок у становлення та розвиток університету внесли проректори М. П. Войнаренко, М. А. Йохна, В. Г. Каплун, С. Г. Костогриз, В. П. Кошель, В. М. Нижник, Г. Б. Параска, А. Д. Фомов; викладачі та співробітники, зокрема: О. О. Абрамов, В. І. Авузьяк, І. М. Баннова, А. М. Василюшин,

Я. М. Гладкий, Г. М. Драпак, Г. С. Калда, Я. Т. Кіницький, І. П. Ключ, К. В. Ліствін, А. Ю. Мазарчук, О. А. Мясіщев, О. О. Нікітін, О. О. Орлов, В. П. Ройзман, В. Б. Рудницький, Є. М. Свіргунець, Р. В. Сорокатиї, Ю. І. Шалапко, В. Ф. Цимбалістий та ін. Багато зроблено для збереження історії університету І. Х. Ткачуком та Ю. С. Земським, авторами перших видань з історії університету [2, 3].

Наразі підвищенню якості освітнього процесу в університеті сприяють молода команда проректорів – В. Г. Лопатовський, О. М. Синюк, К. М. Скиба; декани факультетів, завідувачі кафедр та науковці – М. І. Бондаренко, Т. О. Говорущенко, П. М. Григоруk, О. В. Диха, А. Б. Домбровський, С. В. Ковальчук, Ю. П. Кльоц, В. Д. Косенков, Г. В. Красильникова, Л. С. Любохинець, М. П. Мазур, В. П. Олександренко, Н. В. Подлевська, Є. О. Павлюк, Є. М. Потапчук, Л. І. Романовська, Є. М. Рудніченко, О. С. Савенко, А. Л. Славінська, О. О. Солтик, Л. Л. Станіславава, М. М. Торчинський, В. В. Третько, Н. М. Тюріна та багато-багато інших.

Хмельницький національний університет не лише активно розширює горизонти вітчизняної освіти і науки, а й наполегливо здобуває світове визнання, плідно працює у різних напрямках міжнародного співробітництва, бере активну участь у різноманітних міжнародних проєктах, конференціях, програмах обміну студентами, викладачами та науковцями.

Міжнародна діяльність Хмельницького національного університету спрямована на інтеграцію до світового науково-освітнього простору, сприяння міжнародній академічній мобільності, проєктній та грантовій роботі, організації міжнародної комунікації, цільової роботи з організаціями та структурами країн світу.

Університет розвиває міжнародні зв'язки, зокрема, за допомогою співробітництва із закладами вищої освіти зарубіжних країн: відрядження викладачів, співробітників та здобувачів вищої освіти всіх рівнів за кордон для участі в наукових конференціях, наукових дослідженнях, стажуваннях, мовних курсах тощо; а також приймає іноземних фахівців в університеті.

Хмельницький національний університет є активним учасником грантової програми ЄС Еразмус+ (KA1, KA2). Програма передбачає співпрацю з європейськими університетами задля взаємного обміну студентами, аспірантами, викладачами та співробітниками ЗВО.

Наразі університет співпрацює із зарубіжними партнерами країн Європейського Союзу, Східної та Південно-Східної Європи.

У Хмельницькому національному університеті є освітні програми англійською мовою, що приваблює іноземних студентів проходити навчання в університеті, і вже майже 100 іноземних здобувачів освіти скористалися такою можливістю.

Важливими в освітньому процесі університету є навчально-виховна робота, розвиток культури, мистецтва, спорту, студентських самоврядних структур. Із 2002 року при ректораті університету діє Студентська рада, яка постійно дбає про соціальний захист, покращення якості навчання, підвищення культурного рівня, громадсько-політичну активність, дотримання дисципліни та гармонійне поєднання прав і обов'язків студентів. Такі ж самоврядні структури створені при деканатах та гуртожитках.

Одним із основних напрямів виховної роботи є національно-патріотичне виховання студентської молоді. Відзначення державних свят, пам'ятних та скорботних днів в університеті не обходиться без покладання квітів до пам'ятного знаку «Героям слава!», що знаходиться на території Хмельницького національного університету. Учасники освітнього процесу беруть участь у волонтерській допомозі бійцям АТО; в музеї історії університету облаштовано стенди з іменами випускників, які загинули, захищаючи незалежність і територіальну цілісність нашої країни.

Разом з університетом відзначає 60-річчя і наукова бібліотека, яка акумулює у своїх фондах понад 600 тисяч видань навчальної, наукової, методичної, довідкової, художньої літератури різними мовами, забезпечує вільний доступ користувачам до власних електронних ресурсів та світових наукових баз даних, здійснює бібліографування, просування у світове наукове середовище та зберігання наукового доробку

університету, просвітницько-виховну діяльність, є обласним методичним центром для бібліотек ЗВО Хмельницької області. Напередодні ювілею варто відзначити перших керівників наукової бібліотеки, ветеранів книгозбірні – К. С. Степанець (1967 – 1984), В. М. Петрицьку (1984 – 2005), які своєю працею активно сприяли підготовці та вихованню молодих фахівців [4].

Отже, за роки свого 60-річного існування Хмельницький національний університет став невід’ємною частиною науково-педагогічної, інтелектуальної, культурної історії України, забезпечуючи якісну вищу освіту, сприяючи створенню нових знань, розвитку особистості, кар’єрі, професійному успіху випускників.

Олена Айвазян

Література

1. **Бібліотека університету: витоки та сучасність** : зб. наук. ст. та матеріалів, присвяч. 50-річчю з дня заснування наук. б-ки ун-ту / редкол.: О. Б. Айвазян [та ін.]. – Хмельницький : ХНУ, 2012. – 296 с.
2. **Хмельницький національний університет. 50 років розвитку** / редкол.: М. Є. Скиба [та ін.]. – Київ : Логос Україна, 2012. – 188 с.
3. **Кадри для служби сервісу. Становлення та розвиток університету (1967 – 1994 рр.)** : зб. док. і матеріалів / упоряд.: І. Х. Ткачук, Ю. С. Земський. – Хмельницький : ХНУ, 2007. – 612 с.
4. **Перші п’ять років. Становлення та розвиток Технологічного університету Поділля (1962 – 1967 рр.)** : зб. док. і матеріалів / упоряд.: І. Х. Ткачук, Ю. С. Земський. – Хмельницький : ТУП, 2002. – 236 с.

24 жовтня

Творець незабутнього романсу

*До 120-річчя з дня смерті
Владислава Івановича Заремби*

Владислав Іванович Заремба народився у Дунаївцях 15 червня 1833 року в родині службовця. Початкову освіту ймовірно здобув у Дунаєвецькому лютеранському училищі, з 1846 року навчався в Кам'янець-Подільській чоловічій гімназії, паралельно здобуваючи музичну освіту – теорію музики і практику гри на фортепіано – під керівництвом братів Антона і Йосипа Коціпінських. Антон Коціпінський на той час вже був відомим композитором, аранжувальником народних пісень, видав збірку «Пісні, думки і шумки руського народу на Поділлі, Україні» та етнографічну розвідку «Ярмарок на Україні», вперше опублікував лірико-жартівливу пісню «Гандзя», і вона з його подачі набула великої популярності. Такий учитель міг прищепити своєму вихованцю любов до народної пісні, і це визначило його подальші музичні уподобання.

Саме тут, у Кам'янці-Подільському, 1846 року Владислав міг побачити, а можливо й почути автора «Кобзаря» Тараса Шевченка, який, як співробітник Київської комісії для розгляду давніх актів, восени 1846 року протягом тижня замальовував пам'ятки древнього міста, збирав фольклор, мав зустріч з учителями та учнями гімназії. Його поезії захопили юного музиканта і згодом багато з них були покладені ним на музику.

У біографії Владислава Заремби й досі чимало прогалин. Після закінчення навчання він на якийсь час покинув місто. Але вже 25 вересня 1854 року поліцмейстер доносив губернаторові: «Владислав Заремба, 22 роки, приїхав давати уроки гри на фортепіано та в пошуках посади органіста. Проживає в місті з 8 вересня 1854 року». Жив на території Кармелітського монастиря, працював органістом в костьолі, давав приватні уроки гри на фортепіано. Владислав став об'єктом уваги

властей, мабуть, із-за симпатії до польського революційного руху. Київський генерал-губернатор зажадав відслідкувати, чим займається молодий музикант, з ким контактує, куди і коли виїжджає, і доповідати йому.

Владислав відчув тінь за собою і, не пробувши в місті і двох років, перебрався до Житомира. Там розпочав активну музично-педагогічну і виконавську діяльність, написав низку творів, давав уроки гри на фортепіано, концертував як соліст і акомпаніатор, учасник камерних ансамблів.

У Житомирі 30 травня 1861 року народився син Сигізмунд. Музичні уподобання батька, його педагогічний талант позитивно вплинули на духовний світ сина, і він не менш успішно діяв як на педагогічній, так і виконавській ниві. Був вправним віолончелістом, диригентом, композитором, автором «Полонезу» для симфонічного оркестру, сюїти «Слов'янський танок» для струнного квінтету, концертної обробки мелодії романсу М. Кропивницького «Соловейко», низки фортепіанних та вокальних творів, обробок українських народних пісень. Він відомий і як музичний критик, педагог: впродовж 1896 – 1901 рр. – директор Воронезького музичного училища, а з 1901 року в Петербурзі – педагог, диригент аматорських хорових колективів, громадський діяч, активний член Російського музичного товариства.

У Житомирі Владислав Іванович набув авторитету здібного музиканта, композитора і був запрошений на викладацьку роботу до Києва. Київський період життя був найтривалішим і найрезультативнішим. З 1862 року викладав гру на фортепіано і хоровий спів в Інституті шляхетних дівчат, у Левашовському інституті та інших навчальних закладах, писав фортепіанні твори, аранжував народні пісні. У його музичній спадщині – фортепіанні п'єси «Прощання з Україною», «Думка – шумка», «Реве та стогне Дніпр широкий», «В кінці греблі шумлять верби», «Зібралися всі бурлаки», обробки для голосу та фортепіано популярних народних пісень та пісень на вірші українських і польських поетів, зокрема Є. Гребінки «Ні, мамо, не можна нелюба любити», С. Писаревського «Де ти бродиш, моя доле», С. Руданського «Повій, вітре, на Вкраїну», Л. Глібова «Стоїть гора високая». Його музичне обрамлення знайшли

понад 30 творів Тараса Шевченка, найбільш відомі – «Така її доля» (з «Причинної»), «Якби мені, мамо, намисто», «Утоптала стежечку», «Якби мені черевички». Він уклав дві збірки українських і польських пісень для дітей «Spiewnik dla naszych dzieciak», «Maly Paderewski».

У творчості Владислава Заремби подальшого розвитку набув український романс. Пісня-романс, як камерний вокальний спів, стала популярною в Україні у XVIII – першій половині XIX ст. Вона відбивала думки і настрої широких кіл населення, а за відсутності умов для розвитку таких музичних форм і жанрів як опера, симфонія, сольна пісня стала тією сферою, де в першу чергу могли проявитися творчі сили українських митців. Це прекрасно усвідомлював Владислав Заремба, як і затребуваність у тогочасному українському суспільстві народної пісні чи пісні, створеної на співзвучній їй авторській поезії. В умовах жорсткої реакції, заборон української мови і друку – це був вияв протесту, форма підтримки національного духу. І він успішно заповнив цю музичну нішу, давши нове музичне життя багатьом народним пісням, творам відомих поетів. Зокрема й пісні «Дивлюсь я на небо» на слова М. Петренка, яку первинно на музику поклала землячка поета, уродженка м. Ізюм, Людмила Александрова (у заміжжі – Пантелеймонова), випускниця Варшавської консерваторії, викладач музики в Харкові. Але справжнє і довге життя пісня отримала завдяки аранжуванню її композитором Владиславом Зарембою. У його музичній транскрипції вона стала українським романсом, відомим не тільки в Україні, але й в усьому світі. Його виконували і тепер виконують знані вокалісти, серед яких Іван Козловський, Борис Гмиря, Дмитро Гнатюк, Микола Кондратюк, Анатолій Солов'яненко, Ігор Борко, Володимир Гришко та ін.

Помер В. І. Заремба 120 років тому, 11 (24) жовтня 1902 року, похований на Байковому кладовищі.

В Україні достойно пошановано його ім'я. 1 липня 1988 року в Дунаївцях на приміщенні Будинку школярів урочисто відкрили меморіальну дошку, стрічку перерізали відомі кияни Дмитро Гнатюк та Віктор Женченко. На ній горельєфне зображення профілю В. І. Заремби і слова: «1833

року в місті Дунаївцях народився видатний український композитор Владислав Іванович Заремба». А 19 червня 1999 року в центрі Дунаївців, перед Будинком школярів, було урочисто відкрите погруддя композитора роботи скульптора Петра Остапенка, архітектора Володимира Оникійчука. У Києві одна з вулиць довгий час, до перепланування кварталу, носила ім'я нашого земляка.

З 1993 року на Хмельниччині діє обласна премія імені В. І. Заремби в галузі музичного мистецтва «за високу професійну майстерність, активну концертну діяльність, вагомі здобутки у розвитку музичного мистецтва та естетичному вихованні підростаючого покоління». У Дунаївцях іменем В. І. Заремби названа вулиця, що прилягає до костелу. 2000 року постановою Кабінету Міністрів України ім'я композитора присвоєно Хмельницькому музичному училищу.

Віктор Прокопчук

Література

1. **Прокопчук В. С.** Творці історії Подільського краю: персоналії. – Дунаївці; Кам'янець-Подільський, 2021. – С. 314-328.

2. **Прокопчук В. С.** З народних глибин: славетні подоляни. – Хмельницький : ред.-видавн. від., 1991. – С. 11-17.

21 листопада

Героїня Небесної Сотні

*До 80-річчя з дня народження
Людмили Олександрівни Шеремет*

21 лютого 2014 року на столичному Майдані Незалежності прощалися із загиблими напередодні повстанцями Революції Гідності, яка розпочалася у листопаді 2013 року. Полеглих від розстрілів, вчинених таємно засланими

снайперами, було понад сімдесят. У жалобних промовах їх назвали «Небесною Сотнею», і ця назва пристала до мирних протестувальників, загиблих в акціях Євромайдану в усій Україні у грудні 2013 – лютому 2014 року.

23 лютого 2014 року на Майдані Незалежності у Хмельницькому кілька тисяч громадян віддали шану Людмилі Олександрівні Шеремет, яка волею трагічного випадку поповнила Небесну Сотню. З майдану до кладовища в Шаровеччі труну з нею несли на руках, вигукуючи: «Герой!».

Трагедія сталася 19 лютого 2014 року. Мітингувальники прийшли під стіни управління Служби безпеки України у Хмельницькій області. Їх цікавило, що вночі спалювали у дворі управління. Приблизно опівдні пристрасті розгорялися, мітингувальників підбурили на спробу потрапити до приміщення через центральний вхід. Людмила Олександрівна Шеремет, перебуваючи попереду, стала на коліна у молитві. Ізсердини пролунала черга з автомата, куля зрикошетила об бруківку й її осколки важко поранили жінку в голову.

Протягом трьох днів лікарі Хмельницької міської лікарні боролися за її життя, її оперували нейрохірурги. Та 22 лютого 2014 року, не приходячи до свідомості, Людмила Шеремет померла...

За життя суспільні події хвилювали її не менше домашніх проблем. І коли восени 2013 року, якраз у її день народження, почався громадський спротив облудній політиці тодішнього керівництва держави, Людмила Олександрівна щодня ходила на хмельницький Майдан. З кожної пенсії віддавала гроші на підтримку мітингувальників, носила продукти. «Мама дуже переживала за людей, які під кулями стояли на київському Майдані, – розповіла її дочка Ірина В'ячеславівна. – Ночами не спала, сиділа перед телевізором, молилася. Пам'ятаю, як вона плакала, коли розповідала про студентів, які переховувалися в Михайлівському соборі. Казала: «Якби була трохи молодшою, сама зі зброєю в руках стала би проти «Беркута».

Людмила Олександрівна Шеремет народилася 21 листопада 1942 року в Макіївці на Донеччині. У 1959 – 1962 роках працювала у Краснодонській районній лікарні санітаркою,

вступила в медичний інститут. Студенткою гостювала в однокурсниці у Кам'янці-Подільському, де подружилася зі студентом В'ячеславом. Одружилися, у 1969 році оселилися в Хмельницькому.

У 1969 – 1977 роках вона працювала у Хмельницькій міській лікарні лікарем-анестезіологом. Потім закінчила курси акушерства та гінекології й до 2009 року працювала акушер-гінекологом у Хмельницькому міському перинатальному центрі.

«Мама піклувалась про вагітних жінок, які ходили до неї на прийом, – ділиться спогадами донька Ірина. – Пам'ятала, як кожну звати, як звати їхніх дітей... Жінки, навіть народивши, й далі ходили до неї. І колеги, і пацієнти пам'ятають її тільки усміхненою. Попри те мама була бійцем, безкомпромісною, ніколи і ні перед ким не прогиалася. Такі, як вона, не стають кар'єристами, тому пішла на пенсію з посади рядового лікаря. Але вдома не сиділа: займалася дачею, вирішувала чийсь проблеми... Останніх три-чотири роки я взагалі відчувала, що вона не лише моя мама, а й усіх, хто оточував її...».

Ніч з 18 на 19 лютого Людмила Шеремет знову дивилася телевизор. Вранці попросила чоловіка вимкнути його, сказала, що відпочине. Пана В'ячеслава, колишнього головного інженера філіалу інституту «Проектреконструкція», якраз попросили консультації, й він пішов на колишню свою роботу. Був за сотню метрів від місця, де смертельно поранили дружину... Вона залишила в цьому світі чоловіка, доньку, котра стала лікарем, онука.

21 листопада 2014 року, коли вперше відзначався День Гідності та Свободи, Президент України Петро Порошенко під час зустрічі з родинами загиблих активістів підписав Указ № 890/2014 «Про присвоєння звання «Герой України» з удостоєнням ордена «Золота Зірка» героям Небесної Сотні». У списку нагороджених хмельничанка Людмила Олександрівна Шеремет.

11 лютого 2015 року Президент України підписав Указ № 69/2015 «Про вшанування подвигу учасників Революції гідності та увічнення пам'яті Героїв Небесної Сотні». За тиждень у Хмельницькому на фасаді будинку по вулиці Хотовицького, 11/2, де вона мешкала, встановлено меморіальну

дошку про Людмилу Шеремет.

Звання «Почесний громадянин міста Хмельницького» Людмилі Олександрівні Шеремет присвоєно рішенням 52-ї сесії Хмельницької міської ради 26 серпня 2015 року.

Микола Лук'янюк

Література

1. **Герой України Людмила** Олександрівна Шеремет // Книга Почесних громадян міста Хмельницького : збірник / Хмельниц. міськрада. – Хмельницький : Сторожук О. В., 2020. – С. 12-13 : фот. кольор.

2. **Яцишен А.** Як пам'ять про героїв Майдану / А. Яцишен // Проскурів. – 2015. – 19 лют. – № 7. – С. 1 : фото.

14 грудня

Національна академія Державної прикордонної служби України: 30 років на варті кордонів Батьківщини

До 30-річчя з часу заснування

Історія Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького розпочинається з 14 грудня 1992 року, коли відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 700 було створено Інститут прикордонних військ України. Комплектування офіцерсько-викладацького складу та курсантських підрозділів проводилося на базі Хмельницького вищого артилерійського командного училища імені маршала артилерії М. Яковлева, а також прикордонних вищих навчальних закладів колишнього СРСР.

Завдання з формування першого в Україні прикордонного навчального закладу було покладено на генерал-майора Б. Олексієнка, який і був призначений ректором Інституту Прикордонних військ України. Значний внесок у

становлення та розвиток інституту зробили досвідчені офіцери, що прибули сюди для подальшого проходження служби: полковники А. Желдак, Ю. Лазоренко, Б. Єрошин, Д. Зорін, М. Лапунько, В. Руденко, підполковники В. Балашов, І. Морозов та Д. Іщенко.

З перших днів почалась активна робота, і вже у червні 1993 року, завдяки зусиллям усього персоналу інституту, було проведено перший випуск офіцерів-прикордонників, 90 офіцерів було направлено для проходження служби у Прикордонні війська України. У липні цього ж року проведено набір на перший курс інституту.

У 1994 році особовий склад інституту вперше взяв участь у Військовому параді в столиці України на честь 50-річчя визволення Києва від німецько-фашистських загарбників. Надалі прикордонники щорічно учасники Військового параду в Києві з нагоди Дня Незалежності України.

У 1995 році, урахувуючи успішні результати роботи навчального закладу, Державний комітет у справах охорони державного кордону України запропонував Міністерству освіти України створити на базі Інституту Прикордонних військ України Академію Прикордонних військ України. Це рішення було затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 12 квітня 1995 року № 268.

Зважаючи на звитягу, яку виявляли українські воїни-прикордонники протягом століть, 4 серпня 1995 року Постановою Кабінету Міністрів України № 602 Академії Прикордонних військ України присвоєно ім'я Богдана Хмельницького.

З 1996 року згідно з договором в академії розпочата підготовка офіцерів-прикордонників для Республіки Молдова та Туркменістану, а в подальшому Грузії та Таджикистану.

29 квітня 1999 року академію відвідав Президент України Л. Кучма. Результатом цього візиту та своєрідною оцінкою діяльності Академії Прикордонних військ України стало присвоєння їй статусу Національної.

У грудні 1999 року ректор академії генерал-лейтенант Б. Олексієнко очолив Прикордонні війська України. У січні 2000 року ректором академії було призначено полковника

В. Голінка.

Визначальною датою для військового навчального закладу стало 6 лютого 2002 року. Коли за дорученням Президента України – Верховного Головнокомандувача Л. Кучми прем'єр-міністр України А. Кінах вручив академії Бойовий Прапор військової частини.

У жовтні 2002 року ректором Національної академії Прикордонних військ України імені Богдана Хмельницького призначено полковника В. Райка.

В ході реформування Прикордонних військ України в Державну прикордонну службу у серпні 2003 року змінює свою назву і навчальний заклад, з того часу він стає Національною академією Державної прикордонної служби України. Продовжується її динамічний розвиток і розбудова.

Черговим витком у житті академії став 2014 рік, курсанти та офіцери вишу першими вибули на посилення державного кордону України на ділянку Луганського, Донецького та Херсонського прикордонних загонів у складі мото-маневрених груп. Золотими буквами в бойовий літопис вписано подвиг випускника академії 2000 року полковника Є. Пікуса, удостоєного за виняткову особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України високого звання Героя України.

В листопаді 2014 року ректором академії призначено полковника О. Шинкарука. Під його керівництвом продовжився активний розвиток освітньо-наукової діяльності. В академії успішно функціонує п'ять спеціалізованих вчених ради з шести спеціальностей у галузях: військові, технічні, психологічні, педагогічні науки, державне управління та право. Цим радам дозволено приймати до розгляду та проводити захист дисертацій на здобуття наукового ступеня – доктора (кандидата) військових, технічних, психологічних, педагогічних наук, доктора (кандидата) наук з державного управління та права.

Для забезпечення органів охорони державного кордону офіцерськими кадрами, спроможними організувати оперативно-бойову діяльність частин і підрозділів охорони державного кордону, згідно з отриманими ліцензіями, академія

проводить освітню діяльність, пов'язану з наданням вищої освіти на рівні освітньо-кваліфікаційних вимог бакалавра, магістра та доктора філософії за напрямками підготовки «Військове управління», «Національна безпека», «Безпека державного кордону», «Правоохоронна діяльність», «Право», «Психологія», «Філологія», «Автомобільний транспорт», «Телекомунікації та радіотехніка», «Публічне управління та адміністрування».

Із листопада 2020 року академію очолює генерал-майор О. Луцький. Навчальний заклад сьогодні – це провідний заклад із підготовки фахівців сектору безпеки і оборони України. У його структурі функціонують чотири факультети, вісімнадцять кафедр, відділи та служби. В умовах руху України до стандартів НАТО колектив Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького перебуває в центрі освітніх реформ, які здійснюються в нашій державі, нарощує освітній, науковий потенціал, свято шанує традиції.

*Артем Маковський,
Валентина Маковська*

Література

1. **Національна академія** Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького: історія та сьогодення: 1992 – 2012 / за заг. ред. В. Райка. – Хмельницький : НАДПСУ, 2012. – 256 с.
2. **Державна прикордонна** служба України: історія та сучасність / за заг. ред. М. Литвина. – Київ : Прінт-Експрес, 2004. – 240 с.

19 грудня

Пам'ятник Тарасові Шевченку у Хмельницькому

До 30-річчя з часу відкриття

Великому поетові і художнику Тарасові Шевченку у світі встановлено 1384 пам'ятники, з них 1256 – в Україні та 128 – за кордоном у 35 країнах (За інформацією видання «Вголос»). Це найбільша у світі кількість монументів, встановлених діячеві культури. Пам'ятники Тарасові Григоровичу Шевченку встановлені в усіх обласних центрах України, багатьох містах і селах держави.

Перший пам'ятник Т. Г. Шевченку відкрито у 1881 році до 20-ї річниці від дня смерті митця у місті Форт-Шевченко (Казахстан) під керівництвом І. О. Ускова, що був комендантом Новопетровського укріплення, коли Шевченко перебував там на засланні.

В Україні перший пам'ятник Т. Г. Шевченку (його погруддя) встановлено у Харкові у садибі Алчевських у 1881 році.

У 1919 році з нагоди 105-ї річниці з дня народження Кобзаря Велика Вокзальна вулиця у м. Хмельницькому (тоді Проскурів), перейменована на бульвар Шевченка. На початку бульвару у 1959 році було споруджено перший пам'ятник Великому Кобзареві, але у 1981 році бульвар почали реконструювати, щоб пустити тролейбусні маршрути, і під час реконструкції вулиці його знесли. Сьогодні цей пам'ятник встановлено у селі Рахнівка Дунаєвського району. В обласному центрі на той час залишився лише один невеликий пам'ятник Кобзареві на території пивзаводу. Сьогодні на Хмельниччині встановлено десятки пам'ятників Т. Г. Шевченку, серед них – у Хмельницькому, Кам'янці-Подільському, Славуті, Красилові, Старій Синяві, Дунаївцях, селах Радісному Красилівського, Женишківцях Вінковецького, Велика Левада і Бедриківці Городоцького, Васьківці Ізяславського, Копачівка

Деражнянського районів тощо.

30 років тому у грудні 1992 року у величному монументі було увіковічено образ нашого великого пророка Тараса Григоровича Шевченка у м. Хмельницькому.

Автори пам'ятника – відомі українські скульптори Іван Степанович Зноба (здум, проєкт), народний художник України Валентин Іванович Зноба (втілення проєкту) та архітектор В'ячеслав Михайлович Громихін.

Із сірого подільського граніту висічено монументальний образ Тараса Шевченка.

Створюючи образ поета, автори взяли за основу світлину, на якій зображений рано постарілий 47-річний Шевченко, який нещодавно повернувся із заслання. Як і на фото, поет одягнений у кожух, високу смушкову шапку, спирається на костур.

Гранітний 5-метровий пам'ятник вирізьблений із з'єднаних між собою чотирьох брил. Автори провели аналогію між міцністю каменю і непохитністю духу Кобзаря, який ніби виростає з кам'яної брили. Він стоїть на невисокому штучному пагорбі, засіяному травою, серед дерев, а перед ним широка алея, від якої у різні боки ведуть бруковані стежки. Скульптура встановлена так, що кожен, хто прямує сквером, бачить і відчуває погляд Кобзаря.

Відкриттю пам'ятника передували цілий ряд подій. Члени Товариства української мови імені Тараса Шевченка, хмельницькі письменники не один десяток літ активно лобювали перед міською радою питання спорудження пам'ятника Тарасові Шевченку: писали звернення, виступали в пресі, пропонували цілий ряд місць у центрі Хмельницького, гідних пам'яті Великого Кобзаря. Хмельницька міська Рада народних депутатів під час четвертої сесії 29 січня 1991 року своїм рішенням № 22 постановила спорудити у місті Хмельницькому пам'ятник Тарасові Шевченку.

Виконкому міськради на чолі з М. К. Чекманом, головою міськради І. Бухалом і сесією міськради було доручено визначити місце для пам'ятника.

Міською радою напередодні 9 березня було привезено і встановлено гранітний камінь у тодішньому парку імені

М. Коцюбинського. Місце встановлення пам'ятного каменя було погоджено керівництвом міськради з патріотичними організаціями міста. Хоча громадськість міста пропонувала створити пам'ятник на майдані перед кінотеатром, а не за ним.

9 березня 1991 року у Хмельницькому на місці зведення майбутнього пам'ятника Тарасові Григоровичу Шевченку урочисто був відкритий пам'ятний знак із червоного граніту, на якому було написано: «На цьому місці буде споруджено пам'ятник Шевченку».

Біля кінотеатру імені Чкалова відбувся мітинг. Його відкрив завідуючий Хмельницьким міським відділом культури Е. Ю. Наконечний. Із словом про Тараса Шевченка виступили: письменники Броніслав Гришук та Павло Гірник, народний депутат України А. Ф. Ткачук, вчителька Г. К. Софійчук, голова міської організації Товариства української мови імені Т. Г. Шевченка «Дзвін» З. О. Діденко, заступник голови виконкому обласної Ради народних депутатів А. А. Городецька, заступник голови Ради Колегій Руху Володимир Мулява. Священник Української автокефальної православної церкви отець Олег освятив знак.

У міському Будинку культури відбувся концерт, на якому перед учасниками мітингу виступили хоровий народний колектив з Тернополя та дитячий ансамбль танцю «Подільчак» під керівництвом заслуженого вчителя УРСР Юрія Гуреєва.

Після відкриття пам'ятника сквер ім. М. Коцюбинського перейменували на сквер імені Шевченка. Також було перейменовано кінотеатр.

У 2013 році за кошти благодійників перед пам'ятником встановили постамент, на якому лежить гранітна розгорнута книга із викарбуваними словами Заповіту Т. Г. Шевченка.

Тут, у затишній частині парку, завжди людно. Місце біля пам'ятника є традиційним для зборів інтелігенції, представників влади, громадських організацій під час щорічних Шевченківських днів, Шевченківських читань, проводяться різноманітні культурні та політичні заходи.

Надія Синиця

Література

1. **Мацько В. П.** Шевченкіана Хмельниччини : [літ. дослідж.]. – Хмельницький : ФОП Цюпак А. А., 2014. – 160 с. : іл.
2. **Шевченко і Поділля** : зб. наук. праць за матеріалами Другої Всеукр. наук. конф. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 1999. – 268 с.
3. **Сваричевський А. В.** Шевченко і Поділля: земля, яку сховає Тарас. – Хмельницький : Поділля, 1994. – 64 с.
4. **Вибір: за і проти** // Вільне слово. – 1991. – № 10.
5. **Хто ми?** // Радянське Поділля. – 1991. – № 48.

Показчик персоналії

А

Андрейцев В. І. 43
Андрейцев І. Ф. 34, 114-115
Андрієвський А. Й. 12
Андрійчук М. О. 75
Атаманчук Г. К. 56

Б

Баженова С. Е. 58
Байдич В. Г. 28
Баран К. 10
Баранович О. І. 44
Бардаченко В. Ф. 27
Бармін Б. О. 33
Бачинський С. У. 59
Береговий Д. В. 40
Бершеда Р. В. 51
Беляєв В. П. 32
Білецький Л. Т. 38, 116-119
Білінський М. І. 19
Бірюк О. В. 66
Блажевич Ю. І. 38
Бледюк В. Ф. 34
Блюсюк В. І. 28
Бобер А. Ф. 25
Богданович А. М. 49
Божевський К. С. 28
Божко С. З. 35
Бондарчук А. 57
Борецька Н. А. 40
Бортюк О. С. 24
Бочко А. В. 57
Боярчук Д. І. 72
Брицин М. Я. 75
Бугрім Г. В. 67
Будзінська М. І. 55

Бурачек М. Г. 54
Бурбан В. Я. 70
Бургардт О. (Клен Ю.) 70
Бучинський П. М. 25
Бушко Г. Ф. 72
Бялик М. І. 41

В

Вараниця І. 45
Варчук М. І. 57
Васільцов В. В. 75
Вербовий П. Ф. 46
Верейський Г. С. 79
Верхола А. П. 64
Виноград І. А. 73
Вікул П. Ф. 47
Віленський Д. Г. 48
Вілько Х. М. 71
Вранценюк І. В. 77

Г

Гаврилюк М. С. 77
Гаврилюк Ю. С. 42
Гавришко М. Й. 68
Гагенмейстер В. М. 44
Гаєвський А. Г. 24
Гайдайчук І. А. 12
Гайдовський Г. М. 62
Галус О. М. 59
Галушак Ф. Т. 48
Гамов В. Г. 58
Гаморак Н. Т. 11
Ганзюк Л. І. 71
Ганицький Т. Д. 26
Гарба В. 11
Гаркуша Н. Л. 47
Гігаурі А. С. 25

Гіліс М. Б. 46
Гінцбург Д. Г. 49
Глевич (Главчев) М. С. 56
Глібов Л. І. 29
Гнатюк М. В. 61
Говорун Н. С. 17
Гогоцький В. М. 9
Головатюк О. Д. 45
Голуб В. С. 58, 127-128
Гоняк В. М. 16
Горбатюк В. С. 21
Горний А. Г. 32
Горовий Л. Ф. 46
Городецька І. О. 79
Горохов Г. В. 26
Горячок Т. Й. 11
Гославський М. 65
Грабовський В. Н. 74
Гранатюк П. М. 78
Гриневич Ф. Б. 71
Грохольський В. 58
Гула У. Д. 26
Гуменчук О. І. 20
Гуменюк Г. Д. 18
Д
Даль В. І. 63
Дацун І. Г. 54
Дацюк В. В. 15
Дев'ятова С. І. 46
Демедюк Г. В. 75
Демчук-Букатевич О. В. 57
Дзюба О. А. 72
Дзюбак С. Т. 32
Дзюбецький Б. В. 79
Дідух В. Є. 33
Діонісій М. 8
Дмитрик В. А. 15, 95-98
Добровольський К. А. 31

Донченко О. В. 54
Дорошенко Д. І. 34
Дубицький Н. М. 23
Дунцов-Вигодовський П. Х. 8
Дутов В. М. 27
Є
Єлькін В. І. 62
Ж
Жабенко В. О. 23
Жарій О. Ю. 26
Житецький П. Г. 16
Жищинський Г. І. 56
Жухевич Б. Ф. 21
З
Завадський М. А. 31
Завальнюк А. Ф. 36
Заверуха Б. В. 13
Задвірняк М. Є. 11
Заремба В. І. 69, 140-143
Захаржевський В. П. 30
Захарчук С. С. 21
Захожий В. В. 81
Звичайна О. 35
Зеляк В. Л. 15
Е
Ермантраут Е. Р. 26
І
Іванов В. Ф. 75
Іванюшко В. Л. 68
Івчук В. Я. 52
Іоаннікій 8
К
Каденко О. А. 39
Казимирко В. К. 23
Каленюк П. І. 23
Калитко А. М. 45
Канський Г. К. 51
Каплун С. І. 36

- Кармалюк У. Я. 30
Кашук Н. О. 69
Келюс-Доленг А. 9
Кирилюк М. О. 33
Киртич Л. П. 52
Кисельов С. І. 61
Ківільші Є. О. 20
Кізюн П. К. 65
Клименко П. В. 73
Климчук О. О. 76
Коваленко Л. А. 30
Коваль А. Д. 46
Коваль К. С. 47
Ковальська Н. К. 49
Ковальчук Б. І. 72
Ковальчук Л. Я. 31
Ковтун В. В. 63
Козак Д. В. 61
Козак М. І. 70
Козловський В. О. 37
Козловський О. І. 29
Козловський О. О. 33
Козьмінський З. С. 79
Кокшинська Б. С. 61
Колесса Б. А. 12
Колодій Ф. О. 24
Комариця М. М. 27
Комінек З. Р. 44
Конопелько П. Я. 25
Константинів В. С. 12
Коріатовичі 83-85
Король Н. 70
Королук С. К. 11
Корчовий В. І. 41
Косарева Н. С. 69
Косницька Н. І. 20
Костюк Г. О. 69
Костюк О. М. 76
Косьмінський З. С. 78
Котлінський Д. Л. 34
Котляр М. Ф. 49
Коханко О. М. 33
Коханський А. Й. 51
Коцюбинський Т. А. 53
Кочубей С. В. 37
Кравченко В. В. 50
Кравчук Л. В. 20
Краєвський А. Й. 32
Крашевський Ю. І. 52
Кремінський Я. М. 67
Крижанівський С. Ф. 34
Кропивницький В. І. 34
Крушинський В. В. 48
Кулик І. Ю. 19
Кулик Ф. В. 68
Кульчицький Е. Є. 18
Куркча Ф. І. 22
Кушнір В. В. 15
Кшановський С. А. 26
Л
Лаврик А. У. 31
Лаптін П. Ф. 81
Ластовецький М. А. 55
Лебідь-Юрчик Х. М. 10
Левицька С. П. 62
Левицький В. Й. 25
Левицький Л. М. 74
Левицький М. П. 45
Леонтович М. Д. 79
Лепікаш В. А. 18
Лернер І. Я. 32
Лернер П. М. 27
Лесь В. С. 39
Лещинський В. 9
Липницький Г. 12
Липська А. І. 75

- Лис В. В. 66
 Лисий М. І. 28
 Лисогор В. М. 42
 Литвинов П. В. 50
 Лихогляд О. З. 21
 Личак М. М. 41
 Ліберман О. Г. 65
 Ліст Ф. 9
 Ліщук В. В. 16
 Лобатинський С. М. 59
 Лотоцький І. І. 39
 Люшня М. П. 73
- М**
- Магера М. Н. 58
 Мазур А. А. 53
 Мазур Л. О. 72
 Майко О. Ф. 50
 Маківчук Ф. Ю. 60
 Максименко Г. А. 78
 Маланюк Є. Ф. 22
 Малиновський Ц. К. 77
 Малиновський С. 8
 Малюк В. І. 43
 Мамлюк О. В. 77
 Манащук І. С. 41
 Марго (Марголіс) Б. І. 74
 Маркіш П. Д. 54
 Маркушин М. М. 64
 Мартинюк Д. І. 30, 107-109
 Мартинюк С. Г. 73
 Мархоцький І. 61
 Марценюк С. П. 29
 Марченко В. Л. 36
 Марчук О. Є. 71
 Масляников В. Л. 10
 Матвіюк В. О. 19
 Матіков О. П. 74
 Мацько В. П. 35
- Мацьоха М. М. 80
 Мачківський М. А. 18, 103-106
 Медвідь А. Г. 56
 Мельник В. Г. 38
 Мельник М. П. 40
 Мельник М. Т. 69
 Мельник Ф. 57
 Мельник-Мерлені І. О. 24
 Мендерецький В. В. 21
 Миколай (Шкрумко М. Я.) 41
 Миколін (Ніколін) С. М. 63
 Мирон С. 21
 Митрофан (Юрчук М. І.) 76
 Михайлов Ф. М. 53
 Михальський Є. Й. 20
 Михальченко В. П. 49
 Михальчишина О. Ф. 52, 126-127
 Міранський А. Л. 79
 Міщенко Л. І. 79
 Мовчан О. А. 33
 Мозговий М. П. 58
 Мозолюк О. В. 45
 Монастирський Є. О. 46
 Мордюк М. С. 63
 Мороз Л. І. 51
 Морозовський А. П. 59
 Музичко І. І. 23
- Н**
- Навроцька З. М. 41
 Нагаєвський І. Д. 42
 Нагорняк С. Г. 50
 Назаренко І. І. 27
 Назаров В. В. 57
 Наливайко С. 35
 Намистюк А. М. 29
 Намистюк М. А. 39

- Наполеон Орда 27
 Нейко Є. М. 66
 Ненадкевич Є. О. 81
 Нетеча І. М. 16
 Нечипорук Л. М. 55
 Нікітнок В. Л. 43
 Ніколайчук М. В. 37
 Ножко В. І. 47
- О**
- Овчарук В. І. 46
 Огієнко І. І. 19
 Одрина Д. А. 11
 Одудько Т. Р. 63
 Оксман І. М. 47
 Олесницький Я. О. 9
 Олійник Ю. В. 77
 Орловський М. Я. 64
 Осінський В. Г. 60
 Осьмачка Т. 59
 Отроковський В. М. 69
- П**
- Павленко К. В. 68
 Павлова Н. М. 17
 Павлович В. Н. 29
 Павловський М. А. 30, 110-113
 Пагор Д. О. 34
 Пажимський О. М. 81
 Паламар В. Г. 67
 Паламарчук В. І. 15
 Палій С. 42
 Панасюк М. В. 71
 Пархомчук Ю. О. 42, 122-124
 Патрус-Карпатський А. М. 33
 Педа П. М. (Панько Педа) 80
- Петринюк В. А. 51
 Петрицька В. М. 28
 Петров М. Б. 80
 Петров О. П. 17
 Печенюк М. К. 37
 Пінчук А. К. 17, 98-100
 Плаксюк Ю. О. 72
 Пламеницька Є. М. 81
 Плішко М. Т. 36
 Плютинський В. А. 37
 Поліщук В. Л. 64
 Поліщук Й. А. 75
 Полонський І. Н. 73
 Полторацький С. О. 70
 Полюк О. Ю. 61, 132-135
 Поплавська Н. М. 71
 Потапов А. Г. 43
 Потоцький П. 7
 Потоцький Ю. М. 60
 Похальчишина Н. П. 55
 Приходько О. К. 65
 Прокоп'юк М. А. 43
 Проценко О. І. 52
 Процюк І. І. 17
 Прушинський К. 77
 Прядко М. О. 79
 Пундик Г. В. 73
 Пустовий І. Т. 23
- Р**
- Резник Т. Я. 43
 Рейтер (Рейтерова, Залевська, Русова) О. М. 43
 Рехтман Б. О. 24
 Риндик С. Т. 61
 Рогович О. С. 8
 Рожко І. Я. 22
 Розгін І. Ф. 62
 Розенкранц А. В. 67

Ротман А. Я. 20

С

Сангушко П.-К. 7

Сангушко Р.-Д. 68

Симашкевич В. М. 37

Сингалеви́ч С. П. 10

Сівицька Л. А. 64

Сікора М. В. 77

Сінгалеви́ч-Мазепа Н. 10

Сірополко С. О. 56

Сіцінський Ю. Й. 77

Слівінський О. Я. 54

Смідович А. Л. 44

Смотрицький М. Г. 7, 88-95

Смотрич О. 36

Снігур О. С. 70

Соботович В. О. 45

Сокирко В. К. 40, 119-122

Соловей Г. М. 22

Соловей М. В. 54

Солуха К. Г. 22

Сорока А. М. 67

Соха В. І. 31

Сочивець І. Й. 39

Стадник В. В. 18

Стаднік А. В. 35

Стародуби (брати) 55

Стацюк М. А. 40

Стеньгач В. В. 81

Степанков В. С. 62

Струманський В. П. 43

Сумний С. М. 53

Сухоовецький М. М. 19

Т

Табола М. М. 60, 129-132

Тарадай М. П. 38

Тарасов Ю. М. 50

Тартаковський І. Й. 36

Тарчевська В. Б. 62

Теодорович М. 65

Тищенко В. І. 31

Трублаїні М. П. 35

Тручак Л. В. 55

Туркало К. Т. 53

У

Урсу Н. О. 16

Ф

Федоров С. М. 53

Федорчук В. А. 17

Фесенко А. І. 55

Філатов Ю. 57

Фішберг М. 55

Франценюк І. В. 76

Фтемов П. І. 78

Х

Хабаров О. Г. 77

Хоружий М. В. 16

Храневич В. П. 30

Храпак П. Д. 65

Хричиков Б. В. 52

Ц

Цельора 35

Цибульський П. Д. 47

Цимбалюк М. П. 18, 101-103

Ч

Чабан К. А. 66

Чаговець В. А. 26

Чеботарьов М. Г. 48

Чемич М. Д. 51

Ченаш М. М. 18

Чернобай А. Ф. 38

Чесак Г. С. 15

Чикало А. В. 32

Чирський М. А. 23

Чумаков А. М. 60

Ш

- Шаталюк Б. П. 37
Шевчук П. І. 50
Шелоумов А. І. 57
Шеремет Л. О. 76, 143-146
Шерстинюк Л. Л. 56
Шинкарюк А. І. 66
Широкий П. П. 44, 124-125
Шкробот П. М. 24
Шнайдер Б. Л. 45
Шопінський В. М. 52
Штурбабін В. В. 53
Шуляк В. К. 24
Шунда Н. М. 25
Шухевич Р. Й. 48

Ю

- Юриняк А. 77

Я

- Яблонська Т. Н. 27
Яворовський М. І. 8
Яковчук О. М. 41
Янчук Д. М. 75
Яремчук В. В. 22
Ярчевський М. А. 12
Яцьков В. Ф. 48

Відомості про авторів історичних та біографічних довідок

Адамський Віктор Романович	кандидат історичних наук, доцент Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, член Національної спілки краєзнавців України
Айвазян Олена Борисівна	кандидат історичних наук, директор наукової бібліотеки ХНУ
Блажевич Юрій Іванович	кандидат історичних наук, голова Хмельницької міської організації Національної спілки краєзнавців України
Григоренко Вадим Володимирович	учень Хмельницької гімназії № 2, член МАН
Григоренко Олександр Петрович	доктор історичних наук, професор, академік Міжнародної академії інформатизації, член Національної спілки краєзнавців України
Гльїнський Валентин Михайлович	старший викладач Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, голова Хмельницького обласного відділення Українсь- кого геральдичного товариства, член Національної спілки краєзнавців України, заслужений працівник освіти України
Козак Ірина Миколаївна	завідуюча відділом медичної літератури Хмельницької ОУНБ
Коцюба Петро Степанович	голова президії ради відокремленого підрозділу Організації ветеранів України Ярмолинецької селищної ОТГ

Лук'янюк Микола Васильович	кандидат технічних наук, доцент кафедри машинознавства Хмельницького національного університету
Маковська Валентина Володимирівна	заступник директора з наукової роботи та інформатизації Хмельницької ОУНБ, член Національної спілки краєзнавців України
Маковський Артем Олегович	ад'юнкт Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького
Малик Антон Іванович	ветеран праці
Міхалевський Віталій Цезарійович	доцент Хмельницького національного університету, кандидат фізико-математичних наук, член Національних спілок журналістів та письменників України, голова Хмельницького обласного об'єднання товариства «Просвіта» імені Тараса Шеченка
Нагурний Євгеній Олегович	науковий співробітник ДІКЗ «Межибіж»
Олійник Юрій Васильович	кандидат історичних наук, начальник відділу публікаційної та науково-видавничої роботи Державного архіву Хмельницької області
Пінчук Людмила Михайлівна	заслужений лікар України
Прокопчук Віктор Степанович	доктор історичних наук, професор, заслужений працівник народної освіти України, лауреат

**Радецька
Альона Юрїївна**

загальнослобожанської премії
імені Михайла Петренка
(2018 р.), член Національної
спілки краєзнавців України
молодший науковий
співробітник Хмельницького
обласного літературного музею

**Синиця
Надія Миколаївна**

учений секретар Хмельницької
ОУНБ, заслужений працівник
культури України, член
Національної спілки краєзнавців
України

**Флентін
Віктор Володимирович**

член Асоціації спортивних
журналістів України, перший
заступник голови відділення
Національного олімпійського
комітету України в
Хмельницькій області

**Цимбалюк
Михайло Петрович**

журналіст, письменник, член
Національних спілок письмен-
ників та журналістів України

**Чекерда
Галина Петрівна**

голова організації Ради ветеранів
Летичівської і Меджибізької
селищних громад, кавалерка
ордену княгині Ольги

**Шкробот
Петро Михайлович**

краєзнавець, зав. прес-центром
Хмельницької обласної
ветеранської організації,
Почесний ветеран України, член
Національної спілки журналістів
України

Зміст

Від укладачів.....	3
Знаменні і пам'ятні дати.....	4
У 2022 році виповнюється.....	5
Січень.....	14
Лютий.....	22
Березень.....	28
Квітень.....	33
Травень.....	37
Червень.....	42
Липень.....	48
Серпень.....	53
Вересень.....	58
Жовтень.....	64
Листопад.....	71
Грудень.....	76
Імена, події, факти.....	82
Коріатовичі – подвижники європейської цивілізації на Поділлі. До 660-річчя початку діяльності Коріатовичів на Подільській землі (М. Цимбалюк).....	83
Кінець столітнього іга. До 660-річчя з дня битви на річці Сині Води (Є. Нагурний).....	86
Постать Мелетія Смотрицького в історичній ретроспективі. До 450-ї річниці з дня народження (Ю. Блажевич).....	88
«Адже залишаться оці вірші...». До 70-річчя з дня народження Володимира Дмитрика (В. Міхалевський).....	95

Пінчук Анатолій Костянтинович (спогади дружини). До 80-річчя з дня народження (Л. Пінчук).....	98
Журналістські та письменницькі обрії Михайла Цимбалюка. До 55-річчя з дня народження (В. Михалевський).....	101
Незгасна пам'ять про Миколу Мачківського. До 80-річчя з дня народження (А. Радецька).....	103
Видатний вчений-математик. До 80-річчя з дня народження Дмитра Івановича Мартинюка (О. Григоренко).....	107
Славний син подільської землі. До 80-річчя з дня народження Михайла Антоновича Павловського (В. Григоренко).....	110
Повний кавалер орденів Слави. До 110-річчя з дня народження Івана Федоровича Андрейцева (А. Малик).....	114
Вчений-літературознавець Леонід Білецький: на ниві національного відродження. До 140-річчя з дня народження (В. Адамський).....	116
Славетний земляк – Володимир Сокирко. До 130-річчя з дня народження (В. Ільїнський).....	119
Герой «Десанту Ольшанського». До 110-ї річниці з дня народження Героя Радянського Союзу Юхима Пархомчука (Ю. Олійник).....	122
Широкий Петро Павлович. До 90-річчя з дня народження (П. Коцюба).....	124

Олена Феодосіївна Михальчишина. До 95-річчя з дня народження (Г. Чекерда).....	126
Його життєва доля. До 90-річчя з дня народження Володимира Сильвестровича Голуба (П. Шкробот).....	127
Микола Михайлович Табола: життя віддане хірургії. До 70-річчя з дня народження (І. Козак).....	129
Життя в польоті. До 35-річчя з дня народження Ольги Юрїївни Полюк (В. Флентін).....	132
Хмельницький національний університет: освіта, кар'єра, успіх. До 60-річчя з часу утворення (О. Айвазян).....	135
Творець незабутнього романсу. До 120-річчя з дня смерті Владислава Івановича Заремби (В. Прокопчук).....	140
Героїня Небесної Сотні. До 80-річчя з дня народження Людмили Олександрівни Шеремет (М. Лук'янюк).....	143
Національна академія Державної прикордонної служби України: 30 років на варті кордонів Батьківщини. До 30-річчя з часу заснування (А. Маковський, В. Маковська).....	146
Пам'ятник Тарасові Шевченку у Хмельницькому. До 30-річчя з часу відкриття (Н. Синиця).....	150
Показчик персоналій.....	154
Відомості про авторів історичних та біографічних довідок.....	161

Для нотаток

Довідково-інформаційне видання

**Календар
знаменних і пам'ятних дат
Хмельниччини
на 2022 рік**

Відповідальна за випуск:

Чабан К. А.

Комп'ютерне опрацювання, редагування,
комп'ютерна верстка:

Шейн О. М., Шмаль Т. А., Дорош В. Ю.

Дизайн обкладинки: *Шмаль Т. А., Дорош В. Ю.*

Формат 60×84/16.

Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.

Друк цифровий. Тираж 50 пр.

Віддруковано з готового оригінал-макета.